

NIKOLA PULIĆ

KLJUČIĆ OKO VRATA

B I B L I O T E K A V J E V E R I C A

Nikola Pulić

KLJUČIĆ OKO VRATA

Copyright © 1985., 1993. Nikola Pulić

ilustrirala

BRANKA ČETKOVIĆ

Urednik

VERA BARIĆ

Recenzenti

ANA KULUŠIĆ

MARIJA DUŠ

Četvrto izdanje

NIKOLA PULIC

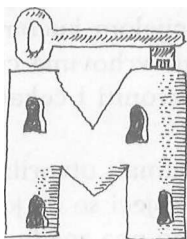
KLJUČIĆ OKO VRATA

NAGRADA
»GRIGOR VITEZ« 1985.

mladost dd

L

ama se uvijek ljuti kad Maja lupa po vratima. Svi moraju slušati njezino vojničko stupanje. Čim stigne do vrata, malo zastane. Udahne zraka, smiri svoje razigrano srce i šakom po vratima: kuc, kuc... tup, tup... Tako svaki put kad god dolazi kući. Mama je neprekidno upozorava i moli da više ne lupa. To joj ide na živce.

- Zašto postoji zvonce nad vratima? - pita je.

- Zato da ti na mene vičeš - odgovori joj Maja i stade se povlačiti kao da joj je izletjelo, kao da nije mislila dati takav odgovor.

- Ma nemoj! Ne postoji zbog tebe, je li?

Maja se jednostavno ne sjeti da postoji spravica koja ne diže mami tlak kao njeno lupanje. Mamu bi manje smetalo da Maja čitav sat »sjedi na zvoncu« nego što samo jednom pokuca.

Tata se ne ljuti na Maju što se tako ponaša, ali je ipak na maminoj strani. Istina, ništa nije govorio, ali nije ni grdio Maju. To je ona tumačila da i nije sasvim na maminoj strani. Izjašnjavao se pokretima i grimasama koje razumiju samo on i mama. Prepustio je ženama neka sve same riješe.

Baka je bila nepristrana. Maja je bakinu nepristranost tumačila kako je, zapravo, više uz nju nego uz mamu. Samo se ne smije otvoreno izjasniti da se ne zamjeri. Na kraju je ispalo kako su njih dvije, baka i Maja, za lupanje po vratima i stupanje po stubama, a mama i tata protiv.

Maja je svejedno obećala da više nikada neće lupati po vratima.

Nije prošlo ni pola sata a vrata su se opet zatresla kao da je potres uzdrmao cijelu kuću.

- Ako ja po tebi počnem udarati...! - vrisnula je mama. Ne zna se, zapravo, je li više škripala zubima, ili siktala, tako je bila ljutila na Maju.

Nije ni to pomoglo. Ne vrijedi škripati zubima i vrištati. Maja je dojurila brže nego ikada. Njezini su koraci odjekivali cijelom kućom. Čim se zaustavila, vrata su zadrhtala od silnog udaranja vrhovima cipela po dnu i šakama po sredini. Nije imala vremena zvoniti i čekati hoće li je netko čuti i otvoriti joj.

Sreća njezina što se baka našla u blizini pa joj je odmah otvorila. Još je veća sreća što je mama upravo kuhala kavu pa, bojeći se da joj ne iskipi, nije mogla obračunati s njom onako kako samo ona znade. I sama je kipjela od bijesa zbog te nesretne kave i nespretne Maje. Čim se slegla kava, slegao se i mamin bijes i Maja je opet dobro prošla. Mama je svojoj djevojčici uputila molećivo pitanje:

- Molim te, Maja, kad ćeš već jednom normalno ući u stan?

- Zato sam sada i žurila - reče Maja zadihano.

- Lupala si zato da normalno udeš u stan?

- Da, mama.

- Kakva ti je to sada priča? Ili s njom, ili sa mnom nešto nije u redu - obraća se sada baki, svojoj mami.

- Pusti dijete - reče baka.

- Ti si je najviše razmazila.

- Valjda zato što pokazujem najviše ljubavi.

- Poznato je da bake najviše razmaze djecu - uporno mama krivi baku.

- Poznato je i to da bake vole svoju unučad - brani se baka.

- Žurila sam da ti kažem, mama - molećivo i umiljato reče Maja, bojeći se što će joj opet mama prigovoriti.

Mama nju čita kao lijepo napisanu zadaću i čeka što će reći.

WtmmTWwiowwwmniimw!

Pored Maje stoji njezina prijateljica Suzana. Prilijepile se jedna za drugu kao da su od rođenja srasle pa se ne mogu razdvojiti.

Suzana se igra ključićima oko vrata. Kao da želi kazati: pogledajte kako su sjajni, pogledajte kako su lijepi ovi čarobni ključići što otvaraju sva vrata, otključavaju sve brave na svijetu.

Njih dvije ne idu u isti razred. Suzana ide u treći, Maja u drugi. Ipak su uvijek zajedno: prije i poslije škole.

- Molim te, mama, nagovori tatu neka i meni napravi ključić - reče Maja uvlačeći se u mamino krilo.

Umjesto odgovora, Maja je od mame dobila poljubac.

- Puno djece nosi ključiće oko vrata - nastavi gotovo plačući, umiljavajući se poput mačkice.

Suzana je i dalje izazovno mahala ključićima koji joj se, privezani na tankom remenčiću, svjetlucahu na prsima.

- Ključeve nose samo ona djeca koja moraju ostajati sama kod kuće - reče joj mama. - Djeca kojima rade i mama i tata - nastavi neuvjerljivo samo da odbije Majinu molbu.

- Pa i vi oboje radite - povikne Maja. - Radite i ti i tata.

- Naravno da radimo. Ali tebi gotovo svaki dan dolazi baka.

- Hm, gotovo svaki dan - potišteno progunđa Maja. - Ali baka ne dolazi svaki dan. Dođe samo kad može. Nekad ne dođe po čitav tjedan. Reci tati, molim te - zagrlj je Maja.

- Moj djed dolazi svaki dan pa opet nosim ključeve - poskočivši reče Suzana. - Ne moram ga čekati u kući dok stigne iz Trešnjevke, niti moram misliti kad će se vratiti iz dućana ili s tržnice. Ne moram ga smetati zvonjenjem i lupanjem dok on pije kavu i čita novine. Kad god mu pozvonim, ljuti se na mene. Sad imam svoje ključeve i, baš me briga, mogu izlaziti i ulaziti kad me volja.

- Ali Maja ne zvoni nego lupa - umiješa se baka.

- Mama mi je rekla da ne smetam djedu dok kuha ručak - reče Suzana stojeći na peti, trepereći cijelim nemirnim tijelom.

- Blago vama kad imate takvog djeda — podrugljivo dobaci Majina mama.

Suzana nije shvatila njene riječi. Nevažno je uzdigla ramena i tapka nogama kao da pleše. Prepuna je nekog nemira i nestrpljenja.

- Ako baku zaboli...? - Maja uporno prikuplja bodove za ključić. Promatra mamu hoće li se smekšati. Čini joj se da se nije ni smekšala ni otvrdnula, nego ostala ista kao i prije pijenja kave.

- Eto ti tate pa se s njim dogovori - reče napokon nježno, jer nika-ko nije mogla s Majom i Suzanom izići na kraj. - Neka ti on, ako hoće, napravi ključeve. Ja se time više neću opterećivati.

Suzana dotakne Maju laktom i namigne. Kao da joj želi kazati da će s tatom ići mnogo lakše.

Maja se s tatom brzo sporazumjela. Obećao joj je kako će već sutra, kad se bude vraćao s posla, navratiti pred kiosk na Kvatriću, i dati majstoru ključ od ulaznih vrata i od stana, pa neka ih umnoži za nje-govu Maju.

*

U Majinu razredu ima pola ključaša, pola neključaša. Kazala je svim ključašima i neključašima, cijelom razredu, kako će i ona sutra doći u školu s ključićem oko vrata. Osjećala je da su joj ključevi važniji od knjiga, va 'rniji od ocjena... Imati ključeve, znači biti samostalan; znači imati kakvu-takvu slobodu i vlast u kući. Sam izlaziti iz kuće i sam dolaziti kući. Svaki ključ ima dvije strane. Kao, recimo, medalja. Ili kao novac. S jedne strane pismo, s druge glava... Na ključiću s jed-
ne strane piše TITAN ili ELZETT. Druga je strana prazna. Sasvim praz-
na. Na toj drugo' strani bit će nešto upisano. Bit će upisan svaki korak
djeteta koje ostaje samo kod kuće. Bit će upisana svaka radost i svaka
tuga. Sve igre i sve svađe. Svaki uspjeh i svaki neuspjeh. Na praznoj
strani ključa bit će upisan svaki veseli i svaki tužni doživljaj. Na kraju
školske godine sve će to blještati i tamnjeti na drugoj strani ključića. A
kasnije, kad dijete poraste, tim će ključićem otvarati vrata u život. Ako
ta strana ključa bude tamna, vrata će se teško otvarati. Ako pak bude
blještava, otvarat će se sama...

Čim je školsko zvono oglasilo kraj posljednjeg sata, Maja je zametnula torbu na leđa i požurila kući. Željela je stići prije tate koji će joj donijeti ključeve. Nikad nije tako željno i s tolikim nestrpljenjem iščekivala tatu.

S usisavačem je očistila prašinu u dvjema sobama, a tate još nema. Pospremila je sve na svoje mjesto: složila svoju i bratovu odjeću koja je bila razbacana po njihovoj sobi. A tate nema s posla. Gdje je već jednom i što ne dođe? Očistila je četiri para cipela i poredala ih u ormarić u predsoblju. Promijenila je vodu u dvjema vazama. Primijetila je kako cvijeće postaje vedrije i živahnije. A tate nema pa - nema. Stala je pokraj prozora i čekala ga.

Kad je banuo iza stabla velike lipe nedaleko njihove kuće, Maja je sva zadrhtala od sreće, kao da su ti ključevi najljepše i najdraže što uopće može poželjeti.

- Gdje si tako dugo? - upita ga čim je ušao u kuću.

- Došao sam kao i jučer - reče on gledajući na sat - kao i svakog dana.

Maji se činilo, očekujući toliko željno svoje ključice, da je zakasnio cijeli sat.

Tata nije ušao u kuću na uobičajen način. Nije stao u predsoblju, skinuo ogrtač i objesio ga o klinčanicu kako to obično čini. Osjećajući se velikim krivcem pred svojom Majom, ukipio se na vratima i gledao kako ga ona utapa u svojim bistrim plavim očima. Udario se šakom u prsa kao nekakav veliki grešnik. Nakon dužeg stajanja na vratima, umjesto ključeva, dao joj dugi, dugi poljubac.

- Oprosti mi, dijete, zaboravio sam - prošapta meko kao da šuši lišće na brezama ispred kuće. - Sutra ću ti sigurno donijeti tvoje ključice. Kupit ću ti najljepšu vrpču o koju ćeš ih objesiti i nositi oko vrata. Nitko među ključašima neće imati takve vrpce, vidjet ćeš - nastavi tata i prigrlj Maju na svoja prsa.

Bila je zadovoljna tatinim poljupcima i obećanjima. Vjerovala je. Sutra sigurno neće zaboraviti. Danas je zaboravio, ali sutra neće. Kako ne bi zaboravio kad puno radi i vodi brigu o njoj i o bratu i o mnogo

čemu. Ona nema nikakvih briga osim škole, pa opet zaboravi ponijeti pisanku ili pernicu.

Danas neće izlaziti u park. Ne zna što bi kazala ključašima zašto nije dobila ključeve kako im je bila najavila. Odmah se prihvatila pisanja zadaće koju je dosad pisala ujutro, prije samog polaska u školu koja joj počinje u jedanaest sati. Čim je dovršila zadaću, ponovila je sve što su učili proteklog tjedna. Ponavljala je čak i ono što je dobro znala. Učila je naglas neka mama, tata i baka čuju kako ona dobro uči. I zbog toga da što prije dođe vrijeme večeri i spavanju, kako je ni ključaši, ni neključaši, ne bi vidjeli bez ključeva oko vrata. Ovako nitko neće znati da je ona - zahvaljujući zaboravljivosti svoga tate - još uvijek neključašica.

Gledala je kroz široke očiće zastora kako starci i starice, stanovnici Mirovnog doma Dubrava, tiho i polagano šecu stazama svoga perivoja kojega djeca jednostavno zovu - Starački. Oko njihove zgrade prostire se uokrug, njegovan i uredan park. Nije ograđen ni zidom, ni pletenom žicom, niti drvenom ogradom. Opasan je grmolikom živicom različitih biljaka koje cvjetaju određenim redom, preko cijele godine, osim za vrijeme zime. Maja čuje ciku, viku i smijeh djece iz Staračkoga. Srce joj lupa brzo i snažno, ali danas neće izlaziti.

* *

Travnatim perivojem vijugaju puteljci. Pored kružne živice, kružna staza. Unutar kružnice, poprečne staze i stazice. U ovome prostoru živi veseli, sretni, nježni i razigrani svijet koji raste — svijet djetinjstva. I jedan drugačiji svijet - tihi svijet starosti koji odlazi. Kad oni gledaju ovu razigranu i sretnu djecu, sigurno im se vraćaju i redaju slike iz njihova doma. Dozovu u svijest svoju djecu, unučad i prauučad. Tada nekima navre suza, a drugima se javi osmijeh što su ova djeca oko njih slična njihovoj djeci i što nisu sasvim osamljeni. Oduvijek su djeca

i starci bili bliski. I jednima i drugima treba pomoć odraslih, zdravih i snažnih.

U Staračkome je više djece nego odraslih. Više je dječje cike, smijeha i vike, nego neizrečenih tužaljki i tiho šaputanih uspomena. Dječji smijeh nadvladava njihove uspomene. Kiti ih kao livadu rascvjetane tratinčice.

Djeca jure na koturaljkama i biciklima. Grupa dječaka igra nogomet. D njihovu igru upliću se dva psića: Medo i Amon. Djevojčice rastegle gumu između dviju klupa pa skakuću. Druga grupa djevojčica, na proširenoj stazi gdje nema klupa, žestoko igra graničara. Lopta im sve puca o dlanove i prsa.

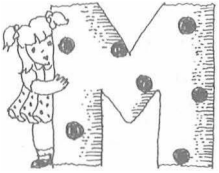
Maji, koja virka kroz prozor, sve je to nalik mravinjaku. Grize usne a nos joj, uvaljen u rupu na zastoru kao ribica u očicu mreže, udiše mirise jesenske večeri. Borova smola se cijedi iz stabala nedaleko njezina prozora. Grlice guču prije spavanja i sve dobiva blage i sanjive tonove. Maja gleda kako starice i starci ustaju s klupa i polagano šecu svojim perivojem prema ulazu u zgradu. Zatim ih gubi iz vida...

Kosovi, izvlačeći gliste iz vlažnog busenja trave pokraj staze, ne bježe od staraca i djece. Drugdje je, možda, drugačije. Ovdje je tako. Ovdje vlada ljubav među starijima, djecom i pticama.

Sunce je već zašlo. Zrake se više ne ljeskaju na nažućenom lišću. Djeca, među kojima je najviše ključaša, privode kraju svoju igru. Uzimaju ključeve i skupljaju se u grupe. Njihov žamor i cvrkut čvoraka koji jatovice slijeću u krošnje u kojima će prenočiti, sasvim su zavladali ovim prostorom u sumraku.

Djeca, galameći, polako odlaze svojim kućama. Stare klupe, izbrazdane kao i stari ljudi - ostaju puste. Zauzet će ih, čim perivojem zavlada mrak, mladi parovi kojih će se šapat urezati u drvene nabore i ostati vječnom tajnom.

II.

a ja dugo nije mogla zaspati. Okretala se i prevrtala po krevetu. San joj samo omekša trepavice i ona se naglo prene. Šaputala je. Razgovarala sa svojim lutkama. S bucmastim Tomislavom i vitkom Barbikom koju joj je baka donijela iz Beča. Tomislav je ležao kraj nje, a Barbika stajaše ispod noćne svjetiljke.

Roditelji su čuli njezin šapat ali nisu tome pridavali nikakve važnosti. Dijete sanja, pomislili su. Uvijek su tako mislili kad je Maja noću šaputala u svojoj sobi. Oni nisu mogli ni zamisliti kakve slike blješte u Majinoj glavi. Ni sama nije sasvim sigurna sanja li, ili joj se budnoj ređaju slike. Čim joj se oči sklope, nekamo poleti, u neke nepoznate prostore.

U daljini, poput krijesnice, bliješti svijetla točka. Zove je to daleko svjetlo. Vuče je sebi. Ona trči utrtrim puteljkom, onda poprijeko i krevudavo kroz visoku travu. Trči sve brže i brže. Vjetar je diže sa zemlje. Samo se nogama dotiče rasklasane i rascvjetane trave. Svjetlo joj postaje sve bliže, sve veće i sjajnije. Ljeska se na njezinu ključiću koji joj visi o vratu i skakuće po prsima.

Približivši se svjetlu, Maja ugleda staru drvenu kolibu iz koje bijela griva suklja kroz prozor. Iza nje crni mrak, ispred nje bliješteća svjetlost. Svjetlo je zove k sebi, mrak je vuče natrag. Svjetlu se raduje, mraka se boji. Načinila je desetak koraka i našla se tik pred vratima kolibe.

- Tko je unutra? - pita ona nevidljivog.

- Ne mogu ti kazati dok mi ne otvoriš vrata. Oslobodi me pa ćeš sve doznati - javlja se glas iz kolibe. - Oslobodi me pa ću te nositi dokle ti srce želi.

- Kako ću te osloboditi?

- Imaš sjajni ključić oko vrata. Njime samo dotakni bravu i vrata će se sama otvoriti.

- Ovo je ključ od moga stana - odgovori Maja.

- Taj ključ otključava sve brave i otvara sva vrata na svijetu - zaori glas iznutra.

- Ozbiljno? - ozareno pristupi Maja.

- Hajde, dobra djevojčice, što čekaš! Požuri, samo dotakni bravu.

Brzo je skinula ključić sa svoga vrata i, samo što je njime dotaknula zardalu bravu, vrata se sama otvorila. Na vratima kolibe pojavi se konjić. Bijel je kao snijeg. Samo mu griva sunčane boje i boje plamena, spuštena do zemlje. Stao je pokraj Maje i mahnuo joj glavom neka se popne na njegova leđa. Čim je Maja uzjahala, konjić se vinuo u zrak kao nebeska ptica, noseći je na leđima. Ispod njih se prostrela nepregledna ravnica, išarana raznobojnim cvijećem. Dok su tako letjeli iznad nepreglednih cvjetnih livada, odjednom se ispod njih ukaza provalija. Maja se tako uplašila da je vrisnula od straha i, da ne padne u provaliju, zamotala se u grivu bijeloga konjića.

Zazvonio je telefon. Maja, sva zamotana u pokrivač, jedva podigne glavu. Uplašena, uzbuđena, iznenađena. Ugleda baku pokraj telefona i ništa joj nije jasno. Ona u konjićevoj žarkoj i sunčanoj grivi, a baka kraj telefona... Što se to s njom događa?

Baka nije razgovarala sa sugovornikom na drugom kraju žice. Samo je kimala glavom, odobravalala i potvrđivala što je on govorio. A što je govorio bakin sugovornik, Maja nije mogla čuti. Čula je samo tri bakine riječi na kraju razgovora: da, dobro, aha... Ali Maja nije ni slutila što znače te tri riječi.

- Bako - bunovno reče Maja.

- Molim, dušo - okrene joj se baka.

- S kim si to razgovarala?

Nazvao je tata i rekao neka ti kažem da on mora ići na put - rekla je baka. - Nas dvije, ti i ja, otići ćemo, na Kvatrić. Ionako moram nabaviti voća i povrća. Usput ćemo tebi napraviti ključice. Vidiš kako tata misli na svoju djevojčicu. Danas te nije zaboravio. Od danas ćeš i ti biti prava pravcata ključašica.

- Imam ja ključić, bako - reče Maja ispod pokrivača. - Imam, imam - nastavi uporno.

- Kakav ključić? Odakle ti? - čudila se baka. - Sinoć ga prije spavanja nisi imala. Ili su ti ga noćas donijele dobre vile...?

- Imam, bako, imam. Moj ključić otvara svaku bravu, svaka vrata

(Ij 1111 v.. ivuuuu tsa i) i aj u livauc i UMUUUUid u iju-

log konjića. Evo, ovdje je moj ključić, visi o mom vratu - nastavi Maja i posegne rukom za ključićem.

Čim je dotaknula svoja prsa, ključić je nestao, utekao. Možda se sakrio u Majinoj duši? Ili je našao kutak u samom dnu njezina srca gdje ga nitko ne može pronaći?

Baka je začuđeno pogleda i pomisli što se to događa s njezinom unukom. Slutila je da je Maja nešto lijepo sanjala. Zato se nije ni protivila njezinoj zanesenosti. Čekala je da polako dođe k sebi, da se sasvim razbudi i prepozna predmete po svojoj sobi, da osjeti lutka Tomislava pokraj sebe i da razabere bratovu sliku na zidu. Tada će shvatiti da je to bio samo lijepi san i ništa više. Kad se umije i doručkuje, moći će sasvim jasno ispričovijedati što je sanjala.

- Utekao mi, bako.

- Tko ti je utekao?

- Ključić. Nestao je čim sam ga dotakla. Možda se vrati kad budem opet morala nekoga osloboditi mračne kolibe.

Baka, gledajući unuku kako zijeva i teško se razbuđuje, odobrava joj kimanjem glave, jer Maja govori kao u snu. Kao da je začarana. Baka je rekla neka polako ustane i umije se. Moraju što prije stići na Kvatrić po ključeve i potrebne namirnice.

Vani je bio dan. Suh, sunčan i jesenski raznobojan. Djeca se igraju u Staračkome. Čuje Suzanu i Stanka. Njihovi su je glasovi sasvim razbudili. Čuje mnogo glasova. Svi su joj dragi, zvonki, prisni. Čim se umila, sjela je za stol i doručkovala. Tek je tada mogla bistro rasuditi što se dogodilo. Sanjala je. Sve je bio samo san. Sad zna da još nema ključića. Namrštila se. Ovaj joj je san bio puno ljepši od zbilje i žao joj što je bio samo san. Onda se okrenula baki i radosno se nasmijala.

I baka se smijala Majinim snovima.

* *
*
*

Stigavši na Kvatrić baka je najprije otišla malo niže, pred kiosk da naruči dva ključića: jedan od kućnih ulaznih vrata, drugi od stana. Jedva je Maja stigla razgledati stol s plastičnim igračkama i kojekakvim dječjim potrepštinama, ključevi su već bili gotovi.

U NAMI su kupili bijelu svilenu vrpcu s plavim točkicama. Provukli su je kroz rupice na ključevima, zatim zavezali. Maja je gledala sjajne ključice na svojim grudima. S jedne strane piše ELZETT, s druge ne piše ništa.

Sada je sasvim sigurna, nema nikakve sumnje, da je i ona ključašica. Metnula je ruku na prsa i nije ispuštala svojih ključeva. Bojala se da joj ne pobjegnu kao što joj je pobjegao onaj iz sna.

Vrativši se kući, Maja je prvi put sama otključala stan svojim ključem. Stala je uza zid kao neki službeni vratar i pustila baku da prva uđe. Kako će se tek mama čuditi i radovati njezinu ulasku u stan!

Ključaši se dijele na prave ključaše, na poluključaše i na šminkere. Najviše ima pravih ključaša, jer ima i najviše djece kojima roditelji, dok su oni kod kuće i u školi, rade, a njihove bake i djedovi žive na selu odakle su im i roditelji doselili u Zagreb. U svakom razredu ima svega nekoliko ključaša šminkera. Pravi ključaši su oni koji ostaju sami kod kuće. To su pravi pravcati, kako ih neki nazivaju - čistokrv-

ni. Pravi i najčistokrvniji ključaš je Stanko. Nema ni ravna u cijelom naselju. Mama mu radi u sve tri smjene: prije podne, poslije podne i noću. Kako je dopadne. Tako je on, dok mama radi u smjenama, sam kod kuće: jedan tjedan prije podne, drugi poslije podne, a treći noću. Danju se najčešće skiće po naselju ili igra u Staračkome. Ako nije tamo, onda se klatari negdje na njihaljama. Pravi ključaši podgrijavaju sebi jelo koje im mama skuha dan ranije. Sami spremaju stan i sebe za školu. Šminkeri i šminkeice ne znaju sami ni gaće navući. Lako ili je prepoznati. Prave se važni i nemaju previše osjećaja za drugarstvo. Nose ključice oko vrata kao ukras, jer u školu ne smiju nositi nakit. Ipak, neki od njih kriomice objese neki privjesak. Poluključaši su oni

rceme

šćićij vi z \ (wid\y! n b'c'rv čir' ill

Uzn' v Y' s' r' au' w' /-1 P' l' O' s' c' a i i c-

kad ne nose ključeve.

Suzana i Maja su prave ključašice, iako Maji često dolazi baka a Suzani djed. Maja se s bakom dogovorila da će sama otvarati vrata. Suzana pak šteti svoga djeda.

Pravi ključaši su uvijek na okupu. Zajedno se igraju, brzo se posvađaju i još brže pomire. Ni jedan pravi ključaš ne voli biti sam u parku i na igralištu. Dosta mu je samoće kod kuće!

Jutros su Maja i Suzana rano krenule u dućan po kruh i mlijeko. Prolazile su kroz park koji je u hladnom jesenskom jutru bio gotovo pust. Povele su i posuđenog psa Amona kojem godi jutarnja šetnja. Na dječjem igralištu u centru naselja, na vlažnoj i hladnoj njihaljci, sjedio je Stanko. Bilo je vrlo hladno poslije vedre noći. Na travi se svjetluca la slana, a Stanko, odjeven samo u flanelsku košulju, evokotao je zubima. Oči mu natečene i vlažne kao da je cijelu noć plakao, a ne spavao. Nije se njihao nego samo lijeno micao na njihaljci. Odupirao se vrhovima cipela o zemlju.

- Što radiš tako rano u parku? - upita ga Suzana.

- Ništa - odvrati joj Stanko nekako bezvoljno i osamljениčki grubo.
- Zar ti nije hladno? - brižno će Maja.
- Što te briga! - odvrati Stanko njoj kao i Suzani.

Čudno, zbilja čudno kako se Stanko ponaša prema najboljim prijateljicama.

- Hm... što si pametan... - poslije duže stanke uvrijeđeno promulja Maja.

- Hajde kući i obuci nešto toplije, jaknu ili pulover - sada oštro naređuje Suzana. - I što si tako rano izišao na ulicu?

- Što vas briga za mene? - skoči on s njihaljke i isprsi se ispred djevojčica koje mu žele dobro. - Idite vi svojim putem a mene ostavite na miru - nastavi i ponovno sjedne na njihaljku. Podigao se na prste i snažno zanjihao kao da želi nekamo odletjeti, nekamo daleko i visoko, možda čak i pod oblake da uteče ovim znatiželjnim i dosadnim djevojčicama koje guraju nos u tuđa posla.

Maja i Suzana su krenule dalje svojim poslom. Nije im bilo svejedno što Stanko, čim mu mama ode na posao, slabo odjeven i prehladen, izlazi u park pa stalno kašlje i šmrca.

- Gdje je njegov tata? - pita Maja Suzanu.

- Zbilja, gdje mu je tata? - isto pitanje muči i Suzanu. Ona navlači Amona za dugački remen, jer Amon želi sve onjušiti, o sve se očešati i sve što je uzdignuto iznad zemlje - ovlažiti. - Nikad ga nismo pitale gdje mu je tata - nastavi ona zabrinuto.

Obje su ušutjele i nastavile prema dućanu. Na takva pitanja nije lako dobiti odgovor. Stanko je uvijek govorio samo o mami. Tatu nikad nije ni spomenuo. O djedu i baki također nikad nije govorio. Kao da ni njih nema. Kao da nema nikoga osim mame.

Zaključile su kako jadni Stanko nema nikoga na ovome svijetu, nikoga osim mame i, dok ona radi, on uvijek mora biti sam. Suzani dolazi djed iz Trešnjevke, a Maji baka iz Trnja. Suzanin djed mora svaki dan prijeći tramvajima i autobusom, samo u jednom pravcu, četrnaest kilometara. Majina baka nešto manje. Gdje su Trešnjevka i Trnje, a gdje Studentski Grad?!

Ne dolaze oni svakoga dana. Nekada dođu, a nekad ne dođu. Ako baka ne može doći, Maja telefonom zove mamu i tatu. Ili onu tetu koja govori točno vrijeme. Ali teta, čim kaže koliko je sati, uteče. Nazove ona i prijateljice. Tako Maja nikad nije sasvim osamljena. A opet je prava ključašica.

Stanko ima telefon u stanu, ali ne može razgovarati s mamom. Njegova mama radi za strojem kojeg ne smije napustiti niti jednu minutu. Da nema ključice oko vrata, morao bi stalno biti u kući. Oni su mu najveće bogatstvo.

Na stalku ispod telefona tata je Maji napisao sve važne telefonske brojeve koje može pozvati kad joj zatreba. Najprije je napisao svoj broj, onda mamin i bakin. Napisao je broj milicije, vatrogasaca i broj točnog vremena da može pitati koliko je sati kako ne bi zakasnila u školu, jer ona još ne zna na sat. Baku može zvati kad god zaželi, a za ostale napisao joj je stroga uputstva.

Miliciju može pozvati ako je nešto opasno, vatrogasce ako nešto gori, a mamu i njega ako nešto zatreba. Miliciju i vatrogasce još nije zvala iako su joj prsti već nekoliko puta došli do samog brojčanika i pobjegli kao opareni... A točno vrijeme? Ona teta ima tako ugodan glas pa je Maja naziva nekoliko puta dnevno. Šteta što je tako službena pa neće kazati niti jednu riječ osim koliko je sati, minuta i sekundi. Kao da je Maja samo zbog toga zove. Baš je nekakva!

Suzani je puno ljepše i lakše. Ona ima još dvije sestre. Maja ima mlađeg brata Grgu kojeg mama svako jutro vodi u vrtić, a dovodi ga kući na povratku s posla. Ponekad joj mama, ako mora duže ostati u uredu, telefonira neka ona ode po Grgu.

Nakon što su obavile kupovinu, istim su se putem vraćale kući. Amon se zaustavljao kraj svakog drveta i stupa, kao kad je išao u dućan. U parku, na dječjem igralištu, nije bilo Stanka.

— Vidiš, ipak nas je poslušao - reče Suzana.

- Tko zna. kamo je on odlutao - reče Maja zvjerajući uokolo.

- Kamo bi odlutao? Bilo mu je hladno i otišao se obući - samouvjerenog govori Suzana.

- Bar da jest - brižno će Maja.

- Vrijedilo je što smo ga ukorile. Zamisli, molim te, na travi se bijeli mraz, a on se nije u samoj košulji. Pa da nije glup.

Promatrale su Stankove prozore neće li ga ugledati. Bile su uvjerenog kako ih je poslušao i otišao odjenuti nešto toplo. Zvale su ga, ali se on nije pojavljivao na prozoru. Sa Stankom je opet nešto mutno. Nisu ga, valjda toliko uvrijedile da im se neće niti odazvati. Zaobišle su kuću i stale ispred ulaza. Pozvonile su mu. Ali nitko se nije javio. Nije im nimalo drago što je takav, pa su bez riječi i u brizi krenule kući.

Odjednom su začule nekakvu galamu. Potrčale su prema boriku na zapadnom kraju perivoja. Tamo je neka gužva. Nekoliko dječaka, s torbama na leđima, stoje u krugu i viču. Očito za nekoga navijaju. Unutar živoga kruga neki se dječaci valjaju. Bacakaju se nogama, natežu, stignu i pušu.

Maja i Suzana s Amonom potrčale su da vide što se tamo događa. Imale su što vidjeti: na vlažnoj ledini Stanko se rvao s nekim dječakom koji je bio za glavu viši od njega. Taj dječak, kojeg su često vidjele, ali ne znaju kako mu je ime, imao je na sebi laganu vjetrovku pa nije pokupio rosu s trave kao Stanko sa svojom flanelskom košuljom. Sad mu je sasvim mokra. Leđa su mu gola i crvena. Obojici je lice sasvim znojno. Puši im se iz cijelog tijela kao konjima koji su oštro i dugo galopirali.

- Prestanite se tući! - viknula je Maja i stala se gurati da razdvoji zaraćene dječake.

Amon stane poskakivati oko njih želeći se i sam s njima igrati. Nije znao da ovo nije igra kakvu izvode on i njegov prijatelj Medo.

Okupljeni dječaci, kojima će za petnaestak minuta početi nastava, prezrivo i s glasnim negodovanjem gledaju Maju koja im kvari navijačke užitke.

Stanko, čuvši Majin glas iznad glave, stisne zube i upre svu snagu da se do kraja iskaže pred curama koje vode brigu o njemu. Ubrzo je dječaka, za glavu višeg od sebe, okrenuo na leđa pod sebe.

Maja je bila sasvim sigurna da mu je njezin glas udahnuo novu snagu.

Dječak je, odupirući se petama o zemlju, izvijen trbuhom prema gore nalik luku, želio srušiti Stanka sa sebe i zamijeniti položaj: da on izbije gore, a Stanka baci dolje. Stanko je prozreo njegove namjere i nije se dao. Nikad više ne bi mogao pred Suzanu i Maju. Tu bi sramotu nosio dok je živ. Dječak se upinjao iz petnih žila, a Stanko ga je čvrsto prilijepio za zemlju kao da je srastao s njom.

Ključići koji Sianku vise o vratu, udaraju dječaka po nosu i po licu i to ga strašno ljuti. Kljucanje tih ključića gore mu je od samog položaja u kojem se nalazi, pred očima tolikih dječaka, dviju djevojčica i jednog psa. Čini mu se da će pretrpjeti sramotu samo ako Stanka prevrne poda se. Ali Stanko je mnogo bliže pobjedi. Želi još samo raširiti dječakove ruke na predaju. Tada bi borba po svim pravilima bila gotova. Stanko bi slavio pobjedu nad dječakom koji ga uvijek izaziva i ponižava pred ostalim dječacima i djevojčicama. Ali, taj dječak iznenada hvata rukama Stankovu uzicu na kojoj vise ključevi i steže je Stanku oko vrata kao da ga zaista želi zagušiti.

Ne popušta Stanko, ne popušta dječak ispod njega. Škripi zubima Stanko, škripi zubima i dječak ispod njega koji i stenje i cvili. Uzica se urezuje Stanku u kožu na vratu. Boli ga. Steže. Guši. Teku mu suze. Ali on ne cvili i ne popušta, samo sve jače stišće zube. Najradije bi zaplakao da nema Maje i Suzane.

Dječaci uokolo smatraju da nije sportski što njihov drug, umjesto da se preda, steže uzicu Stanku oko vrata. Stanko je jači od njega. Već ga je svladao i on to mora priznati. Svi su počeli navijati za Stanka koji se pošteno borio i pobijedio. Svi osim Amona koji je skočio na njih i razdvojio ih.

III.

tg esen je obojila cijeli krajolik. Sunce se izjutra uspješno odupre tmini pa šija cijeli dan. U zenitu grije kao da je još ljeto, ali nema više toliko snage da svojom toplinom napuni sobe i učionice. Raznobojom lišću na raznolikom drveću daje čudesan sjaj. Otkud jeseni toliko boja? Nema tog slikara koji bi im dao takav sklad. Kad povjetarac pirka s Pionirca niz Granešinu i dalje niz Granu, ne možeš toliko žutilo, rume- nilo, crvenilo, ljubičastilo... obuhvatiti okom i sve to smjestiti u svoju dušu. Da je jesen kišovita, bilo bi najviše tamnih, tužnih boja. Djeca bi bila manje vesela, a stariji vrlo tužni kraj prozora svoje sobe. Stari ljudi ne vole jesen. Jesen priprema biljke na dugi zimski san... Kad počnu jesenske kiše, nitko neće šetati Staračkim. Svi će gledati kako kiša sipi i rastapa opalo lišće s drveća.

U školi je nestalo struje pri kraju prvog sata. Nastavnici su neko vrijeme čekali. Zatim su, pošto struja nije došla, a bez struje nema ni grijanja, pustih djecu kući.

Maja i Suzana nemaju zadaće za sutra. Mogu se igrati dokle ih volja. Poskakivale su od radosti. Ubrzo se među njima stvorio i Stanko. Bile su ljutite na njega. Hoda golišav i tuče se po naselju. Stanko je znao zbog čega su objesile nosove.

- Taj me stalno izaziva - reče kao da se opravdava.
- Pa što ako te izaziva? Zar se baš moraš tući? - pita ga Maja.
- Vi to ne razumijete.

- Hm... naravno da ne razumijemo kako se netko može valjati po mokroj ledini - upada Suzana. - To zbilja nije razumno.

- Sigurno misliš kako je nama stalo hoćeš li se ti ponašati ovako ili onako. Možeš se i sada valjati po ledini ako želiš - nastavlja Maja s prijekovima.

Ali Stanko nije došao ni da im se ispriča, niti da se pravi važan što je pobijedio dječaka starijeg od sebe. Donio im je vijest puno dražu od toga.

- Pozivam vas u Pionirac - reče veselo kao da ništa nije ni bilo. No-sio je plastičnu vrećicu punu nekakvih oblutaka.

- Što ćemo raditi u Pionircu? - pita ga Suzana gledajući padinu Medvednice kojij iz šumaraka vire krovovi kućica Pionirskoga Grada.

- Tražit ćemo kestene - odgovara Stanko.

- Kestene? Zar ih još ima u šumi? - naglo upadne Maja kao da će joj netko oteti riječ. - Mislila sam da su već prošli.

- Nema ih više na granama, ali ih ima na zemlji ispod lišća. Pođite sa mnom pa ćete vidjeti - uvjerava ih Stanko znajući da ih nije teško nagovoriti da krenu s njim u Pionirac kamo su često odlazili poslije škole. - Nije bilo kiše pa su kesteni pod suhim lišćem bolji sada, nego kad su popadali s grana.

Dugo su raspravljali ima li gore kestena i hoće li uopće poći da ih traže. Gledali su kako lagani sjevernjak skida lišće s platana, breza, klenova i ostalih ukrasnih stabala i nosi ga u prikrajke i zaklonice.

- Što ti je to u vrećici? - pita ga Maja.

- Kesteni - reče Stanko.

- Hm... kesteni... - promrmlja ona. - Kamo носиš te kestene?

- Nosim ih u šumu - reče Stanko..

- Zoveš nas u kestene, a ti imaš punu vrećicu kestena koje носиš u šumu - čudi se ona. - To nikako ne razumijem.

- Slušaj, Stanko, da ti nisi malo skrenuo, a? - uskače Suzana u razgovor.

- Ma, daj, što bih skrenuo... - tajanstveno nastavlja Stanko.

Djevojčice se čude, krevelje se, sliježu ramenima, izvode kojekakve

grimase, izvrću očima, gurkaju se. Uvjerene su kako sa Stankom nije sve u najboljem redu.

- Nosim kestene u šumu - opet će on zagonetno. - Pogledajte kakvi su pa ćete shvatiti zašto ih nosim u šumu - otvorio vrećicu i pokazuje djevojčicama krupne kestene.

- Smeđi - reče Suzana.

- I ti si smeđa, ali nisi trula i crvljiva. Ovi su kesteni truli i crvljivi. Do jednog. Mama ih jučer kupila na tržnici kod neke žene iz Šestina.

- Što ih ne odneseš na tržnicu i vratiš toj ženi? - pita ga Maja.

- Niti govora. Nosim ih u šumu - reče on sada nasmijano kao da uživa mučiti znatiželjne prijateljice. - Ona bi ih opet nekome prodala.

- Onda ih baci - sad se već uzrujava Suzana.

- Jesi pametna...!

- Uh, što si dosadan! - reče Suzana i okrene se na peti.

- Čekajte, cure, nisam vam kazao što je proklijalo u mojoj glavi i zbog čega vas zovem u Pionirac.

- Daj, reci već jednom, što ti je proklijalo - nestrpljivo reče Maja.

- Proklijala mi je ideja koju ne možete saznati prije nego stignemo u šumu.

- Uvijek nešto klija u toj tvojoj bedastoj glavi - reče Maja, odmahne rukom i udalji se. Odmah se vratila, jer je njena znatiželja bila jača od nakane da ode. - Znam, idemo saditi crvljive kestene - nastavi podrugljivo. ;

- I to - uzvikne Stanko. - Šumu treba obnavljati, a ne samo iskorištavati - zamudrova kao neki veliki stručnjak šumarstva, a ne kao učenik trećeg razreda osnovne škole.

Prema njima koračaju dva dječaka: onaj davitelj s kojim se Stanko jutros rvao i onaj riđi koji je za nj navijao.

Stanko im se smije. Ponosno i izazovno.

Djevojčice su zaključile kako se opet sprema neki obračun među dječacima, pa nisu oduševljene Stankovim pozivom u Pionirac. Ipak, ne žele ga pustiti u šumu s ovom dvojicom. Mogli bi mu se osvetiti za

jutrošnju pobjedu. Suzana razmišlja kako će skočiti do gospođe Rezike i zamoliti je da joj posudi Amona. Ako počnu svađu, nahuškat će ga neka im podere nogavice, jer Amon znade i ugristi ako mu se naredi.

- Njih dvojica su mi dali ideju - šapne Stanko promatrajući svoje protivnike.

- Kakvu ideju? - pita ga Suzana.

- Pa tu, da vas pozovem u kestene.

- rA...D
vññf?zjCISU Oññf · — •->

- Da, oni - nastavi on nejasno. - Još mi se crveni vrat kako me ovaj tikvan davio uzicom od ključeva. Kako je blesav, mogao me zadaviti Kukavica jedna! To rade samo slabići koji ne mogu izvrnuti protivnik: na leđa. A jeste li vidjele mene, ha!

- Hm ... što se toliko junačiš ... - reče Maja i odmahne rukom.

- Saznao sam kako se zove i gdje stanuje. Ime mu je Miroslav. Ne znam zbog čega se pravi toliko važan kad sam ga tako lako oborio. Da nije bilo tvog cucka, možda bi me i zagušio.

- Amon nije nikakav cucak - protivi se Suzana. - On ima svoje ime i nije moj, nego gospođe Rezike koja je bolesna, pa ga ne može izvoditi u šetnju.

- Opet ću ja njemu pokazati - puše se Stanko nastojeći zadobiti Suzanine i Majine simpatije, kao da ne vidi koliko ga one vole.

- Ništa mu nećeš pokazivati - reče Maja.

- Zar mu nisi pokazao pred tolikim dečkima? - ublažuje ga Suzana.

- Jutros sam mu dokazao mišicama, a sada ću mu dokazati glavom - reče on kuckajući se kažiprstom po čelu. - Od sada s njim koristim samo pamet, ha.

Djevojčice se čude Stankovu ponašanju. Ništa ga ne razuipeju. Kakve veze imaju kesteni s njihovim rvanjem i što danas kani činiti sa svojom glavom...?

- Slušaj, Stanko - približi mu se Maja - reci već jednom što kaniš činiti.

- Zar nisam sve rekao?

- Ljudi, što je njemu... - obrati se Maja Suzani. - Ništa nam nisi rekao - ljutito reče i malo ga prodrma.

- Strpite se dok stignemo u Pionirac.

- Onda i ti šuti do Pionirca! - vikne ona.

Ustanovivši da je Miroslav nekamo nestao, Stanko se uznemirio. Gledao je uokolo, na sve strane, ali ga nije našao.

Djevojčicama nije jasno zašto se toliko uznemirio nestankom svog protivnika.

- Požurimo! - reče im Stanko.

- Idem po Amona - reče Suzana.

- Hajde - reče Stanko sav uznemiren. - S njim ćemo biti jači.

Suzana je brzo dovela psa. Trčala je zajedno s njim. Krenuli su preko Grane prema Granešnji i Pionirskom Gradu.

- Reci nam zašto nosiš cvrčljive kestene u šumu — naglo iskipi znatiželja iz Maje.

- Vidjet ćete.

- Što ćemo vidjeti?

- Slušajte, cure - tiho i oprezno reče Stanko. - Dok Miroslav bude sa svojom družinom čeprkao po lišću, ja ću im bacati ove kestene. Mislit će da padaju s grana pa će ih tražiti u lišću. Dotle ćemo mi pokupiti one prave, haaa...

Djevojčice su se naglo uozbiljile, gotovo ukočile, pa Stanku nije jasno jesu li se uplašile, ili mu se dive.

*

Šuma starih hrastova dotiče nebo. Na travnjaku između ceste i šume, dočekala ih tri dječaka. Vidi im se na licu da baš nemaju miroljubive namjere prema Stanku. Zato je Miroslav poveo pojačanje. I

Amon je zapazio njihove neljubazne poglede, pa je stao režati i lajati. Dao im do znanja kako ni on neće stajati skrštenih šapa. Ako samo dirnu njegove prijatelje, neće štedjeti zube...

Ugledavši Amona Miro nije stao nasred ceste kako je bio naumio, da im zapriječi put, nego se naslonio na betonski branik pokraj ceste.

- Špijun! - vikne Miro Stanku s velike udaljenosti. - Prisuškivao si nas kad smo se dogovarali da idemo u kestene. Zašto nisi pošao sam kad si takav junak? Poveo si ove dvije i psa. Kukavico!

- A zašto ti nisi pošao sam, kad si takav junak? - mirno ga priupita Stanko. - Ti si poveo momke, a ja dvije djevojčice. Tko je od nas dvojice kukavica, a?

Miro je šutio. Shvatio je kako nema smisla govoriti o djevojčicama koje su, iako je on davio Stanka, spasile više njega nego Stanka, jer se on nalazio pod Stankom. Mogao je, kao svi ostali dječaci, priznati poraz i gotovo. Digao je oblutak sa ceste i bacio ga daleko na livadu.

- Špijuni vode djevojčice jer znaju da pravi dečki neće pred njima započinjati svađu - nastavi Miro u svom svadljivom tonu.

- Baš si ti pravi dečko, he... - usiljeno se nasmija Suzana držeći psa na remenu.

- Daj, šuti! - gurne je Maja.

- Nisam ja špijun - reče Stanko - niti si ti vlasnik ove šume u koju smijem ići kad mi god padne na pamet.

- Šuma je svačija - reče Maja nekako prkosno.

- Baš nam i nije do kestena - važno će Suzana. - Vodimo Amona u šetnju jer mu je dosadno u zatvorenom prostoru.

- Što vam je to u vrećici? - pomirljivo im prilazeći, reče Miro.

Nitko nije vjerovao njegovoj dobroj namjeri i sniženom glasu.

- Kesteni - reče Stanko prihvaćajući pomirljivi razgovor.

- Vidiš koliko smo ih već skupili.

- Zar ste sve to skupili pod onim stablom kraj škole?

- Nego što misliš! - potvrdi Stanko. - Ovo će nam biti sasvim dosta, pa smo mislili da i ne idemo u Pionirac. Sad idemo tebi za inat. Da ne bi pomislio kako te se bojimo, haaa...

- Ne morate se bojati...
- I ne bojimo se...
- Pogledaj koliko smo mi našli. Svega desetak komada. A vi punu vrećicu...

- Ne može svak pronaći kestene ispod lišća. Plodovi su iste boje kao i lišće. Zato treba imati dobar vid i dosta pameti. Kod tebe, izgleda, ni jedno ni drugo nije najbolje. Hoćeš jednu šaku? - sada Stanko blagim tunom želi sasvim smekšali protivnika.

Ali Miroslav se ne da obraditi ni smekšati. On je takav i nitko ga ne može promijeniti.

- Ne trebaju mi tvoji kesteni - odvрати ponosito. - Imam ja dobar vid i dosta pameti.

»Imaj ti što hoćeš«, pomisli Stanko i nasmije se u sebi, »ali ove ćeš kestenе odnijeti svojoj kući, haaa...«

Objе grupe uporedо, svaka svojom stazom, krenuše kroz hrastovu šumu. Nosili su rašljaste štapove uzdignute visoko iznad glave. S tim će štapovima čeprkati po suhom lišću i tražiti kestenе.

Stanko je svoje društvo zaustavio na maloj uzvisini na kojoj široki stari panj, ostatak davno prepiljena stabla, sliči pravom pravcatom stolu za kojim su nekad morali sjediti vitezovi ili hajduci. Stanko se osvrne na Miroslava i vikne:

- Ako hoćeš, dat ću ti ove kestenе. Ja ću brzo nakupiti druge.

Nije dobio nikakav odgovor. Dječaci su ponosito marširali uz briјeg. Neće oni od takva društva uzimati milostinju. Da ih poslije ogovaraju po naselju i školi.

Nisu se više osvrtali na Stankove ponude nego su se zaputili prema kestenovu šumarku. Za njima je krenula i Stankova družina. Ispred njih je, kao da prati zečji trag, njuškajući trčkarao Amon.

I

Ispod žutог, smeđег, rumenог, bakrenог i sasvim tamnog lišća — ležali su plodovi kestena. Dugo nije bilo kiše, pa nisu bili nimalo vlažni. Suho lišće ih je zaklanјalo i štitalo od sakupljača i šumskih životinja koje ih spremaju u šuplja stabla za zimu.

Stanko je stalno tjerao djevojčice, da čeprkaju rašljastim štapovima po lišću i pažljivo gledaju, a on će voditi brigu o suparnicima koji čeprkaju svega dvadesetak metara dalje od njih.

Miro i njegovi drugovi, sagnuti, šuščaju po lišću. Svakog trena podignu poneki plod. To Stanku nikako ne ide u račun. Uvjerivši se kako stalno gledaju u zemlju, baci u zrak nekoliko svojih crvljivaca. Miro, Riđi i onaj treći čuli su kako kesteni bubnjaju o zemlju i šuščaju u lišću. Stali su trčati u krugu, čeprkati po lišću da pronadu »svježe« kestenene. Svaki je želio uloviti plod koji je upravo »pao« s grane. Dugo su se zbog toga vrtjeli u krugu. To je Stanko i želio postići: zadržati ih i gonati u krugu. Dotle će Maja i Suzana nakupiti onih pravih ispod lišća. Čim su krenuli dalje, Stanko im je zrakom uputio novu pošiljku. To je činio tako dugo dok nije iz svoje vrećice izbacio i posljednji plod. On je bacao, oni su se vzmali u krugu i punili svoje vrećice crvljivim kestenima. Stanku je već postalo smiješno kako lako »grizu« pa im se umalo^odao smijehom. Čuli su njegov smijeh, ali mu nisu pridavali nikakvu važnost. Previše su bili zauzeti skupljanjem plodova koji su »padali« s grana. Morao se do bola ugristi za usnu da se prestane smijati.

Na kestenovim granama nije bilo niti jednog lista. Vedre noći s mrazovima i topli jesenski dani učinili su svoje. Sve su lišće i plodove skinuli s grana. Miro i njegovi drugovi, iako su često bacali poglede uvis, nisu shvatili o čemu se radi. Njima je bilo važno da padaju plodovi, pa makar iz vedra neba. Došli su u šumu o kojoj ništa ne znaju. Zato će iz nje iziti nasamareni.

Stanko je, skupljajući zdrave plodove, a bacajući crvljive, napunio svoju vrećicu do vrha. I djevojčice su napunile svoje.

Približavajući se rubu šume, primicali su se jedni drugima, kao da se radi o većem složnom društvu, a ne o ljutim protivnicima. Tako su njih šestero i jedan pas, šuščajući po suhom lišću, kao da ruje sedam divljih svinja, izišli na drugi kraj šume, na proplanak s kojega puca vidik na cijeli grad.

U četinarima se već hvatao mrak. Vrijeme je da napuste Pionirac i krenu kući.

Skupili se u jedno društvo. Čovjek bi pomislio, kad ne bi znao što se sve danas između njih događalo, da se radi o najboljim prijateljima. Stanku je sada žao što je učinio. Ne zna kako bi saopćio Miri da mu je podvalio trule kestene. Uzeo Mirinu vrećicu i odmjerava težinu. Uspoređuje je sa svojom vrećicom.

- Tvoji su puno lakši - reče ozbiljno. Pruža mu svoju, težu vrećicu neka se sam uvjeri.

Suzana i Maja samo gledaju i čude se Stankovoj hrabrosti.

- Zbilja, tvoji su teži - potvrđuje Miro.

Ništa nije sumnjao. Samo se čudio. Odmjeravao je sve vrećice i neopbitno ustanovio kako su i Suzanina i Majina vrećica teže od njegove i njegovih drugova. Onda je, smijući se, donio spasonosni zaključak:

- U prirodi je sve moguće, jer je sve savršeno. Sve, osim naših osjetila. Naše oči vide drugačije nego što stvarno jest. Uši čuju najgrublje zvukove. O rukama da i ne govorim. Ne samo što nisu savršene, nego su nam od nerada i zakržljale. - Govorio je sasvim ozbiljno, praveći se važan svojim znanjem, kao da ostali ništa ne znaju.

Stanko se samo smijao. Nije se plašio kako će Miro i njegovi dečki primiti njegovu šalu. Ako ih napadnu, tu je Amon. Stanko s njim, otkad ga je Miro pokušao gušiti, ozbiljno računa.

- Pogledaj kako je golo kestenovo drveće - reče mu Stanko.

- Baš me briga što je golo kestenovo drveće - podigavši punu vrećicu odvrati Miro.

- Grane su sasvim gole - naglašava mu Stanko svoje misli i svoje nakane.

Želio mu je sve reći; želio je svoje zdrave plodove podijeliti s njim i njegovim dečkima. Nije mu drago, iako su bili u zavadi, što će donijeti kući vrećicu trulih kestena.

- Neka su gole, baš me briga - odvrati Miro. - Prolistat će u proljeće. - Glavno je da nisu prazne naše vrećice - nastavi i pozove svoje dečke da krenu niz padinu.

Za njim su išli Ridi i onaj treći koji uopće nije progovorio čitavo vrijeme, pa^Stanko i njegove prijateljice misle da je gluhonijem.

- Onda nije ni mene briga što ti imaš praznu glavu - vikne Stanko tako ljutito da je umalo zaplakao od bijesa i nije mu bilo nimalo žao što ga je nasamario.

IV.

za grmolike ukrasne živice perivoja kao da živi neki drugi svijet. Od Staračkoga i cijeloga naselja, dijeli ga potocić. Kuće mu raštrkane po ledini bez nekog reda. Neki te kuće nazivaju »divljacima«. I djeca i oni u Staračkome znaju da se ne radi ni o kakvim divljacima. U tim kućama žive obitelji koje su ih gradile »na divlje«. To znači bez građevinske dozvole, pa općinari te kuće nazivaju »divljom gradnjom«. Ako su ih općinari krstili »divljima«, može i Stanko svoje prijatelje, koji žive u tim kućama, nazivati »divljacima«.

Svaka obitelj u tim kućama ima mnogo djece. I među njima ima pravih ključaša, poluključaša, šminkera i neključaša. Baš kao i u naselju s ove strane potoka.

Kasna je jesen. Dan topao i blag. Bez daška vjetra i bez ijednog oblaka na nebu. Kao da se ponovno vraća ljeto. Samo je bijeli trag za zrakoplovom, kako ga je vjetar nosio visinama, omotao bijelu maramu oko glave hladne Medvednice.

Sunce će brzo zaći iza nebodera i mrak će donijeti hladnoću. Stariji će, kao i sinoć, polako tapkati stazama između grmova prema ulazu u Dom. Mrak će ih zakriliti u mirisnom perivoju. Ni njihovi zamotuljci u plastičnim vrećicama što vise o prozorima, neće privlačiti poglede djece i golubova. Iz »divljih« kuća lajat će vezani psi do kasno u noć.

Na tratini, između grmovlja ogoljela jasmina i zimzelene ukrasne smreke, u polukrugu su poredane hrastove klupe. U sredini, između mnoštva djece, sjedi Majina baka i svim ključašima veže bijelu vrpcu s

plavim točkicama kakvu njezina Maja nosi od prvog dana kako je postala ključašicom. Sada takva vrpca ukrašava vratove svim Majinim prijateljima ključašima i ključašicama. Na njoj se svjetlucaju i zveckaju ključevi.

Maji je postalo malo krivo. Najprije je bila nagovorila baku neka kupi cijelo klupko i podijeli vrpce svim ključašima. Sad žali što joj je to uopće spomenula, jer se više ne može praviti važna. To znači da se i u njoj krije šminkerica.

- Hej, cure, idemo igrati graničara - vikne Stanko i stade ih okupljati oko sebe.

- Idemo igrati graničara - cikne Suzana, poskoči i, kao uvijek prije nego što želi nešto izvesti, stade se vrtjeti na peti.

- Ti moraš čuvati Amona - upade Miro odnekud sa strane.

- Ma nemoj! - iznenađeno Suzana nakrivi glavu. - Valjda će mi naredivati oni koji jedu trule kestene - nastavi ona oštro, ali odmah - shvativši kako otkriva zajedničku tajnu što može biti opasno za njenog prijatelja - metne ruku na usta kao da se ugrizla za jezik.

- I tvoji su bili kao i moji - odvratila joj on sasvim nehajno i ne sluteci pozadinu Suzaninih riječi.

- Moji nisu...

- Hoćemo li igrati graničara, ili nećemo - upade Stanko između Suzane i Mire, bojeći se da se ova, u svom prkosu, ne izbrblja do kraja.

- Ako želiš igrati graničara - nastavi on gurkajući Suzanu - najprije zaveži Amona za klupu. Neću da nam se, dok mi igramo, mota između nogu. A kad zavežeš Amona, zaveži svoj dugi jezik za zube. Hajde, idemo, požurite - nastavi on i odmah se započeta svađa između Suzane i Mire rasplinula i nestala.

- Oprosti, zaboravila sam - priđe Suzana Stanku.

- Bolje jpi bilo da zaboraviš sve što je bilo.

Suzana je zavezala Amona za stup drvene klupe ispod široko razgranate platane. Ključice su povješali, jedan preko drugoga, na drugi stup. Suzana je nastavila poskakivati. Ona nikad nema mira. Ili poska-

kuje, ili se vrti u mjestu. Kad bi mirovala samo deset minuta, svi bi pomislili da je bolesna. Ili bi pomislili kako je zbog nečega objesila nos.

Maja je svoje ključeve objesila preko Suzaninih. Stanko preko Majinih. Miro preko Stankovih. Svi su se ti ključevi, zapravo, izmiješali u debeli snop bijelog konopa, ukrašena plavim točkicama.

Medu njima ima i nekoliko ključaša iz »divljeg naselja«.

Lopta je bila ispuhana pa je, onako mlohava, bila prilično teška. Pri jačem udarcu pljaskala je o njihove dlanove, o prsa i trbuhe. Dječaci su, s jedne strane Stanko, s druge Miro, nemilice udarali protivničku stranu nastojeći joj oduzeti što više »života«. Maja je izgubila zrak od jednog Mirosiavova udarca u trbuh.

Djevojčice, zapuhane, rumene i znojne, trče, skaču, hitro se okreću, izbjegavaju udarce; hvataju loptu da sačuvaju »živote«, zatim je dobacuju suigračima koji uzvraćaju udarce. Nikad nisu igrali tako oštro. Možda zbog sutona koji se šulja naseljem da im prekine igru?

Starci su otišli u tople sobe.

Iz dvorišta najbliže kuće »divljeg naselja« dolazi debeljuškasti i dobroćudni pas Medo. Prišao Amonu, onjušio ga i stao se s njim igrati. Priskočila je Suzana i odvezala Amona da ne bude sputan. Psi su se brzo prijateljili. Skaču, jedan drugoga vuku zubima za uši, za rep; valjaju se, reže i lajuckaju. Izvode svakakve vragolije na travi.

Djeca su prekinula svoju igru i umiješala se u pseću. Većina je stala navijati za Amona. Amon je pudlica, umiljat psić, kovrčave ošišane dlake, sa čuperkom na glavi i na repu. Ni Amonu, ni Medu nije do nekakve pobjede. Igraju se na svoj pasji način i nikoga ne žele slušati. Nije im jasno zašto uopće ove djevojčice i dječaci toliko viču.

- Drži ga, Amone! - vikala je Maja iz svega glasa.
- Ugrizi ga, zadavi ga! - huckala ga Suzana.
- Bježi, Amone, Medo je pun buha...
- Marš, Medo!
- Fuj, buhonoša!
- Gubi se, »divljak«!

Pogrdni uzvici kao ledena tuča pljušte po Medinoj glavi i njegovom čistom pasjem obrazu. Te pogrdne riječi malu Slavicu, čiji je Medo, pogađaju u srce. Žao joj nedužnog Mede. Ne može joj biti pravo što ga djeca, njeni drugovi i drugarice iz škole, obasipaju ružnim i pogrdnim riječima. Nije im se suprotstavila. Ništa im nije rekla. Samo je mirno slušala i gledala kako navijaju za ljepotana Amona, a protiv njezina Mede koji nije ni ružan, ni krvoločan, niti ima ijedne buhe na sebi. Njezin Medo, mali debeljko bez rodovnika, bijele dlake s mrkim pjegama po leđima, svaki dan prati Slavicu do škole. Čim se za njom zatvore školska vrata, čučne na travu i čeka kad će školsko zvono oglasiti početak nastave. Kad zvono prestane zvoniti, Medo ustane i krene kući.

Ako netko od brojne Slavičine braće i još brojnijih sestara pođe u grad, Medo ga prati do autobusa. Onda se opet vrati kući. A kada dođe vrijeme završetku škole, Medo kreće pred Slavicu. Čučne na travu - gdje je čučao i kad je ulazila u školu - i čeka dok iziđe. Onda zajedno krenu kući. Isto tako, kad oćuti da će se netko od ukućana vratiti iz grada, Medo odlazi na autobusnu postaju i čeka. Tako on uvijek nekoga dočekuje i ispraća. Svakog dana, po svakakvom vremenu: padala kiša, tuča ili snijeg, ih pak sijalo žarko sunce.

Nije se Slavica protivila što djeca toliko vole lijepog Amona. I ona ga voli. Amon je dobar psić, ima lijepu ogrlicu i uzicu, koja se može produžiti i skratiti, prema potrebi i želji vodiča. Njezin Medo nema ni uzice, ni ogrlice. Njemu to i ne treba. On je sasvim slobodan. Nikad ga ne vezuju niti vode na uzici. Da je tako pustiti Amona, izgubio bi se istog trena. Amona previše tetoše i maze.

Samo Slavica zna da njezin Medo nema buha. Otkud bi imao kad ga ona često kupa i češlja. Nije njezin Medo kriv što su Amona toliko razmazili.

- Dođi, Medo, idemo kući - potišteno, gotovo plačno, reče Slavica.

Medo joj je odmah poslušno prišao. Stao i gleda Slavicu u oči. Čeka njene zapovijedi. Zadihan, isplažena jezika, kao da ćuti neku krivicu, čučnuo i promatra svoju gospodaricu. Slavica ga pomiluje po glavi i

nasmije mu se. To je Medi sasvim dostatno da i on bude veseo. Provu-
kli su se kroz grmoliku živicu s koje još nije otpalo lišće, prema svojoj
kući u »divlje naselje«.

Ključaši i ključašice uzimaju svoje ključeve i vješaju ih oko vrata.
Svima je drago gledati Stanka i Miroslava, donedavne najveće neprija-
telje, kako zajedno, držeći se rukama preko ramena, kao pravi prijate-
lji, koračaju stazom prema kući.

Suzana je, vodeći Amona na uzici, bila uvjerena da će Stanko ispri-
čati Miroslavu priču o crvljivim kestenima. Grickala je usne, žaleći što
to ona već nije učinila.

Maja je dugo gurala ključ u bravu. Pipka, čačka, šuška, ali ključ
neće u bravu pa - neće. Bila je vrlo srdita. Hukala je i puhala. Stiskala
zube. grizla usnice i nerazgovijetno mumljala i brundala. Ključ svejed-
no neće u bravu. Suze joj od bijesa navrle na oči. Nikako joj ne ide u
glavu kako je njezin sjajni ELZETT odjednom postao tako neposlušan,
a ona tako nespretna. Ima ključ, a ne može u kuću. To je gore nego da
ga nema. Upravo je stisla šaku s namjerom da lupne po vratima, jer na
zvonce nije ni mislila, kad joj se ukaza ljutito mamino lice. Odmah je
spustila ruku niz tijelo i njezina se nježna šačica rastvorila u cvijet s
pet latica.

Mama i tata čuju nekakvo šuštanje i komešanje pred vratima. Niti
ne pomišljaju da njihova ključašica Maja ne zna otvoriti vrata. Mama
je pomislila da negdje šuška miš, jer su više puta imali u stanu nepo-
zvanoga gosta. Mislila je kako je opet neka mišja obitelj došla da kod
njih prezimi. Tek kad su čuli lupanje, jer Maji ništa drugo nije preosta-
lo, postalo im je jasno da njihova djevojčica ne može u stan. Mislili su
da je izgubila ključeve pa će tata promijeniti bravu, jer mu neće biti
drago da još netko ima ključeve od njihova stana.

Mami su odmah počele drhtati ruke. Hitro se digla od stola i naglo otvorila vrata. Stala je kričati kao da joj je netko teškom cipelom uga-zio na nožne prste:

- Jesam li ti stotinu puta kazala da ne lupaš po vratima. Zašto imaš te ključeve oko vrata?

- Neće da uđe u bravu - plačljivo procijedi uplašena Maja.

- Kako sad odjednom neće ključ u bravu? - na Majinu sreću javi se tata stavši ispred mame. On će odmah preuzeti stvar u svoje ruke i izvući je iz nevolje. To je Maja baš i priželjkivala, jer njen tata ima puno bolje živce nego mama.

- Daj mi ključ da probam - reče on mirno.

Maja mu pruži ključeve.

Pokuša on jednom, pa još jednom. Gurka, klima, čačka. Vrti lijevo, vrti desno, ali ključ nikako neće u bravu u koju je dosad s lakoćom ulazio. Sada se zaglavljuje i nije ga lako izvući iz brave. Tati je nešto sumnjivo. Možda to uopće nije ključ njihova stana? Uspoređuje ga sa svojim klinčcem i odmah uočava razliku 7arezi i znnri sasvim su dru-gačije raspoređeni.

- Čiji ti je ovo ključ? - pita on Maju.

- Ne znam - reče ona sliježući ramenima.

- Kako ne znaš? A znaš li gdje si ostavila svoje ključeve?

Maja i dalje, još više zbunjena, sliježe ramenima.

- Što sada šutiš?

- Ne znam, tata.

- Kako ne znaš?

- Ne znam... - poče ona plakati.

- Možeš li mi barem kazati kako su ova dva ključa prešla preko te tvoje bedaste glave i dospjela tebi oko vrata? I čiji bi uopće mogli biti ovi ključevi?

Maja samo šuti pognute glave.

- Reci makar nešto kako bismo mogli krenuti u potragu za tvojim ključevima.

- Igrali smo graničara. Sve smo ključeve objesili o jedan stup na klupi u Starackome. Kad smo završili igru, brzo smo uzeli ključeve i vješali ih oko vrata. Sigurno sam zabunom uzela nečije ključeve, a netko je uzeo moje.

- A, tako... — poslije kratke stanke, promrmlja tata kroz smijeh, kao da se radi o najobičnijoj dječjoj igri, a ne o zamjeni ključeva koje mora tražiti po naselju. - Samo mi nije jasno kako su ovi ključevi dospjeli na tvoju uzicu...

- Nije to moja uzica. - Maja je tati uzvratila kratkim i nakiselim smiješkom, jer je već gledala mamu kako se ona nimalo ne smije. Samo promatra i vrti glavom. Maja dobro zna što znači mamino okretanje glavom i stiskanje i grickanje usana, pa joj više nije ni do ovakvog kiselog osmijeha, a kamoli do pravog zdravog dječjeg smijeha u kojeg Maja često utapa cijelu svoju obitelj.

- Koliko vas je bilo? - pita je tata.

- Gdje, tata?

- Koliko vas je igralo graničara?

- Mislim deset... ili dvanaest... Ne znam točno.

- I sad moram uznemiravati tolike obitelji kako bih pronašao tvoje ključeve - reče on tužno i muklo. Držeći se za glavu promatra svoju Maju. - Lijepo, Majo, lunjat ćemo naseljem od kuće do kuće; penjat ćemo se po katovima, zvoniti na tuđim vratima i pitati ljude da nam kažu kod koga su ključevi moje drage i dobre kćeri Maje. A, što kažeš na to?

Maja šuti i gleda u pod. Samo ponekad podigne glavu da vidi, možda se njenom tati popravilo raspoloženje.

- Što ću, penjući se mračnim stubištima, isplaziti jezik do koljena, uopće nije vrijedno spomena.

- Možda ćemo ih odmah naći, tata - unosi Maja nadanje i trunak radosti.

- Kako misliš da bismo ih mogli odmah naći?

- Možda ih je uzela Suzana? Možda su kod nje?

- Ako nisu?

- Hm... ako nisu...? Mogli bi biti kod Stanka. On stanuje odmah iza Suzanine zgrade.

- Mogli bi biti kod ovog, mogli bi biti kod onog. Znam da moraju biti kod nekoga u našem naselju. Sigurno nisu otišli s nekim u Zapruđe, hmmm...

Maja je tiho šaputala. Tiho i vrlo nježno. Govorila je svome tati kako joj je vrlo žao što se to dogodilo. Obećala mu je kako se nešto slično nikada neće ponoviti. Stajala je na mjestu. Oko vrata su joj visjeli tuđi ključevi. Bila je tužna. Tata je nikad nije vidio tužniju. Žao mu što je njegova djevojčica tako tužna. Gledao je dvije suzice kako osvajaju njezino lice.

- Dobro, dobro, nije to tako strašno - reče on i primakne joj se da joj obriše suze i šmrkavi nos.

- Ostavite je na miru - javi se baka. - Nije dijete ništa krivo - nastavi ona braniti svoju unuku.

- Ti se, mama, nemoj miješati - strogo reče Majina mama.

- Ja sam to sve zakuhala i zamiješala - podmeće se baka. - Svemu sam ja kriva.

Baka je stajala na vratima dječje sobe u kojoj uvijek nešto radi: šije, krpi, glača, posprema Majinu i Grginu odjeću. Ona u dječjoj sobi ima svoj mir i ne mora sudjelovati u kućnim problemima i obiteljskim svađicama. Njezin je glavni posao da povremeno dolazi i pazi na Maju. Ne smije ni pomisliti što sve djeca mogu učiniti kad nema odraslih kod kuće. Ovdje se osjeća sasvim smirenom. A kad je njena unuka sama, dok mama i tata rade, svašta joj se mota po glavi. Svakakve joj se misli pletu i zapliću kako se Maji može dogoditi nekakva nezgoda. Ali nikad nije priznala kako sve bake, od prevelike zaljubljenosti u svoju unučad, dižu uzbunu zbog svake sitnice. Ona smatra da uvijek netko mora biti s djetetom. Ni odraslom nije ugodno kad je sam, a za djecu je to i vrlo opasno.

- Ništa vi niste krivi - reče tata nastojeći baku rasteretiti osjećaja krivnje. - Zahvalni smo vam što dolazite ovamo i pazite na Maju. Da

nije vas, tko zna kakve bi ona još izvodila igre i što bi nas sve čekalo na povratku s posla.

Tata uopće nije shvatio što mu baka kani kazati.

- Još koliko sam kriva - i dalje baka svaljuje krivnju sa svoje unuke na se.

Svi je pozorno slušaju, ali ne shvaćaju kako ona može biti kriva što su djeca u igri zamijenila ključeve.

- Ja tebe uopće ne razumijem - obrati joj se kćerka, Majina mama.

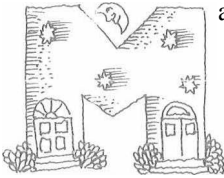
- Djeci se dopala Majina svilena vrpca na koju sam joj objesila kljmom čiče. Otišla sam u NAMU i, dok još ima te vrpce kupila sam čitavo klupko. Što ću s njima, mislim, sjela sam u parku na klupu, a oni se okupili oko mene kao golubići oko svoga hranitelja. Svima sarh izmjerila svilene vrpce jednake dužine. Sad znate koliko sam kriva.

Čim je shvatio o čemu baka govori, Majin je tata udario u grohotan smijeh. Za njim se, malo po malo, svi počeli smijati. Mama se smijala u kupaonici, Maja s tatom u kuhinji, a mali Grgo na »tuti« u predsoblju.

Maji su sada potekle sasvim drugačije suze nego maloprije kad je morala odgovarati na tatina pitanja. U tom zboru miješanih smijehova, muškog, ženskog i dječjeg - najvedriji je bio Grgin smijeh, jer se jedino on smijao zato što se drugi smiju, pa mu je bilo vrlo, vrlo smiješno.

Tata se potajno radovao što će mu se napokon, iako na ovako neobičan način, pružiti prilika da upozna neke Majine prijatelje i njihove roditelje. Večeras je ionako mislio prošetati po naselju.

V.

a ja i njezin otac najprije krenuše Stanku, najčistokrvnijem ključašu u čitavom naselju. Popeli se na drugi sprat i pokušaju otvoriti vrata rancanic zvonca, u potkrovlju. Nitko im ne otvara. Nisu odmah otišli. Stajali su neko vrijeme pred vratima i osluškivali kreće li se netko unutra. Ništa nisu čuli. Sigurno nikoga nema.

Spustili se u prizemlje i izišli na ulicu. Kamo će sada? Gdje je Stanko? Kod koga bi mogli biti Majmi ključevi? takva i slična pitanja mučila su Maju i njezina tatu.

Nekih tristo metara od Stankove kuće, tamo na »ničijoj ledini« na kojoj nije sagrađena ni jedna »divlja kuća« gdje su dječaci igrali nogomet, blještavo svijetli i neugodno kriješti dječje zabavište kojeg djeca nazivaju luna-parkom. Tu su mali električni vlak, dva vrtuljka, baraka s fliperima i električni autodrom. U tom kreštavom, blještavom i šarenom zabavištu neki čistokrvni ključaši provode najveći dio slobodnog vremena za kojeg ne znaju ni roditelji, ni nastavnici. Ne znaju zbog čega su im u posljednje vrijeme zadaće lošije nego prije. Čim dođu iz škole, na brzinu ih nadrljaju i odmah odjure u okrilje ovog neukusnog blještavila i zaglušne buke.

- Sigurno je Stanko tamo - reče Maja samouvjereno i sama želeći zaviriti u laj drečavi lunić.

- Ma nemoj - obrecne se tata. - Ne misliš, valjda da ću te tvoje

ključaše iskati po kojekakvim cirkusima, hm... Vidi ti nje što joj sve neće pasti na pamet!

Maja se pokunjila i šuteći koračala uporedno s tatom. Nije se usudila više progovoriti. Držat će jezik za zubima i slušati tatu, pa neka je vodi kamo god hoće. Na ulici su sreli nasmijanu Suzanu koja je još uvijek na uzici natezala Amona. S njom sada nema niti jednog ključaša koji je u Staračkome igrao graničara. Ona i ne sluti što se dogodilo nakon igre, niti vodi brigu čiji joj ključevi vise oko vrata.

- Čuj, Majo, što misliš, ima li Medo buha? - pita je Suzana svojim crvenim i uvijek nasmijanim usnama.

Maja pogleda tatu i neodređeno sliježe ramenima. Znade ona da njenom tati nije ni do kakvih priča o tuđim psima i njihovim buhama. Zato nije ni odgovorila na to Suzanino pitanje.

- Joj, ako su buhe prešle s Mede na Amona, što će mi kazati teta Rezika...? - Sada se Suzanin smijeh malko suzio i zaokružio joj usne u tračak zabrinutosti kakav se rijetko viđa na njezinu licu. - Ako je dobio buhe, nikad mi ga više neće dati da se s njim igram - nastavi Suzana zabrinuto.

- Reci ti toj teti neka ona svoga psa očisti od buha, a nas lijepo ostavi na miru - uzbuđeno reče Majin tata. Odmah je izvadio iz džepa svoje ključeve i prislonio ih uz Suzanine koji joj vise o vratu i, svjetlucajući pod uličnim svjetlom, zveckaju na prsima. Na bijeloj vrpici koju joj je dala Majina baka, vise dva ključa i jedna metalna djetelina sa četiri lista.

Majin se tata praznovjerno poradova kako će mu ta djetelina donijeti sreću.

- Ne slažu se - reče razočarano. Moramo ići dalje.

Vratio je svoje ključeve u džep. Mislio je kako je puno jednostavnije promijeniti bravu nego tražiti po naselju djecu sa zamijenjenim ključevima. Ipak će večeras igrati dvostruku ulogu: tražit će Majine ključeve; tražit će i vlasnika ključeva koji su kod njih.

Maja se sjetila da Suzana ranije nije imala metalnu djetelinu na vrpici. To je upućuje na pomisao kako i ona nosi tuđe ključeve o svom

vratu.. Uprla prstom u njena prsa i smije se. Ne raduje se Maja tome što je njezina najbolja prijateljica u istom položaju kao i ona, nego joj sve to postalo tako smiješno i zamršeno da nikako nije mogla zaustaviti navalu smijeha.

Suzana gleda svoja prsa ali ne vidi ništa što bi moglo izazvati takav smijeh.

- Čemu se toliko smiješ? - upita je napokon.

U isto je vrijeme zalajao Amon.

- Ni ti nemaš svoje ključeve - odgovori Maja. - Zamijenila si ih kao i ja.

- Kako sam zamijenila ključeve? - poskoči ona držeći ključeve u ruci ispred brade.

- Uzela si poslije igre graničara tuđe ključeve.

Sada zbilja imaju razlog više da traže ključaša ili ključašicu čiji ključevi vise o Majinu i Suzaninu vratu.

- Na kojem katu stanuješ? - pita Majin tata Suzanu.

- U prizemlju - reče ona.

- U prizemlju? - naglasi on pitanje.

- Da, u prizemlju - nasmiješeno uzvikne Suzana.

- Što će ti ključ od dizala kad stanuješ u prizemlju?

- Nemam ključ od dizala - reče ona kao da se brani.

- Kako nemaš? Eto ti visi o vratu - nastavi on smijući se, jer sad vidi koliko su svi ključaši i ključašice zbrkani, a ne samo njegova Maja kako je dosad bio mislio.

- Joj, zbilja... - razvuče ona zbunjeno i gleda tuđe ključeve na svojim prsima. Povukla je Amona i grubo ga odvela kući da ga preda gospodi Reziki.

Kako je brzo odjurila, tako je još brže izjurila iz kuće i uopće se nije javila roditeljima.

- Nisam ni primijetila da nosim tuđe ključeve - reče ona zadihano.

- Naravno da nisi opazila - reče Majin tata smijući se, jer mu sva ta zbrka s ključevima najednom postala smiješnom. - Kao i moja Maja. Danas ste sasvim zbunjene i ošamućene.

- Gdje su tvoji ključevi? - pita Suzana Maju.
- Ne znam - reče Maja. - Pogledaj, možda su ovo tvoji.

Skinula je ključeve s vrata i pružila ih Suzani.

Suzana ih ne može prepoznati. Sve joj se nekako okrenulo i smutilo u glavi. Uzevši ključeve od Maje ponovno potrča u kuću. Naglo zastade pred ulaznim vratima. Iskušava odgovara li jedan od dva ključa. Prvi ulazi u bravu ulaznih vrata. Rumenilo joj oblilo lice. Priđe vratima stana i gurne ključ u bravu. Samo je škljocnulo i ključ je s lakoćom sjeo u bravu. Suzana je skakala od sreće.

Maja se smrkнула od neugode.

Suzana je poput ptice preletjela onih šest stuba od povišenog prizemlja gdje je čekaju Maja i njezin tata. Pružila im tuđe ključeve s metalnom djetelinom sa četiri lista i poželjela im sreću u traženju Majinih ključeva.

- Što vam ja mogu - reče ona smijući se — ja sam svoje ključeve našla, a vi svoje tražite dalje.

- Našla si ti jarca - odbrusi joj Majin tata.

- Lako ti se puhati kad smo ti donijeli ključeve - reče Maja misleći kako nije baš lijepo od njene najbolje prijateljice da tako govori.

Zamisli, balavice, pomisli Majin tata. Ona je svoje ključeve našla. Tako, dakle. Umjesto da mi zahvali što sam joj ih donio, ona mi se još ruga, hmmm...

Suzanine riječi su ponovno rastužile i Maju i njezina oca. Nije im preostalo ništa drugo nego da krenu u potragu za svojim ključevima i za vlasnikom ključeva koje su dobili od Suzane.

Pošli su u šareno i bučno zabavište da tamo potraže Stanka i ostale ključaše u nadi da će o vratu jednoga od njih visiti Majini ključevi. Ako je i između ostalih ključaša došlo do zamjene, neka slijedeći, pa makar to bio i Stanko, nastavi nositi ključašku štafetu. Ako pak Majini ključevi nisu kod Stanka, ili kod nekog drugog ključaša koji je u zabavištu, morat će nastaviti potragu do konačnog cilja. Nikako ne smiju dočekati noć sa spoznajom da su njihovi ključevi u nepoznatim rukama. Nitko ne zna što nosi noć, a što sutrašnji dan. Zar se ne bi mogao

netko, dok Maja rano ujutro spava, a mama i tata rade, uvući u njihov stan? Svašta se može dogoditi prije nego stigne baka, ako uopće sutra dođe. Ne preostaje im ništa drugo nego da nastave rješavati tuđe ključaške probleme sve dok ne riješe svoje vlastite: dok ne pronađu ključaša s Majinim ključevima.

Približili su se ogradi zabavišta. Vide Stanka kako juri u električnom autiću. Dva mu sjajna ključića igraju na prsima. Jesu li Stankovi ključevi kod nje, je li preuzela od Suzane ključašku štafetu, brzo će saznati. Stanko stanuje na katu i mogao bi imati ključ dizala. Ako su Majini ključevi kod njega, bit će kraj njihovu traženju.

- Zgodan je dečko taj tvoj Stanko - reče tata milujući Maju po kosi.

- Nije on moj dečko - odvrati ona začuđeno.

- Nisam rekao da ti je momak... Mislim... onako, dečko... - izvlači se tata iz neugodne situacije u koju je sam nesmotreno zapao.

- Jako je dobar — reče ona ozbiljno. — Svi dečki tuku djevojčice. On nikada. Ni dečke on ne dira. Ni sa kim se Stanko ne tuče...

- On sigurno pobjegne.

- Ma kakvi - odvrati Maja gledajući tatu upitnim čuđenjem. - On ne bježi, tata. Niti govora. Stanko je vrlo jak, ali nikad se neće prvi potući. Samo se brani.

Ugledavši ih, Stanko im je mahao iz autića.

- Hej, Maja, ne mogu u kuću - vikne im. - S nekim sam zamijenio ključeve.

- Ni ja ne znam gdje su moji.

Stanko dojuri ogradi autodroma pored koje stoje Maja, njezin tata i Suzana. Nakrivio se cijelim tijelom okrećući upravljač da izbjegne sudar s jednim koji je jurio točno prema njemu. Stanko se izmakao pa je gumenim branikom udario u ogradu.

Maja je sva treperila. Drhturila je prstićima kao ptić krilima kada iskazuje radost što vidi pticu koju voli.

- Kako ćeš u kuću? - pita ga brižno i ne misleći na svoje ključeve i ne obazirući se što je tata s njom i što će ih noć zateći na ulici neobavljena posla. Samo gleda Stanka i Stanko nju.

- Mama će mi doći tek u jedanaest - reče on. - Danas radi u drugoj smjeni.

Maja mu pokaže ključeve.

Stanko ih odmah prepozna. To su njegovi. Prišao joj i uzeo ih. Bijelu vrpču s plavim točkicama navukao preko glave na vrat. Maji je objesio o vrat one koji su bili kod njega.

- Ovo nisu moji - reče Maja plačno. Bojala se pogledati tatu u lice.

Stanku je žao što nije imao Majine ključeve. Želio im je pomoći, ali nije mogao. Pridružiti će im se. Ići će s njima sve dok ih ne nađu. To je sve što može učiniti. Maji je i to sasvim dostatno. I njenom tati kojem se Stanko dopao na prvi pogled.

- Bas nemamo sreće - reče Majin tata kroz smijeh. - Našli smo ključeve tvojih prijatelja, a nikako da nađemo svoje. Lijepo nas je udešila baka s tim svojim jednakim vrpčama. Kako joj je tako nešto mo-

- Rekao si joj kako ona ništa nije kriva - prigovara mu Maja. - A sad je grdiš.

- Samo me još ti hvataj za riječ. Bolje ti je da šutiš dok sam još ovako dobre volje.

Krenuli su dalje glavnom ulicom naselja.

- Hej, Stanko, znaš li tko još od naših ključaša, osim tebe odlazi dizalom u stan? - pita ga Maja.

- Miro stanuje na petom katu. Mora ići dizalom.

- Možda su baš ovo njegovi ključevi?

- Možda, ne znam.

- Znaš li gdje stanuje Riđi?

- Nemam pojma - reče Stanko. - Uvijek se mota ispred slastičarnice.

- Sva se djeca motaju ispred slastičarnica - upada Majin tata. - Nego gdje bi?

- Najbolje da krenemo do Mire - predlaže Maja.

Nisu se morali penjati do petog kata da saznaju čije sada Maja nosi ključeve. Otvorili su dizalo ključem kojeg je Maja dobila od Stanka. Dizalo ih je, zujeći, nosilo gore. To još ne znači da su na pravom putu, jer možda ovaj ključ otvara i druga dizala. Prema tome, nije sasvim sigurno da su ovo Mirini ključevi, a još je manje sigurno da su Majini ključevi kod Mire. Ništa nije sigurno i ničemu se ne nada Majin tata koji, zajedno sa svojom kćerkom, nosi ključašku štafetu tamo-amo, gore-dolje i nikako da stigne do cilja. Vidjet će kada dođe k Miroslavu da li je došao kraj njihovu nošenju i uručivanju tuđih ključeva.

- Znaš, tata, baka zbilja ništa nije kriva - dosjeti se Maja. - Kriva sam najprije ja koja sam je nagovorila. Onda svi mi koji smo objesili ključeve o isti stup na klupi. Kad smo ih uzimali, nismo gledali koji su čiji. Baka nije mogla sjediti na klupi i voditi računa da ih ne pobrkamo. Krivi smo mi, a ne moja baka.

- Ostavi sada krivnju, dijete - tješi je tata. - Valjda ćemo ih naći do ponoći.

Poslije ovakvog uzajamnog razumijevanja Maja i njezin tata poradovali su se kako će ovdje napokon biti kraj njihovu traženju. Ubrzo su, čim su izišli iz dizala, zaključili da su se prevarili. Jedan čovjek u kućnom ogrtaču na petom katu i jedan dječak suznih očiju, upravo su skinuli bravu s vrata.

To su uplakani Miroslav i njegov gnjevni otac. Ni oni ne žele prenoćiti u stanu od kojega još netko ima ključeve. Mirin će tata, dok su još otvorene trgovine, kupiti novu bravu i postaviti je na mjesto stare, da može mirno prespavati noć.

- Jesu li ovo vaši ključevi? - pita ih Stanko pokazujući ključeve na Majinu vratu.

- Daj mi da probam - pruži Mirin tata ruku prema Maji. Maja mu, drhteći, pruža ključeve.

On utakne ključ u bravu koju drži u ruci. Okreće ključ lijevo, jezičak skoči; okreće desno, jezičak se sakrije...

Mirino lice, u suzama, odmah se razvedrilo i osušilo. Zato se Majino lice, čim je opipala ključeve koje je držao Miro, smrklo još jače. Ni ovo nisu njezini ključevi. Pa gdje su? Tko ih ima, a ne donosi ih? Tko je taj ključaš koji nosi njezine ključeve? I što će s njima? Ne kani, valjda, provaliti u njihov stan? Takva i slična pitanja postavljala je Maja u sebi. Ali ni na jedno nije nalazila odgovor. Da je sama, otišla bi u Starrački, sjela na klupu i plakala. Zapravo već plače. Plače cijelom svojom dušom, cijelim svojim bićem. Samo ne plače glasno da je drugi čuju. Njezin je tata čuo plač svoje mezimice. Naslonio joj ruku o rame i pristima milovao vrat na kom se ističe madež nalik drenku. Njoj žao tate koji, umjesto da se odmara poslije rada, mora lunjati po cijelom naselju i tražiti njezine ključeve. Ne može iskazati koliko joj je žao tate. Ponekad pomisli kako to nije ništa. Ali jest. Ona to duboko proživljava; ona je svemu kriva, dli ne može pomoći ni tati, ni sebi.

Majin tata pomisli kako je možda i njihov problem riješen i kako ih sigurno neki ključaš, koji ima Majine ključeve, čeka ispred njihove kuće. Htio je odmah krenuti natrag kući, ali ga zadrži Mirin tata. Uveo ga u stan i natočio njemu i sebi po čašu vina. Kucnu li su čašom o čašu i iskapili do dna. Ta je čaša vina došla Majinom tati u isušena usta kao spasonosan lijek na ranu koja će odmah zacijeljeti. I nije im bila dostatna jedna čaša pa su iskapili još po jednu. Zatim i još po jednu. U Mirinu stanu okupilo se dosta svijeta: Stanko, Suzana, Maja i njezin tata. Popivši tri čaše vina, zaboravio je, tako se činilo Maji, zbog čega su otišli od kuće. Maja ga nagovara da odmah krenu dalje u potragu za ključevima.

Saznavši gdje stanuje Riđi, krenuli su k njemu. S njima krenu i Miro i njegov tata. Sada ih je već poprilično društvo: šestero.

- Riđi stanuje u baraci - reče Miro.

Baraka je odmah preko puta gostionice, a ne ispred zgrade u kojoj je slastičarnica. Našli su ga kako plače u mraku ispred vrata ruševne prizemne barake u kojoj su, dok su bili gradili naselje, stanovali građevinari. Kad su građevinari otišli na drugo gradilište, u baraku se uselili roditelji Riđeg. On se tada još nije bio rodio.

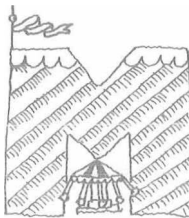
Riđi nikako nije mogao otvoriti vrata. Ključevi se, od silnog guranja u bravu kojoj ne pripadaju, sasvim izvili i izobličili. Kako i ne bi kad je u svoju bravu gurao Majine ključeve. Kod Maje su bili njegovi.

Maja je tako sretno uzdahnula da je i tati odlanulo.

Nisu se odmah razišli kućama. Iako je bio mrak već više od jednog sata, još nije bilo ni sedam sati. Majin tata nije želio ostati dužan Mirinom tati koji ga je počastio vinom. Predložio je da svi sedmero navrate u obližnju gostionicu da okvase suho grlo. Djeca će popiti sok, a njih dvojica po čašu vina. Možda i po dvije.

Riđem se odmah, čim je čuo da će popiti sok, osušile suze. Osušilo mu se i grlo koje će ovlažiti slatkim sokom.

VI.

Maja je svaki dan dobivala trideset dinara za vožnju u luna-parku iz kojeg su se preko zvučnika razlijevali krcštavi glasovi i nepodnošljivi zvukovi što nemilice paraju uši. Ti snažni zvuci i ljudski glasovi drečali su cijelim naseljem, uvlačili se u stanove pa su ljudi zatvarali prozore i odricali se svježeg zraka koji je strujao od Pionirca preko Granešine.

Suzana je ponekad dobila i pedeset dinara. Ali što je to njoj? Maja ima za samo tri vožnje. Dvije vlakom i jednu na vrtuljku. Ili obrnuto. U svakom slučaju premalo za njezine želje. Suzana ima za dvije više. Mogla bi se voziti i vrtjeti više od tri sata. Tri ili pet vožnji, kao ništa. To je isto kao da ti netko dopusti da samo lizneš sladoled. Onda ti ga odmakne od jezika. Eto, to je. Čim im nestane novaca, tužno i nepomično stanu uz ogradu pa gledaju te svemoćne naprave koje djecu nose u visine. Približe se željeznici koja tuli, zvoni i juri po uskim tračnicama. Maja je odlučila da čitavih pet dana neće zalaziti u lunić, nego će štedjeti novac da se bar jednom izvoza i izvrti do mile volje.

Djevojčice je tješilo saznanje da njihov dragi Stanko i njegovi najnoviji prijatelji Miro i Riđi, nemaju ni toliko. Rijetko su kada sjeli u sjedalicu vrtuljka ili u male otvorene vagone vlaka. Stajali su po strani i promatrali kako drugi dječaci uživaju u vožnji autićem na električnom autodromu i kako u sjedalicama velikog vrtuljka lete pod grane platane. Riđi se ponekad i provozao, jer je pomagao momku koji pokreće željeznicu i veliki vrtuljak.

Danas je Suzana- primijetila kako su sva trojica nerazdruživi, kao da su vezani nekim nevidljivim nitima. Primakli glave i nešto važno šapuću. Što li se dogovaraju, znatiželjno pomisli. Kakav li sada kuju plan?

Znatiželjne djevojčice lukavo, kao mačke koje se šuljaju da ulove pticu, s lakoćom im se primakle. Suzana je čula njihovo prilično nerazgovijetno šaputanje nalik šuštanju suhog lišća u šumi. Razumjela je samo jednu rečenicu, samo jedno pitanje koje je Miro postavio Stanku i Riđem: »Hoćemo li povesti cure...?« Odmah je rekla Maji što je čula. Ali ni njoj, ni Suzani nije jasno što to oni smišljaju i kamo bi ih povel. Pravile su se kako ih uopće ne zanima njihov razgovor. A zbog znatiželje bile su tako uzbuđene i nervozne da su se same čudile, kako nisu prsnule, pa su još jače načulile uši da ih što bolje i jasnije čuju i razumiju.

- Prisluškujete, je li? - okrenuvši se naglo prema njima, ukori ih Stanko.

- Nije pristojno prisluškiavati što razgovaraju ljudi - doda Miroslav.

- Hm... baš ste mi vi neki ljudi - procijedi Maja kao glumica koja je slabo uvježbala svoju ulogu.

- Recite o čemu smo razgovarali - reče Riđi, riđe kose i pjegava lica.

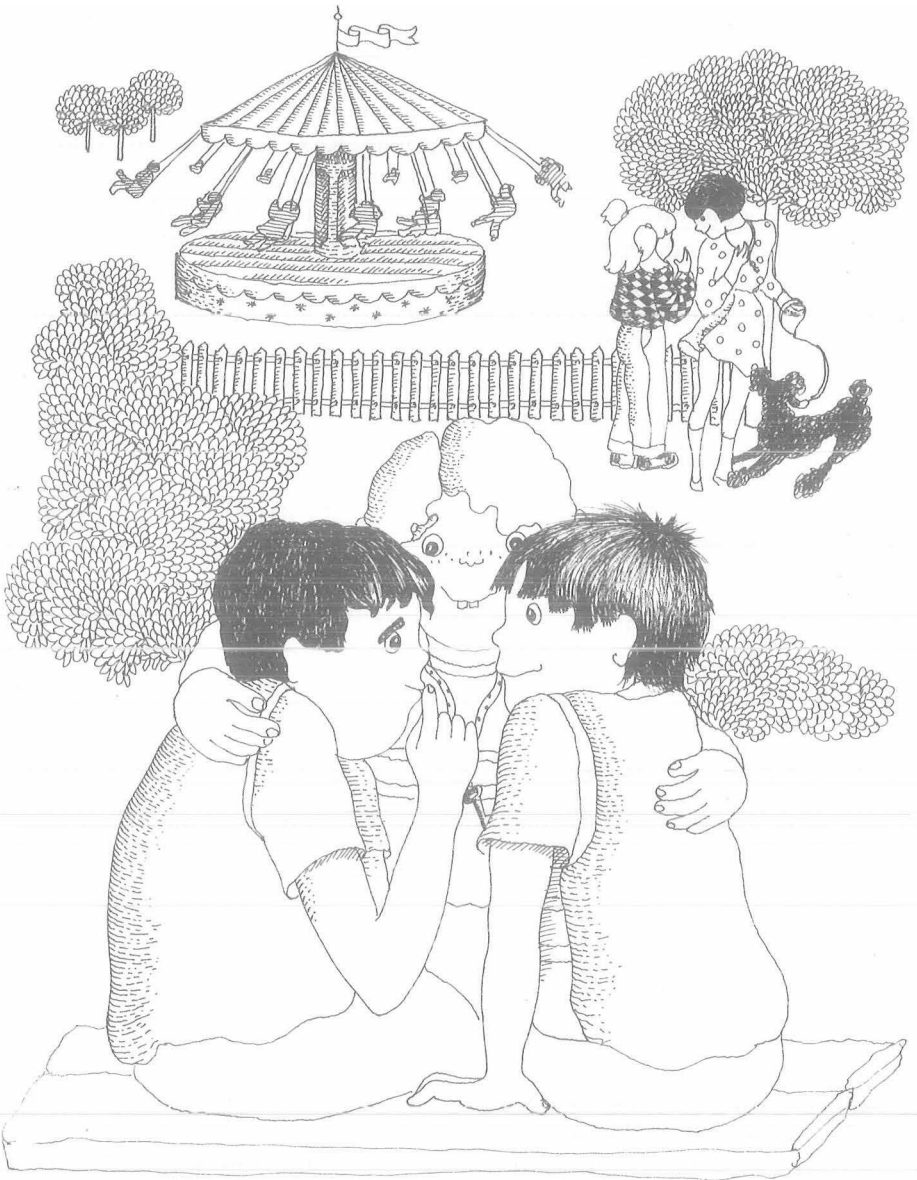
- Ne znam - reče Maja. - Nisam čula i nije me briga što vi razgovarate.

- Ni ja - reče Suzana praveći se kako s velikim zanimanjem promatra vrtuljak kojem sjedalice na dugim lancima lete zrakom iznad njezine glave. - Uopće vas nisam slušala. Gledam kako ovi visoko lete.

Dječaci su se odmakli malo dalje od zabavišta i djevojčica koje ih prisluškuju. Povukli se na ledinu u polumrak goleme platane.

Djevojčice sada nisu skrivale znatiželju. Otvoreno su pratile svaki njihov korak. Ono pitanje koje je čula Suzana, sve je više razgaralo njihovu znatiželju. Neka ih samo pozovu. Neka ih povedu kamo god. žele. Neće odbiti. Nisu lude. Poći će čak i na Sljeme. Ničega se ne plaše kad su sa svojim dečkima.

Dečki su odjednom nestali u mraku. Samo trenutak nepažnje i ne-

kamo su šmugnuli. Koliko ih je iznenadio nagli nestanak dječaka, toliko ih je, još više, uvrijedilo što su otišli bez pozdrava. To nikada dosad nisu činili. Tražile su ih oko zabavišta. Nigdje ih nisu mogle pronaći. Kao da su propali u zemlju. Lunjale su po naselju. Otišle su u Starački, ali ni tamo ih nije bilo. Poslije one zbrke s ključevima ne usuđuju se tražiti ih kod kuće. Ponovno su se vratile u zabavište, ali nigdje nema njihovih nevjernih i tajanstvenih dječaka.

- Voljela bih da nas nisu pozvali kad su takvi - reče Suzana.

- Možda si krivo čula - reče joj Maja.

- Čula sam sasvim jasno i dobro kako je Miro pitao Stanka i Riđeg hoće li nas povesti sa sobom.

- Ali kamo? Kamo će nas povesti? Kamo oni uopće kane poći? - uzbuđeno Maja digne glavu kao da svoje drugove traži među zvijezdama.

- To ne znam - reče Suzana. - Nisam čula kamo nas misle povesti. To uopće nije važno. Kud oni, tud i mi.

- Možda se to uopće ne odnosi na nas? ->tiho, sumnjičavo i ljubomorno procijedi Maja.

- Zbilja - poskoči Suzana drugačije nego što inače poskakuje. - Sigurno su otišli tamo kamo su se dogovorili s nekim drugim curama. Pozvali su druge djevojčice i pobjegli bez nas. Takvi su oni.

- Baš me briga za njih — opet loše glumi Maja. — Neka idu kamo god žele. Ja ionako ne bih išla.

* *

*

Prošlo je pola noći. Ni Suzana, ni Maja svaka u svom krevetu, ne mogu zaspati tvrdim zdravim snom kakvim inače spavaju. San ih samo trenutačno savlada i odmah se prenu.

Maju su mučila dva pitanja: kamo su tako naglo nestali Stanko, Riđi i Miro i s kojim su djevojčicama otišli?

1 Suzanu su mučila ista pitanja. I još jedno: možda je ipak krivo čula što je rekao Miro? Sad joj se čini da ništa nije ni bilo, nego da je samo sanjala dok je tako nemirno i isprekidano spavala.

Sutradan pred školom sve im je objasnio Stanko.

- Pobjegli ste u mrak kao neki hajduci - prigovori mu Maja držeći se vrlo ukočeno.

- Nismo pobjegli u mrak nego smo otišli kući.

- Išli ste nekamo s nekim djevojčicama - upada Suzana kao neki sudac koji će dalje saslušavati okrivljenog Stanka.

- Što vi, cure, volite izmišljati! - čudi se Stanko. - S kojim bi djevojčicama mogli ići? I kamo bi išli po noći? NišLa ne razumijem.

- Reci mu, Suzice, što si čula u luniću - nastavlja Maja.

- Što si čula? - posve tiho pita Stanko Suzanu, bojeći se da ne privuče pažnju mnoštva učenika ispred škole.

Maja ga je sada ulovila. Sigurno nešto ima kad iako šapuće i oprezno se osvrće na prisutne učenike. Nestrpljivo čeka hoće li Suzana potvrditi što je čula, ili će se izvlačiti kako joj se samo učinilo da je čula...

- Pa... ovaj... - poče Suzana nesigurno. - Čula sam Miroslava kako vas pita hoćete li i cure povesti sa sobom. Možda sam krivo čula. Možda mi se samo iako činilo - reče nekako otegnuto i stidljivo kao da plače što inače nije Suzanina osobina. Ona je uvijek govorila jasno i glasno i svoje riječi pratila skakutanjem, okretanjem na peti i odgovarajućim izrazom lica. Sada govori stidljivo, pognute glave i neuvjerljivo, pa se Maja ne može načuditi koliko se njena najbolja prijateljica promijenila.

- Ništa ti se nije učinilo Suzice - osokoli je Stanko. - Dobro si čula. Dogovarali smo se hoćemo li povesti i djevojčice...

Maja i Suzana migolje cijelim tijelom kao da im je odjeća tijesna. Čekaju da im Stanko odmah kaže koje će to oni djevojčice povesti sa sobom, i ne sluteći kako je baš o njima riječ. Sad im je jedino važno da saznaju koje su to sretnice.

- Jeste li ih... ovaj... pozvali? - vrteći se opet na peti, grickajući donju usnu, igrajući se ključevima na prsima, zapiskuta Suzana.

- Nismo još - reče Stanko. - Prije vam moram kazati što smo namili. Reći ću vam poslije škole.

- Ne poslije škole, neee - zacvili Maja.
- Reci sada, reci sada... - navaljuje Suzana s druge strane.
- Dobro, reci ću vam odmah, a vi se poslije škole odlučite hoćete li sa nama ili nećete...

- Ooo... - poskoči Suzana. - Znači da smo mi te djevojčice.
- Pa naravno - otvoreno im priznaje Stanko. - Koje bi mogle biti nego vas dvije? Sinoć ste bile u luniću. Vidjele ste kako se mamine maze vožaju u vlaku, u električnim automobilima i kako visoko lete na vrtuljku...

Djevojčice mu odobravaju kimanjem glave i pozorno slušaju što će im dalje govoriti.

- Stajali smo po strani i gledali - ozbiljno, poput odraslog muškarca, nastavlja Stanko. - A zašto smo mi stajali i samo gledali kako se druga djeca voze? Zato jer mi nemamo novaca. Nama roditelji ne mogu dati stotinu dinara za deset vožnji kao njihovi roditelji njima. Ovaj lunić, u kojem se zabavljaju samo ona djeca koja dobivaju puno novaca od svojih roditelja, naselio se na našu livadu, na naše nogometno igralište. Nitko nas nije pitao smije li se podići lunić na našem igralištu. Kako nas nitko nije pitao može li lunić biti ovdje, nitko nas je pitao kako nam je bez igrališta - nećemo ni mi njih pitati možemo li se provozati u njihovom vlaku i na njihovom vrtuljku. Sad znate o čemu smo razgovarali i zbog čega je Miro pitao hoćemo li i vas pozvati.

- Pa... pozivate li nas? - reče Maja umiljato nakrivivši glavu pred Stankovim licem.

- Naravno, pozvane ste. Hoćete li nam se pridružiti?

Maja i Suzana samo drhture bez riječi.

- Eto, vidite, o tom smo razgovarali - nastavlja Stanko. - Ti si, Suzice, dobro čula kad nas je Miro pitao...

- Ha, čula sam... Poslije sam pomislila kako mi se pričinilo.

- Neće nam dopustiti vlasnik - reče Maja.

- Već sam vam kazao da ga nećemo pitati - sada oštro povikne

Stanko. - On neće ni znati kad se mi budemo vozili po našem igralištu, u njegovu luniću.

- Kako? - pita ga Suzana.

- Jednostavno. Lunić radi do osam. Djeca će se polako razići kućama. I mi ćemo otići. Leći ćemo i praviti se da spavamo. Onda ćemo se, kad roditelji budu spavali, dići i poći u lunić. Naći ćemo se u deset sati pod velikom platanom. Odatle se najbolje vidi kad će zaspati vlasnik lunića. ..

- I onda...? - nestrpljivo zijeva Maja.

- Onda ćemo sjesti u vlak i voziti se... Zatim ćemo pokrenuti veliki vrtuljak i letjeti u visine sve do grana platane, sve do neba. Što kažete, a?

Djevojčice nisu ništa rekle. Stisle se pa drhture. Da li zbog previsokog letenja u sjedalicama velikog vrtuljka, ili od same pomisli što će bez pitanja i bez dopuštenja vlasnika, kao uljezi, kao neki provalnici - dok svi ostali ljudi mirno spavaju - po noći ući u lunić i voziti se do mile volje. Namrštile su čelo, stisnule obrve kao da će zaplakati. Ali nisu zaplakala, samo je Maja Likm u^Udid otunivu.

- Tko će upravljati željeznicom i vrtuljkom?

- Riđi je pomagao u luniću. On sve zna. I meni je pokazao kako se pokreću i zaustavljaju vrtuljak i vlak. Samo pritisneš dugme i lokomotiva povuče vagone. Onda, što kažete, hoćete li s nama...?

- Ja hoću - reče Maja brzopleto. Onda se zamisli. Spopadne je strah, zazebe je neka čudna groznica pri samoj pomisli kako će se noću ušuljati u lunić.

- I ja - poskoči Suzana i ne gledajući Maju. Odmah je pomislila kako bi bilo dobro povesti i Amona. Onda se sjetila da bi Amon mogao lajati i otkriti ih, pa se rastužila.

- Dobro, cure - reče Stanko zadovoljan dogovorom. - U deset pod platanom.

Maja se naglo ohrabrila, iskoristila priliku da se stisne- uz Stanka i da ga upita:

- Čuj, Stanko, gdje je tvoj tata?

- Što te briga! - odvrati on potišteno i ljutito.
- Zbilja, Stanko, imaš li ti tatu? - bezazleno i umiljato, kao i Maja, dodade Suzana.

- I ona... Što te briga gdje je moj tata! Što vas briga imam li ga ili ne! Gledajte svoje poslove - odgovara Stanko jednoj i drugoj u isto vrijeme.

Znao je da će te balavice jednog dana pokušati gurnuti nos u njegov život. Upravo je zazvonilo školsko zvono pa je otrčao prema grupi svojih trećaša da se oslobodi zapitkivanja koje ne voli.

Djevojčice su prihvatile dogovor. Ali, u njima, bruji pitanje ima li Stanko tatu i, ako ga ima, gdje je i zašto on nikada ništa ne govori o njemu. Nisu sigurne da će u deset sati, kada svi spavaju, doći pod platanu kako su mu obećale. Ako se tome doda strah da bi ih mogli uhvatiti, sigurnije su da će ostati u krevetu nego krenuti u dogovorenu pustolovinu.

Cijelo je naselje obavio mrak. Stanko je na brzinu večerao i krenuo prema usnulom luniću. Zvučnici koji su cijeli dan drečali, sada mirno spavaju. Njegova mama radi u trećoj smjeni, od deset navečer pa do šest ujutro i nitko ga ne može spriječiti da ostvari svoj plan.

Šuljao se zabavištem, pokraj željeznice u kojoj će se dugo voziti i ispod velikog vrtuljka na kojem će visoko letjeti.

Na maloj željezničkoj postaji, nalik pozornici za priredbe u njegovoj školi, nalazi se stolić, na stoliću tri crvena dugmeta i tri plave poluge. Stanko je u posljednjih nekoliko dana s velikim zanimanjem promatrao kako jedan dječak pritišće dugmad i pokreće poluge. Gledao je kako vlak kreće i kako se zaustavlja. Upamtio je kako se pokreće i zaustavlja veliki vrtuljak, trećim dugmetom i trećom polugom ispred dugmeta.

Vrtuljak za malu djecu - onaj s raketama, konjićima, slonovima, automobilima, tenkovima, vozilima i oružjem - uopće ga ne zanima i na njemu se neće voziti. Taj se vrtuljak okreće sa cijelim postoljem i tako polako da bi u njemu zaspao od dosade.

Noćas će se Stanku pružiti prilika da dugo leti zrakom i da se okreće do besvijesti. To je uvijek želio, to je dugo čekao. Noćas će s visine gledati zemlju ispod sebe. Šteta što dolje neće biti svijeta, neće biti maminih i tatinih maza koje ga uvijek gledaju s visine. Zbilja šteta! Da su dolje, pljucnuo bi nekome na glavu. Ipak, bolje i ovako, bez gledalaca letjeti u visine nego nikako. Začudo, iako je već veliki dječak, najviše voli voziti se u malom vlaku. Primijetio je kako se i dečki, stariji od njega, rado provozaju ovim vlakom. Sjest će u otvoreni vagončić, nasloniti se na naslon, zažmiriti i putovati daleko, u nepoznati svijet.

U zabavištu je zavladao potpuni mrak i mir. Umorio se vlasnik, cijela njegova obitelj i pomoćnici. Povukli su se u veliki autobus nalik montažnoj kući, s kotačima umjesto temelja.

Prolaze samo rijetki stanovnici naselja. Nitko nije primijetio Stanka pokraj stabla platane. Kako koji prolaznik naiđe i kako prolazi pokraj stabla, tako se Stanko okreće da ga ne opaze.

Već je duboka noć. Kasni sat. A njegovih drugova još nema. Ne čudi se Stanko što nema Maje i Suzane. Na njih nije previše ni računao. Čudi se što još nema Miroslava i Riđeg. Boji se da ni oni neće doći pa će mu propasti jedinstvena prilika da se nauživa zabave u luniću.

Pošao je da vidi što je s njima. Ne smije ih zvati. Probudit će roditelje i sve će propasti. Samo je šetao ispod njihovih prozora i zirkao uokolo. Možda se ipak pojave. Nema ih. U stanovima im potpuni mrak. To znači da duboko spavaju. Čekali su da im zaspu roditelji pa su zaspali i oni. Ne bi ih probudila ni najjača sirena, ni svi topovi ovoga svijeta. Zna Stanko kako oni spavaju, pa se brzo vratio pod platanu na dogovoreno mjesto misleći kako bi ipak mogli odnekud banuti. Ali njih nema, pa nema. Zalijepio se za stablo i čeka, čeka...

Prema zabavištu idu dva milicionara. Koračaju polako, s noge na nogu. Kao da ne žele narušiti blaženi mir ovog prostora iz kojeg je cijeli dan odjekivala glazba.

Lunić spava.

Nigdje ni žive duše. Milicionari i ne slute kako jedan osamljeni dječak drhti pokraj ledenog stabla platane.

Stanko bi više volio da požure, da brzo projure pored njega i nestanu prema gradu. Volio bi da ih uopće nema u njegovom mirnom naselju. Oni ne žure. Što sporije idu, brže će im proći vrijeme i noćna služba; prije će poći kući na odmor. Evo ih pod platanom. Stanko se ježi i drhti kao riba drhtulja. Da je on milicionar, nikad ne bi tražio zaklon. Zaustavi dah da ga ne čuju.

Milicionari stali s druge strane stabla i pripalili cigarete. Polako vuku dim za dimom i pričaju. Stanku se njihove cigarete čine kilometarski dugačke, a vrijeme njihova stajanja i pušenja kao vječnost. Uh, kad će već jednom popušiti i otići! Što već ne krenu? Iako se Stanku činilo neizmjereno dugo, milicionari su brzo krenuli prema Staračkome.

Bar da su tu Suzana i Maja, kad su ga iznevjerili Miroslav i Riđi. Bilo bi mu puno lakše, mišljaše Stanko uzdišući. Ipak je bolje što nisu došle. Da jesu, milicionari bi ih sigurno otkrili i sve bi propalo.

Ušuljao se u malu željezničku postaju. Miluje lokomotivu. Dotakao zvonce i ono je ciknulo. Poskočio je od straha. Srce mu snažno lupa. Legao je pokraj lokomotive. Zavukao se ispod drvenog poda i čeka hoće li se netko pojaviti. Nema nikoga. Odmah mu je laknulo. Nitko nije čuo cilik zvonca s lokomotive. A tako se strašno uplašio. Pretrpio je milicionare i umalo se otkrio bezveznim zvoncem. Da je izišao vlasnik, sve bi propalo. Sigurno nikada više ne bi imao ovakvu priliku da se zabavi u luna-parku. Sad je sasvim slobodan. Milicionari su zamakli prema Staračkome. Čuje samo svoje nemirno srce kako lupa. Milicionari se sigurno ovuda više neće vraćati. Vidjeli su da nema nigdje nikoga - i što bi više dolazili.

Izvukao se ispod drvenog poda. Gleda uokolo hoće li netko naići. Pošto je ustanovio da nema nikoga, skinuo je platno s upravljačkog stola. Pritisnuo je prvo dugme. Lampica je zasvijetlila. Povukao je prvu polugu i vlak polako krene. On ga još pogura da dobije ubrzanje.

Uskočio je u prvi vagon iza lokomotive. Udobno se smjestio. Ispružio noge i opustio kao pravi putnik. Vlak je jurio i jurio tračnicama bez vlakovođe, sa samo jednim putnikom. Stanko nije otvarao oči. Vozio se dugo, dugo. Vozio se daleko, daleko... Možda bi stigao i do samog kraja svijeta da vlak nije naglo stao...

Kako se vlak naglo zaustavio, tako je Stanko poletio naprijed i probudio se. U prvi tren uopće nije znao gdje se nalazi. Ugledavši onu dvojicu milicionara sve mu postalo jasno. Razbudio se i razbistrio. Samo nije znao koliko se dugo vozio...

Milicionari su se smijali, a Stanko se stisnuo i drhtao. Bilo mu je vrlo hladno. Uplašio se. Nikad nije vidio milicionare da se tako vedro smiju. Mora da je bio vrlo smiješan u tom dječjem vlaku kad se i ozbiljni ljudi toliko smiju. Vlak juri po svojoj kružnoj stazi, a on, jedini putnik spava. I njemu sve to postalo smiješno pa se i sam nasmijao. Milicionari su vidjeli mješavinu Stankova smijeha i cvokotanja.

- Što radiš ovdje? - upita ga milicionar.

- Čekam mamu - reče Stanko.

Takav odgovor milicionarima nije bio po volji. On, uistinu, čeka mamu. Stanko uvijek čeka mamu. Nikoga nema nego nju i on je uvijek čeka da se vrati s posla. Kad je ona kod kuće, on je u školi; kad je on kod kuće, ona radi. I tako je on najčešće sam.

- Zar je tvoja mama vlasnik ovog zabavišta kad je ovdje čekaš? - podrugljivo upadne drugi milicionar.

- Moja mama radi u tvornici.

- Ma nemoj! Mama ti radi u tvornici, a ti je čekaš u jurećem vlaku luna-parka - opet mu se ruga onaj milicionar. - Nešto mi se tu ne slaže. A kada ti se mama vraća s posla?

- Radi do šest - reče Stanko plačno, drhtureći od hladnoće i velike čežnje za svojom toplom sobom i krevetom pa stalno gleda u pravcu kuće u kojoj stanuje.

- Lijepo. Mama ti radi do šest ujutro, a sad je tek dva sata. To znači da ćeš je čekati više od četiri sata. Dok ona dođe, bit će više od sedam sati.

- Da nismo naišli, vozio bi se do jutra - upada onaj prvi milicionar.
- Do svanuća bi spavao u jurećem vlaku. Dotle bi se smrzao. I znaš što bi onda bilo?

- Ne znam - procijedi Stanko plašljivo.

- Ne znaš. Naravno da ne znaš. Ali znam ja. Probudio bi se vlasnik luna-parka i premlatio te.

- Pa neka - odvрати mu Stanko prkosno.

- Ne može to tako! - opet se javi prvi milicionar. - Što ćemo s tobom? Hoćeš li da te odvedemo kući, ili ćeš s nama u stanicu, a?

- Kući - šapne Stanko. - Ne trebate me voditi, poći ću sam.

- Naravno, kući - upada drugi milicionar. - Sad je vrijeme za spavanje a ne za vožnju u dječjem vlaku. Toliko si bio umoran da si odmah zaspao. To ti je kao da se nisi ni vozio. Sigurno imaš sve same petice u školi, haaa ...

- Imam - uspravi se Stanko.

- Imaš vraga...

- Nemam vraga, imam petice - reče Stanko. - Otiđite u školu pa ćete vidjeti. Mislite da se samo loši učenici vole voziti u luna-parku...

- A kad si krenuo? - opet ga podrugljivo pita onaj drugi.

- Kamo?

- Kako, kamo? Na put. Kad si sjeo u taj vlak i krenuo na putovanje?

- Ne znam koliko je bilo sati - povlači se Stanko. - Počeo sam se voziti čim ste otišli prema Staračkome.

Milicionari se začuđeno pogledali. Znači da je Stanko bio tu i kad su oni pušili ispod platane. Tako bi im promakao i neki opasni tip. Poslije tog saznanja ozbiljno su promatrali Stanka.

- Gdje si bio? - pita ga prvi milicionar.

- Tu pokraj stabla.

- I mi smo bili pokraj stabla.

- Znam.

- Znaš...?

- Da, znam.

- Kako te nismo vidjeli?
- Niste me mogli vidjeti. Vi ste pušili s one strane, a ja sam bio s ove. Da ste se kretali oko stabla, kretao bih se i ja. I opet me ne bi vidjeli.
- Ma nemoj. Mi smo kao slijepi i ne bi te vidjeli...
- Nisam to rekao...
- Znači tako si se dugo vozio - reče drugi milicionar nastojeći ubla-
- žiti spor. — Mi smo krenuli prema Slaračkome u pola jedanaest. To znači da si se vozio puna tri i pol sata.
- Možda...
- Nije možda, nego si se vozio tri i pol sata. Izračunaj koliko moraš platiti za toliku vožnju. Pokušaj izračunati pa ces znati koliko te stoji čekanje mame u luna-parku.
- Stanko im ne gleda u oči. Spustio glavu na prsa pa šmrca.
- Mama će ti se jako obradovati kad joj kažemo gdje njezin odlikaš provodi noć dok ona radi - nastavi milicionar.
- Kao odlikaš morao bi znati koliko te stoji vožnja u luna-vlaku. Pokušaj izračunati - uporno nastavlja prvi milicionar.
- Ne znam — reče Stanko kroz plač dozivajući u mislima svoje prijatelje koji su ga izdali. Da su došli kako su se dogovorili, malo bi se provozali i otišli kućama. Ovako i ne sluti kraj svojim mukama.
- Ne znaš, je li? - opet će onaj prvi. - Znao si pokrenuti vlak i voziti se sam samcat tri i pol sata, a ne znaš izračunati koliko to stoji.
- Ne znam koliko sam se vozio kad sam spavao - reče Stanko neprekidno gledajući prozor na svom stanu, maštajući o toplom krevetu koji ga čeka. Uplašio se da uistinu mora platiti dugu vožnju koju uopće nije doživio i u kojoj nije uživao kako je bio namjeravao i s nestrpljenjem očekivao. U mislima mu mama koja stalno radi da njemu bude što ljepše i bolje. Pokušao je u svojoj ludoj dječjoj glavi izračunati koliko mora platiti ovu noćашnju pustolovinu. Jedna vožnja od dvije minute stoji deset dinara. Tu je stao. Dalje ništa ne zna...

Milicionari su ga odveli u stan. Naredili mu neka se svuče i odmah

legne. Poslušao ih je. Za tren oka našao se pod pokrivačem. Onda je onaj prvi skuhao čaj i donio mu ga u krevet. On ih je samo promatrao i čudio se. Nije mogao ni sanjati da bi mu milicionari kuhali čaj.

- Imam i ja jednog takvog - reče prvi milicionar. - Čudi me da i on nije s tobom.

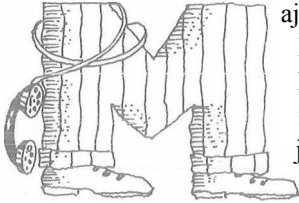
Te su riječi ulile u Stankovu dušu toliko radosti i vedrine daje htio ustati i poljubiti milicionara. U tim riječima Stanko je osjetio očinsku brigu koja njemu nedostaje. Čim je popio čaj, rekli su mu neka samo mirno spava. Nikome neće kazati da su ga uhvatili u luniću. Samo će za nekoliko dana navratiti da malo porazgovaraju s njegovom mamom. To je baš ono najgore što Stanko nikako nije želio.

Čitav sutrašnji dan Stanko ni o čemu nije razmišljao osim o tome koliko bi njegova jadna mama morala platiti za vožnju kad bi ga milicionari prijavili. Pokušao je sam izračunati, ali nije znao. U trećem razredu nisu još učili takve račune. Zamolio je prijatelja iz petog razreda da mu on izračuna. Otvoreno je kazao o čemu se radi. Ovaj se petas najprije dobro ismijao a onda počeo računati. Tri i pol sata pretvorio je u minute. Ispalo je dvjesto i deset minuta. Dobivene minute podijelio je s brojem dva. Dobio je broj stotinu i pet koji je pomnožio s brojem deset. Broj tisuću i pedeset, koji je dobio na kraju, kazuje koliko bi dinara morala platiti njegova mama za njegove nevaljalštine koje čini dok ona radi. Ta ga je brojka natjerala da se ozbiljno zamisli.

Milicionari nikad nisu došli Stankovoj mami. Raspitali su se u školi kakav je Stanko učenik i pionir. Raspitivali su se i o njegovoj mami. Saznali su da Stanko ima sve petice u školi. Bilo im je žao što su posumnjali. Nitko ne zna od koga su saznali da je Stanko svojoj mami, čim ju je ugledao ispričao cijelu pustolovinu.

Maji, Suzani, Miroslavu i Riđem nije kazao niti riječi. Ni o tome što je doživio, ni zašto oni nisu došli. I dalje su ostali pravi prijatelji. Nitko se ni na koga- ne ljuti. Jedino Stanko sebi ne može oprostiti što je pre-spavao tri i pol sata takve divne vožnje u luna-vlaku; takve mirne i duge vožnje kakva mu se nikad više neće ostvariti.

VII.

a je već tri jutra sama. Nikako da joj dođe baka. Ranije je izostajala dan, najviše dva, ali tri - nikada. Neprekidno je okretala brojčanik na telefonu. To je činila iz dosade i straha. Čega se bojala, ni sama nije znala. Jednostavno zbog toga što je sama. Stalno je mislila kako je ružno biti sam. Bojala se izići u Starački. Mogla bi izgubiti ključeve. Ne smije ni misliti o tome. Ostati bez ključeva... Ključevi su joj, dok je sama, najveće blago. Telefon joj je najveći prijatelj. Sto bi ona da nema telefona? Bila bi sasvim sama i o koječemu bi razmišljala...

Jučer je mama ostala na sastanku. Tata je cijeli dan bio na terenu. Maja je do podne bila sama. Onda je u jedanaest sati pošla u školu. Poslije podne, oko tri sata, otišla je u vrtić po Grgu. S bratom joj je puno teže, ali, kad je s njim, zaboravi na strah. Dojadilo joj iščekivanje bake koja nikako da dođe.

Jutros joj je baka telefonirala da upravo kreće. Kad je to bilo! Ima više od dva sata. I još je nema. Sad je u velikoj brizi da se baki nije štogod dogodilo. Uh, ti tramvaji! Ili puno kasne, ili uopće ne voze. Hvata je neka čudna panika. Ježi se. Podilazi je strah. Šeće iz sobe u sobu. Vrlo je uznemirena. Gdje je već ta baka? Gleda kroz prozor. Ali bake niotkuda. Bori se da ne zaplače. Ali plače. Najprije u sebi. Onda suze stanu same navirati. Protiv njezine volje. Nikako ih ne može zaustaviti.

U kući joj je postalo tijesno. Mora izići van da pričeka baku. U širokom prostoru raspline se tjeskoba koja izaziva strah. Samo joj je hladno. Ledeni i vlažni zrak, što pirka iz Pionirca preko Granešine, grize joj obraze i nos; mami joj suze, ali više ne plače. Zaboravila je odjenuti bundu ili kaput. Izišla je samo u puloveru preko kojega na prsima vise njeni ključići i privjesak s likom Djeda Mraza. Gledala je u pravcu Suzanine kuće odakle treba naići njezina baka.

Umjesto bake banuo je neki nepoznati čovjek u tamnom šeširu. Debeo i mrk sliči medvjedu. Maja ga nikad dosad nije vidjela u naselju. Iako je neobrijan i čudan, nije ga se plašila. Previše je zabrinuta za baku. Predosjeća da će baka svakog trena izbiti iza ugla Suzanine kuće.

- Što radiš vani tako neodjevena? - pita je crni čovjek ispod oboda tamnog šešira.

- Čekam baku - odgovori mu Maja.

- Hm... čekaš baku... - promrsi on nekako čudno i brundavo poput medvjeda, oštro je probadajući očima. - A zašto plačeš kad čekaš baku? Djeca se moraju radovati dolasku bake. A ti plačeš, hm...

- Ne plačem - reče Maja. - Kad puše vjetar, meni teku suze.

- Kad će ti doći baka?

- Sad će moja baka. Samo što nije stigla. Već je davno trebala doći - govorila je drhtavo brišući suze.

- Odakle ti dolazi baka?

- Sa Sigečice. To je u Trnju.

- Aha, ona živi u Zagrebu - reče čovjek ispod oboda.

- Da, u Zagrebu - potvrđuje Maja.

- A gdje ti stanuješ?

- Tamo na broju dvadeset. U onoj prvoj kući - pokazuje Maja kuću u kojoj stanuje, ispred koje na stazi dvije grlice kljuckaju mrvice koje im je ostavila.

- Aha, lijepo vam je ovdje. U svakom ulazu samo po dva stana. Tiho

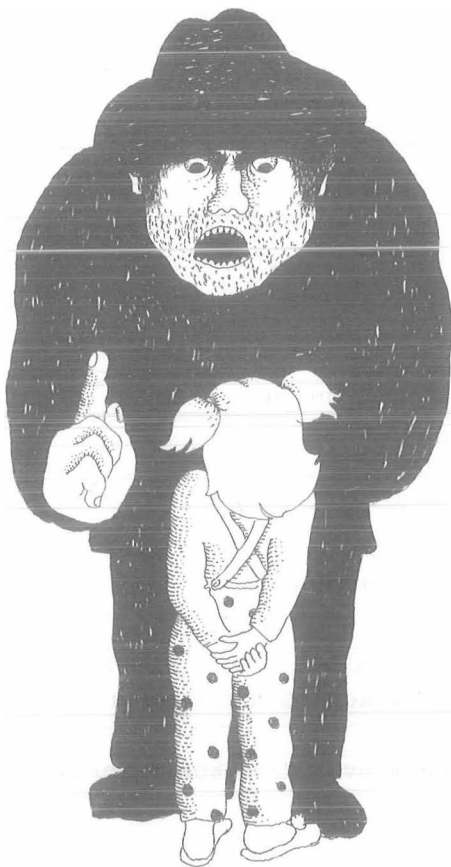
je. Nema gužve. Uokolo drveće, travnjaci i cvijeće. Ptice vam cvrkuću, a vi samo uživajte u prirodi - nabrajao je neznanac.

Maja ga je sa zanimanjem slušala.

- Ti čekaš baku - nastavi on ispitivački. - Rekla si da čekaš baku, zar ne?

- Da, rekla sam. Čekam baku. - Davno mi je telefonirala da polazi. A još je nema.

- Ništa se ti ne brini. Doći će tvoja baka. A gdje su ti mama i tata?

- Rade - reče Maja.
- Pa, da, moraju raditi. Svi moramo raditi. Svaki svoj posao. A ti svako jutro čekaš svoju baku...
- Ne dolazi meni baka svakog dana - iskreno mu govori Maja. - Imam ja svoje ključeve. Sama otvaram i zatvaram vrata. Sve ja znam sama - hvali se Maja zveckajući svojim ključićima na prsima.
- Hoćeš li da ti pomognem?
- Što da mi pomognete?
- Pomogao bih ti otključati vrata.
- Rekla sam vam da mogu sama. Zato i nosim ključice oko vrata - bezazleno, ne sluteći nikakve loše namjere čovjeka u tamnom šeširu, odgovara Maja.
- Kladam se da ne možeš sama otključati stan - izaziva je nepoznati crni čovjek. - Smrzli su ti se prstići i ne možeš otključati vrata.
- Rekla sam vam da čekam baku.
- Oh, pa da, sasvim sam zaboravio - povlači se on. - Čekaj svoju baku i slušaj svoje roditelje.
- Tata mi je rekao da ne puštam nepoznate ljude u kuću - ozbiljno mu objašnjava Maja.
- Dobro ti je rekao tata - reče on kiselo. - Slušaj svoga tatu i nikoga, koga ne poznaješ, ne puštaj u stan. Djeca moraju slušati svoje roditelje - dvosmisleno nastavi čovjek ispod oboda tamnog šešira.
- Maja ga je pažljivo slušala i gledala.
- On presavije duguljastu plosnatu žvakaću gumu i stavi u usta. Polako je prevrće i okreće jezikom. Premeće je po ustima kao da želi kod Maje izazvati želju za žvakom. Naprosto mami njene poglede. Ali Maja ne iskazuje želju, već čuđenje. On izvadi još jednu gumu i nudi je Maji.
- Izvoli - reče nasmiješeno.
- Hvala, ne žvačem gume - odbija Maja. - Ne smijem žvakati gume - nastavi ona ozbiljno.
- Hm... nećeš žvaku - iznenađeno se osupne on. - Ti si jedina djevojčica na svijetu koja ne voli žvakalicu. Tko ti je zabranio žvakati gume? - pita je on nešto oštrijim tonom.

- Tata je rekao da žvaka kvari zube - reče Maja i pokaza mu svoje bijele sjekutiće.

- Kako si ti dobra djevojčica! - opet će on mekšim glasom. - Slušaš sve što ti tata kaže'- hvaleći je sagnuo se do njene glave i dotakao se njene kose.

Iako se smiješio, Maja je osjetila neugodan dah duhana i alkohola iz njegovih usta. Pobjegla je četiri duga koraka od njega, na sam rub nogostupa i zamalo nije pala na kolnik kojim je upravo projurio automobil.

Maja je rukom pokrila usta pokazujući mu da joj njegov dah nije nimalo ugodan.

Čovjek tamne puti u tamnom šeširu sve se bliže primiče Maji.

Maja se isto tako sve više izmiče.

- Znaš li što je ovo? - pita je on pokazujući joj crni četvrtasti sapun jakog i neodređenog mirisa.

- Znam - odgovori Maja - sapun.

- He, sapun - nasmije se on. - Ali kakav sapun?

- Pa, crni - reče Maja. - Crni, mirišljavi...

- Pomiriši ga - prinese joj on sapun pod nos. - Dobro ga pomiriši.

Maja pomiriše sapun i neodređeno slegne ramenima.

- Zar ne miriše fino, a?

- Pa, fino miriše - potvrđuje Maja.

- Još kako fino - reče on. - Ovaj je sapun napravljen u Africi, od najfinijih afričkih cvjetova kakvih nema nigdje drugdje na svijetu. Ovo je najfiniji i najskuplji sapun, da znaš. Njega, zapravo, i nema u dućanima. Ovo je čarobni sapun...

- Čarobni...? - uzdahnivši usklikne Maja.

- Da, čarobni - potvrđuje on. Njegovo je lice ozareno nekim čudnim i iznenadnim rumenilom. - Nikome ne smiješ kazati da si ga vidjela i mirisala. Možeš ga samo još jednom pomirisati. Ali nikome ne smiješ odati tajnu da ti je bio pod nosom. Ako odaš tajnu, može ti se svašta dogoditi...

- Što mi se može dogoditi?

- Ništa, ništa... Ti nećeš odati tajnu... Evo, možeš namirisati i svoje ključeve. Ovako - sagne se tamnoputi u tamnom šeširu.

Obodom je sasvim zaklonio Majinu glavu. Pritisnuo je ključ na svoj sapun. Zatim i drugi.

Maja je jasno vidjela otiske svojih ključeva na crnom sapunu. Ali nije ni slutila što se u tome krije...

Čim se baka pojavila iza ugla i Maja joj potrčala u zagrljaj, tamnoputi čovjek u tamnom šeširu odjurio je preko Staračkoga u »divlje naselje«. Zamakao je iza nasipa preko potoka.

- Ti ništa ne misliš, dijete - reče baka upravo onako kako bi joj i mama kazala. - Na ovakvoj studeni izašla si bez kaputa. Kad se prehladiš, bit će, kao i uvijek, kriva baka.

Maja je šuteći trčkarala držeći se za bakin kaput, razmišljajući bi li ispričala baki o čovjeku sa crnim čarobnim sapunom. Poslije ulaska u stan, kad se dobro ugrijala pokraj peći, prišla je baki, prinijela joj ključice pod nos i rekla:

- Pomiriši, bako.

- Što je tebi, dijete? Da pomirišem ključeve - začuđeno će baka križajući se.

- Zar ne osjećaš kako fino mirišu, a?

- Mirišu? Uopće ne mirišu.

- Joj, bako, nisi ih uopće pomirisala - snuždeno reče Maja.

- Po čemu bi sad mirisali tvoji ključevi!

Maji sine kako njezina baka i ne može osjetiti miris čarobnog sapuna. Ali nije mogla sačuvati tajnu, nego joj je polako i razgovijetno ispričala sve što je doživjela čekajući je u parku.

Baka se uhvatila za glavu i stala, jaučući kao da se desila strašna nesreća, tumarati po stanu.

Maji je bilo žao bake. Začudila se što je čarobni sapun tako brzo na nju djelovao. Nije ni slutila da bi miris čarobnog sapuna mogao tako brzo djelovati. Sad se i ona uznemirila.

Čim se donekle smirila, baka je objasnila svojoj lakoumnoj unuci što je učinila. Dugo je Maji trebalo objašnjavati da shvati pa da se i sama uhvati za glavu.

* *

*

Koliko je Maja pretrpjela straha što će joj kazati mama, to samo ona zna. Kad tamo, saznavši šio je učinila, mama je uopće mje grdila. Bila je previše potištena i zabrinuta jer se njenoj djevojčici moglo dogoditi neko zlo. Tko može znati kakvi sve lopovi tumaraju po njihovom naselju i što sve mogu učiniti djeci dok roditelji rade, a djeca ostaju sama. Mama je u tome vidjela dvije opasnosti. Prva opasnost pritišće njezine misli da bi taj nepoznati i neželjeni gost mogao svakog trena upasti u njihov stan; druga opasnost je u samom sapunu koji, možda, zbilja ima neku čudesnu, čarobnu moć. Kad je u pitanju njeno dijete, majka u sve vjeruje i u svašta sumnja. Takve su sve majke. Drhtala je pri pomisli što bi bilo da je Maja poslušala tog čovjeka u tamnom šeširu i da im uopće mje kazala što se zbilja; da je šutjela i držala se njegovih uputa.

Maja bi više voljela da je od mame dobila kuhačom, nego što njenom krivnjom moraju svi trpjeti strah i iščekivati kad će se pojaviti provalnik. Da se samo još malo strpjela i pričekala baku u stanu, ovo se sigurno ne bi dogodilo; sigurno ne bi sreća čovjeka sa crnim sapunom i tamnim šešikom. Nikada ne bi ni pomislila da postoje ljudi koji tako provaljuju u tuđe stanove.

- Odmah otići u željeznariju i kupi novu bravu - reče Majina mama tati. - Kupi dvije brave - nastavi ona s gorčinom u glasu. - Treba imati dvije brave na vratima. I više. Takvo je danas vrijeme...

- Svakako ću otići - smireno reče tata. - Ne smijemo ostaviti stan s ovom bravom za koju otiske ključeva, a možda već i ključeve, ima nepoznati čovjek.

- Treba ga prijaviti miliciji - umiješa se baka. - Oni će ga uhvatiti i strpati u zatvor. Možda se radi o opasnom provalniku i kradljivcu...

Brrr... sva se naježim kad samo pomislim kako je uzimao otiske ključeva od moje mile djevojčice, brrr...

- Nemoj pred djecom, mama - upozori je Majin tata.

- Zašto ne? Neka djeca na vrijeme shvate da ima dobrih i zlih ljudi. Da ste joj to ranije objasnili, ovo se sigurno ne bi dogodilo. Ovako svi strepimo kada će se provalnik pojaviti. Otiđi lijepo miliciji i sve im ispričaj. Bolje da ga oni uhvate, nego da mi umiremo od straha čekajući kad će nam pokucati na vrata.

- Možda milicija tog tipa upravo traži - reče Majina mama.

- Tim bolje - reče baka. - Mi smo dužni prijaviti ga i pomoći u tražanju za provalnikom. Ti bi samo promijenio bravu - okrene se svom zetu, Majinom tati - a lopov neka slobodno šeće i uzima otiske ključeva od naše djece.

- Dobro, mama, idem ga prijaviti miliciji. Usput ću kupiti novu bravu i staviti je na vrata prije noći. Ako ostavim za sutra, pa onaj tip stigne prije nego je promijenim, može biti opasno...

- Siguran je da nam Maja ništa nije kazala - reče mama.

- Vjerojatno misli kako je očarana i opsjednuta čarobnim sapunom, pa neće ni očekivati da smo promijenili bravu. Tako će ga milicionari, dok se on bude mučio da otključa vrata, zgrabiti s leđa.

Mama i baka sakrivala su svoju sumnju i strah pred djecom.

Maja je bila najhrabrija. Vjerovala je u svoga tatu. Nema toga što njen tata ne može riješiti. On bi sam mogao uhvatiti provalnika i svezati mu ruke na leđa. Ali njezin tata nešto ipak nije mogao riješiti: ništa nije znao kazati miliciji o čovjeku sa crnim sapunom, ništa osim onoga što mu je ispriповijedala Maja. Ima tamni šešir, tamnopus je i debeo, a Maja je iz njegovih usta osjetila zadah duhana i alkohola. Takvih ljudi, debelih i tamnopusih, kojima dah zaudara po duhanu i piću, ima na svakom koraku. A ima mnogo i takvih koji nose tamni šešir. Pitanje je hoće li ga, ako se i pojavi, milicija uopće i prepoznati, zaključio je Majin tata.

Promijenio je bravu. Svima je laknulo. Sigurniji su i smireniji. Sada samo razmišljaju kada će se provalnik pojaviti i hoće li uopće ikada doći. Možda ih on odnekud promatra i prati sve što oni rade i kuda se kreću? Ako kani doći, neka dođe što prije da ga milicija otpremi na sigurno mjesto odakle ne može izlaziti i varati djecu lažnim čarobnim sapunom.

Milicionari su neprekidno promatrali ulazna vrata njihove kuće. Sakrili se u stanu susjedne zgrade odakle imaju najbolji pregled cijelog okoliša, a njih iza zastora nitko ne može vidjeti.

Prva dva dana nitko sumnjiv nije obilazio kuću. Trećeg dana, oko jedanaest sati, opazili su nekog čovjeka kako se vrzma ispred i oko kuće. Zagledava u prozore. Ali ovaj, tamnopot i debeo, iako odgovara opisu u prijavi - nema šešira na glavi, nego Subaru. Udaljio se nekoliko metara od ulaza. Nestao je među drvećem i zimzelenim gmljem. Zatim se ponovno pojavio ispred kuće. To je ponovio nekoliko puta. Povremeno je nestajao kao da je propadao u zemlju, zatim se naglo ukazivao, kao da je izmcao iz zemlje. Napokon je prišao ulaznim vratima i pritisnuo dugme. Čuo se prodorni zvuk električnog zvonca. Čuli su ga i u stanu susjedne kuće. Otkud tolika snaga električnom zvoncu? Ili su toliko napeli sluh pa mogu sve čuti, ili im se učinilo da čuju...

Nitko se nije javljao. Nema tko, znaju to milicionari. Nitko nije u kući. Maja je u školi. Mama i tata rade. Brat Grgo je u vrtiću, a baka se još nije vratila s tržnice. Milicionarima je jasno da je detaljno isplanirao provalu. Baš kad nikoga nema kod kuće. Možda je i s nekim u dosluhu, s nekim susjedom koji ih prati i dojavljuje mu...

- Pratio ih je kuda se kreću i kamo odlaze - reče mladi milicionar.
- Čini mi se da ovaj nije početnik - nastavi, budno prateći svaki njegov pokret.

- Sve je detaljno isplanirao - reče drugi. - Sve osim mogućnosti da bi mi mogli biti ovdje gdje jesmo, ha. ..

- Ovaj je, izgleda, iskusni lisac.

- Koliko puta je taj provalio u tuđe stanove... - nastavi drugi.

- Ovo će mu, čini mi se, biti posljednja provala.
- Pogledaj samo kako sve oprezno prati oko sebe...
- Promatra i grlicu koja guče na grani - prošapta prvi milicionar. - Prati i vrapca koji leti i mačku skutrenu pokraj zida. Nije lako uhvatiti takvog majstora. On pretpostavlja da bi ga i bezazlena ptica mogla otkriti i odati.

- Ponaša se baš kao lisac prije upada u kokošinjac. Eno opet zvoni. Kako je samo oprezan! Ništa ne prepušta slučajju. Aha, eno ga, ulazi...

Sletjeli su niza stubište takvom brzinom kao da imaju krila i našli se ispred Majine kuće. Polako i nečujno popeli se na kat i došuljali provalniku iza leđa. Stoje. Sasvim su tihi. Ne dišu. Kratko su vrijeme promatrali provalnika kako čačka ključem po novoj bravi. Čudi se što ključ neće unutra. Na rukama ima tanke crne rukavice da ne ostavi otiske prstiju. Ali ključ ga nikako ne sluša. Neće u bravu, pa neće. Počeo se ljutiti, gundati i mumljati poput medvjeda. Ponašao se tako slobodno kao da se nalazi pred vratima svoga stana, a ne ispred tuđeg u koji provaljuje. Shvativši da je promijenjena brava, izvadio je iz unutarnjeg džepa neku sjajnu čeličnu polugu ...

Milicionari, vidjevši da namjerava obiti vrata, odlučili su da ga zaskoče i spriječe. Ako se bude suprotstavljao, upotrijebit će silu. Za početak, mladi milicionar mu samo dotakne rame.

- Onda, ide li? - pita ga.
- Ne ide - mirno odgovori provalnik.
- Lijepim se baviš poslom - nastavi mladi milicionar.

Provalnik se skamenio. Nije se opirao niti imalo protivio. Nije čak izustio niti jedne riječi u svoju obranu. To im je bio još jedan dokaz da se radi oiskusnom, pravom provalniku. Zna on koliko bi mu protivljenje otežalo položaj u kojem se našao, a koji mu nimalo nije lak.

Okrenuo se milicionarima i mirno im pružio ruke koje su se brzo našle okovane sjajnim lisičinama.

* *
*

Maja stalno cvili kako joj je žao čovjeka sa crnim mirisnim sapunom. Ona jednostavno ne shvaća kako netko može preko sapuna napraviti ključeve. Tvrdoglavo ponavlja kako je to nemoguće. Ne ide joj u glavu da netko može pritisnuti ključ na sapun i preko jedva vidljive udubine napraviti novi ključ i tim ključem otvoriti tuđa vrata. Tata joj tumači na sve moguće načine, ali to Maji nikako ne ide u glavu.

- Možeš li ti, tata, na taj način napraviti ključ? - pita ga Maja uvjerenom da njen tata, za koga svi govore da ima »zlatne« ruke i znade napraviti sve što vidi, ne zna po otisku na sapunu napraviti novi ključ.

- Mislim da mogu - reče on sigurnim glasom iako nije očekivao takvo pitanje.

- Zašto mi onda nisi ti napravio ključeve, nego ih je baka dala izraditi kod majstora na Kvatriću?

- Takav bi mi posao oduzeo mnogo vremena - odgovori joj pomalo ljutit što ga toliko gnjavi. - Majstori na Kvatriću imaju poseban stroj kojim izrađuju ključeve. Oni to naprave za trenutak. Trepneš dva puta okom i ključ je gotov.

- Koliko ti puta moraš trepnuti okom dok napraviš jedan ključ?

- Ah, Maja... - nasmiješi se tata. - Ja bih se nažmirkao i natreptao dok bih izradio jedan ključ.

- Pritisnu li i oni stari ključ na sapun?

- Niti govora. Oni ga stave uz ključ kojeg donese mušterija. Po njeemu stroj začas izradi novi ključ. Trebala si gledati kako to rade. Išla si s bakom i mogla si vidjeti.

- Možda onaj čovjek nije izradio ključ od našeg stana? Možda je došao da mi još jednom pokaže čarobni sapun. Ili me htio pitati zašto sam odala tajnu čarobnog sapuna...

Tati je bilo već previše takvih pitanja. Premda se ljutio na svoju neozbiljnu ključašicu, bilo mu je i drago što je ona toliko osjećajna prema ljudima. Ali onaj čovjek je opasan. On je provalnik i ona bi to morala shvatiti. Tko zna kako bi sve završilo i dokle bi trajali nesporazumi između, njega i Maje, da nije zazvonilo zvonice na vratima.

Maja je istog trenutka pomislila da su milicionari pustili onog čovjeka na slobodu. Došao je k njoj da je izgrdi što ga je izdala, jer on ništa nije kriv.

Tata je pomislio da ga traži milicija, jer su mu bili kazali da će ga pozvati na suočenje s provalnikom. Oprezno je prišao vratima i polako ih otvorio. Pred vratima je, crvenih usana, nasmijana kao uvijek, stajala Suzana. Na uzici je držala Amona koji je stao poskakivati Majinom tati uz noge.

- Zašto nisi došla? - upita ona Maju. - Čekam te čitav sat u Staračkome.

- Nisam imala vremena.

- Joj, Maja, ti nikad nemaš vremena.

Odjurile su kao vihor. Ispred njih je trčao Amon.

- Ah, ta djeca - s olakšanjem reče tata. - Tko ih više može razumjeti...

Sutradan, vrativši se s posla, tata je dokazao Maji da onaj čovjek sa crnim sapunom nije nimalo bezazlen kako je ona mislila. Kupio je dva neobrađena ključa tipa ELZETT i pripremio alat za obradu: mali škripac kojeg je pričvrstio na rub kuhinjskog stola; dvije turpije: jednu grubih, drugu finih nareza. Kupio je još brusni papir krupnoga i sitnoga zrnevlja. Zamolio je Maju neka mu iz kupaonice donese sapun.

Maja je brzo donijela tati ovalni, već dosta istrošeni sapun i stavila ga preda nj na stol. Sva napeta, kao lovački psić bez iskustva, čekala je tatine zapovijedi i s velikim nestrpljenjem i pozornošću, promatrala njegove pokrete.

Tata je uzeo njen ključ i prislonio ga na sapun. Na sapunu je ostala udubina u obliku ključa. Vratio joj je ključ da ne pomisli kako radi po njemu. U udubinu na sapunu nalio je neku crvenu tekućinu. Pokrio je neobrađenim ključem i malo pričekao. Poslije nepune minute digao je ključ i stao ga turpijati i brusiti. Najprije grubom, zatim finom turpijom. Polagao ga je nekoliko puta na otisak u sapunu. Još samo malo. Brusi ga sad finom turpijom. Onda brusnim papirom. Ponovno ga sta-

vlja na sapun. Novi ključ je upao u udubinu na sapunu, u otisak Maji-
na ključa. Vidjela je na tatinu licu da je uspio.

- Izvoli - reče joj. - Možeš otvoriti vrata.

Maja pritrča vratima. Ruke su joj drhtale i jedva je pogodila klju-
čem u bravu.

- Tata - usklikne ona - otvara bolje nego moj!

- Naravno da otvara bolje nego tvoj - odgovori joj tata kao da se
malo pravi važan. - Mora bolje otvarati kad sam pažljivo - možda paž-
ljivije od onog provalnika - uzeo otisak i fino ga obradio. Ovo je ručni
rad tvoga tate.

Maja je ushićena kao radosni ptić kojem su upravo doletjeli rodite-
lji s hranom.

- Nadam se da ti je sada jasno zašto je onaj čovjek pritisnuo tvoje
ključeve o svoj »čarobni« sapun - reče joj tata vrlo glasno i uvjerljivo.

Maja je i dalje treperila poput ptića i odobravala tati kimanjem gla-
ve.

Tata je listao »Večernjak« da pokaže što piše na trinaestoj stranici

Mama nije imala strpljenja pa je uzela novine iz tatinih ruku koje
pri tom šušte kao suho lišće pod čistačevom metlom.

— Čitaj glasno - reče baka - neka i Maja čuje kakav je taj čovjek
koji vara djecu s ključićima oko vrata.

- Neke se Maja ide igrati - reče tata. - Već je dosta opterećena cije-
lim slučajem.

Maja je to jedva dočekala. Već je imala obješene koturaljke preko
ramena. Izjurila je kao vikor, samo što se nije skotrljala niza stubište.

Mama je čitala polako, glasno i jasno:

»Zahvaljujući suradnji građana i radnika gradskog SUP-a jučer je u
Dubravi uhvaćen opasni kriminalac koji je pobjegao iz kazneno-
popravne ustanove gdje je izdržavao kaznu od pet godina zatvora. Na
tu kaznu sud ga je osudio zbog brojnih provalnih krađa po stanovima
i trgovinama. Lukavo je prilazio dječacima i djevojčicama koji nose

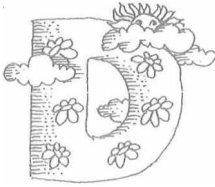
ključeve oko vrata. Preko njih je dolazio i do podataka o tome kada nikoga nema kod kuće. Znao je da su djeca, koja nose ključeve oko vrata, većinom sama kod kuće. Dijelio im je bombone i žvakaće gume praveći se kako voli djecu, da bi zatim pritisnuo njihove ključeve na mekani sapun preko kojeg je izrađivao nove ključeve. Nesmetano je - kad nikoga nije bilo kod kuće - ulazio u stanove. To je izvodio tako vješto da nikakvih tragova nije ostavljao iza sebe, niti otisaka svojih prstiju... Mole se oštećeni građani da se jave stanici javne sigurnosti...«

- Vidiš ti to, a? - reče tata zabrinuto. Zamišljeno je kimao glavom i grizao usne.

- Pravo da ti kažem nisam nikad ni pomišljala da postoje i takvi ljudi - procijedi mama također potresena događajem. - Ipak postoje i s tim ubuduće moramo ozbiljno računati. Bože, kako je to tužno!

Dok su mama, tata i baka razgovarali o provalniku, Maja je neumorno jurila na koturaljkama po asfaltiranim stazama Staračkoga, a njezini ključići su zveckali i ljeskali se na popodnevnom suncu.

VIII.

ugo očekivano proljeće banulo je iznenada. Kao da je čučalo iza napupale živice raznolika grmovlja i čekalo priliku da preskoči u Starački i da obraduje djecu i okrijepi malaksale starce. Sve je oživjelo s proljećem. Magnolije napučile pupove kao djeca svoje usne na poljubac. Uokolo sve buja. Svaka biljka želi što prije otvoriti svoje srce: procvjetati i prolistati. Breze i lješnjaci objesili rese kao naušnice. Meko ih njiše blagi povjetarac s Medvednice koji poput nevidljiva potoka bistro teče preko Pionirca.,Tratinčice se probudile i išarale travnjake rumeno-bijelim cvjetovima.

Preko parka, ravno prema okupljenoj djeci u Staračkome, ide milicionar. Neki se dečki malo uznemirili, neki su jako uzdrhtali. Boje se milicionara. Stanku nikako ne ide u glavu zašto se dečki boje milicije. Kao da milicionari nisu poput svih ostalih ljudi. Sigurno su dečki nešto skrivili. Ili su ih roditelji, kad su bili nemirni i neposlušni, plašili milicijom.

Maja je opazila kako najviše drhti Riđi.

- Što ti je? - pita ga ona. - Zar ti je zima?
- Mmmm... malo... - zbunjeno reče Riđi.

Drhte i dvojica njegovih prijatelja. Riđi ih gurka neka bježe. Najprije su natraške uzimali. Onda su jurnuli između stahala Kidnuli su prije nego je milicionar stigao do njih.

- Znaš zašto bježe? - šapne Miro Stanku na uho.

- Ne znam - odgovori Stanko.

Suzana i Maja načulile uši da čuju zašto je Ridi s dvojicom prijatelja pobjegao ispred milicionara.

Miro odmahne rukom.

- Daj, nastavi, što tajiš. Neka i cure čuju - StapkVj otvoreno.

- Ma nemoj! Da sutra bruji cijela škola.

- Ih, kakav si - nevažno reče Suzana.

- Baš si neki... - podržava je Maja. - Nije nama stalo do vaših tajni.

Povukla je Suzanu za ruku i odvela je na livadu išaranu tratinčicama. Bile su uvrijeđene i ljutite na Miru. Zato i nisu brale cvijeće.

Dotle je Miro rekao Stanku zbog čega su dečki pobjegli. A Majinu i Suzaninu znatiželju prekinuo je milicionar.

- Zdravo, djeco! - pozdravi ih on nekako meko, prijateljski.

Djeca mu jednoglasno otpozdrave.

- Je li ovo mirovni dom? - pita ih milicionar.

- Jest - zaori mješoviti dječji zbor.

- Zar ima i starijih ljudi koji su zločesti? - odmah se javi djevojčica iz »divljeg naselja«.

- Kako misliš? - jednako zbunjeno i začuđeno pita milicionar. - Kako ti to misliš da bi i stariji ljudi mogli biti zločesti?

- Pa, tako... mislim, kad ih tražite... - zbunjeno se izvlačila djevojčica sva crvena u licu.

Milicionar se trpkoo nasmijsao. Vidi kako ga djeca gledaju i kako svako dijete ima neko pitanje. Ali svi šute. I on šuti. Mogao bi i on njima postaviti tisuću »zašto«. No, samo im je tiho i nježno rekao da su ga jedva čuli:

- Tražim mamu...

- Mamu...? - netko je uzviknuo.

- Da, djeco, došao sam vidjeti svoju majku.

S tim riječima javila se nova misao: znaju li ova djeca da i milicionari imaju majku, ženu, djecu, ljubav, suze...? Tko je kriv da djeca, zbog kojih oni provode tolike besane noći, malo znaju o njima koji

bdiju nad njihovim mirom, nad njihovim mirnim snom. Ili, i ono malo što znaju, znaju naopako i nejasno.

- Prije desetak dana moja je majka došla u ovaj Dom. Nisam je vidio otkad je otišla od kuće. - Govorio je isprekidano, nejasnim glasom.

Čudno im se učinilo rumenilo koje se ukazalo na milicionarovu licu. Još čudnije im se čine njegove mutne oči. Kao da će zaplakati. Sve im je nekako nejasno i neobično. O jednom boku visi mu palica, o drugom pištolj. A on, rumena lica i mutnih suznih očiju, ide svojoj majci u starački dom.

- Ona su trojica pobjegla - pokaza Miroslav na Riđeg i još dvojicu.

- Vidio sam neke dječake kako odlaze.

- Boje se milicije - reče Stanko. - I vas se boje.

- Što su učinili kad se boje?

- Ništa nisu učinili - šlaga Miro. - Tako, boje se milicionara.

- Ali, zašto? Zašto bi se djeca bojala nas milicionara? Mi nikoga, tko nije kriv, ne diramo.

Šutnja. Nitko nema pitanja. Niti primjedbe na milicionarove riječi. Pogledi, ipak puni upitnika, upereni su u milicionara. Bezbroj upitnika lebdi između njega i djece. Djeca ne znaju koji bi upitnik izabrala. Ne znaju što bi ga pitala. A on stoji i ne zna što bi pitao njih, ni kako bi im objasnio da se ne treba bojati milicionara. Naprotiv, čim ga ugledaju, mogu biti sigurni da ih on čuva. Mogu mu se obratiti za svaku pomoć, jer je na ulici upravo zbog njihove sigurnosti.

- Ja se ne bojim milicije - reče Suzana zvrkasto se okrećući na peti, čime i potvrđuje da se nikoga ne boji.

- Tako je - odobrava joj milicionar. - Nitko se nas ne treba da boji. Osobito se djeca ne moraju bojati. Ima mnogo djece koja se plaše milicije. Tome su krivi odrasli. Svoju djecu plaše milicijom. To nije lijepo. A i opasno je. Tko će vam pomoći ako neće milicionari? A kako ćemo vam pomoći kad se bojite i bježite od nas?

- Morate kazniti one koji su zločesti - reče Stanko šepureći se pokraj milicionara kao pokraj oca koji će ga primiti u svoje krilo. Sjetio

se one noći u luna-parku i ona dva milicionara koji su ga odveli kući i skuhalo mu čaj. - I one koji kradu - nastavi podigavši glavu prema milicionarovu licu.

- Tako je - reče milicionar.

- I one koji prebrzo voze.

- I njih. Oni ugrožavaju ljude - reče milicionar.

- I one koji pijani voze automobile - nastavlja Stanko kao da se igra.

- Njih najstrože kažnjavamo. Oni su vrlo opasni po život drugih ljudi, osobito djece.

- Treba kazniti i one koji prelaze ulicu na mjestima gdje je zabranjeno prelaženje - upada Maja. - I one koji prelaze kad je na semaforu crveno - nastavi ona gledajući milicionaru u lice.

Milicionar nije odgovorio. Zamislio se. U sjećanje mu se vratio bolni doživljaj iz službe... Bio je stajao na rubu kolnika i pločnika. Padala je sitna kiša. Zaustavljao je vozače koji su prebrzo vozili. Zapisivao ih u svoj džepni notes. Kad bi naišao netko stariji, invalid, ili grupa djece, stao bi nasred ulice i zaustavio automobilski promet. Čim bi pješaci prešli ulicu, pustio bi automobile neka nastave vožnju. Najednom se, na drugoj strani ulice, zaustavila neka djevojčica. Nije odmah ugledala milicionara. Opazila ga tek kad je prešla polovicu širokog kolnika. Naglo se zaustavila... Automobili su jurili otvorenom ulicom. Djevojčica je potrčala natrag... Ali nije stigla do nogostupa... Dospjela je pod automobil...

Imala je čudne roditelje ta nesretna djevojčica. Uvijek su je, kad im nešto nije bilo po volji, plašili milicijom. Nemoj ovo, nemoj ono..., tužit ću te miliciji... Aha, evo milicionara, sad će te... Kad se god sjeti tog tužnog događaja, legne mu teška tuga na srce... Nije im mogao ispričati ovu tužnu priču. Mislio je da je preteška za njih. Ako ikad sretnu onu trojicu koji su pobjegli, ispričati će im...

Ođednom je ugledao svoju majku kako s još jednom stanovnicom Doma šeće perivojem prema njima. Odmah joj je potrčao u susret.

- Aha, znam zašto je kidnuo Riđi - reče Suzana stojeći na desnoj peti.

- Ne znaš - reče Miro.

- Znam - prkosno mu odvrati Suzana. - Ispustio je sve četiri gume na jednom automobilu.

- Tko ti 'je rekao?

- Nitko.

- Otkud onda znaš?

- Znam.

- Ti si ga vidjela?

- Nisam.

- Aha, znam otkud znaš. Prijetio je onom čovjeku s broja osamnaest što preko stotke vozi kroz naselje.

- Joj, onaj vozi kao lud - reče Maja. - Mene je tako strah kad on naiđe.

- Zar si i ti znala da mu je Riđi s onom dvojicom odvrnuo ventile?

- Kako ne bih znala, hm...

- Od vas čovjek ne može ni zrak pustiti... iz guma... - umiješa se Stanko i time okonča prepirku.

Dugo su ostali u Staračkome. Nikome se nije žurilo kući. Sutra im počinju proljetni, kratki, ali slatki praznici.

* *

Navikneš li na prijatelje, neobično je i neugodno ostati sam. Svi su, osim Stanka i Mire, nekamo krenuli. Naselje je gotovo pusto. A njima su dani dugi kao godine. Ponekad upadnu u »kompu« s nepoznatim dečkima i igraju nogomet. Iako ih nitko ne pita za ime i prezime, nego se iskazuju dobrom igrom, ne osjećaju se kao u svome starom društvu. Najčešće su se vozali na Mirinu biciklu. Mjerili su vrijeme i jurili Staračkim. Miro je uvijek pobjeđivao. Kako i ne bi kad svoj bicikl poznaje u dušu. Znade koliko može povući na ravnom, a koliko na zavo-

ju. Stanko nema bicikla, pa nema ni navike voziti bicikl, niti snage da izdrži napor.

Na parkiralištu, koje dijeli Starački od centra naselja, parkirana je stara kamp-prikolica na kojoj piše »Cestogradnja«. Dugo je već ovdje. Još od zime kad su popravljali ulice. U njoj su radnici držali alat. Netko je u njoj bio spavao. Stanko je kasno uvečer, više puta, promatrao kako se iz nje dimi. Sad je rupa, kroz koju je stršao dimnjak, zatvorena. Ispod nje i uz nju, vjetar je navijao lišća, papira, plastičnih vrećica i još kojekakvih otpadaka. Kako su završili popravljanje ulica, tako su radnici otišli i, kao da su sasvim zaboravili na prikolicu.

- Pogledaj, isti je ovakav lokot na mojoj šupi - reče Miroslav pokazujući Stanku lokot na prikolici, pipkajući svoj sivi ključić na prsima.

- Probaj, možda ga otključaš - reče Stanko. - Pogledat ćemo što ima unutra.

Stajali su neodlučno i uzbuđeno gledali uokolo hoće li ih netko vidjeti. Onda je Miro skinuo ključić i vrpču s vrata i stao otključavati lokot. Ključ je odmah sjeo, ali se nije mogao pomaknuti ni lijevo, ni desno. Ručka lokota ipak je pomalo skakutala gore-dolje. Ali, nikako da iskoči iz ležišta kao na njegovom lokotu. Tužan je i pomalo ljutit što ne može otvoriti i utažiti svoju i Stankovu znatiželju.

- Pusti meni - reče Stanko.

- Misliš da ćeš ti otvoriti - reče Miro i ostavi sve svoje ključeve da vise o lokotu na prikolici.

Stanko je najprije izvadio ključ i obrnuto ga gurnuo u lokot. Samo ga je malo okrenuo udesno i ručka lokota, glasno škljocnuvši, iskočila van.

Stanko i Miroslav, ne očekujući da će tako lako otvoriti, iznenađeno su se i začuđeno pogledali. U isto im se vrijeme na licu ukazaše i radost i strah. Radost što su uspjeli otvoriti, a strah što će naći unutra i hoće li ih netko vidjeti.

Polako su otvarali vrata i zirkali unutra. Osvajali su pogledima stopu po stopu unutrašnjosti prikolice kao da osvajaju neki novi, još neotkriveni svijet. Ušli su unutra i za sobom zatvorili vrata. Sjeli su jedan

nasuprot drugom, svaki na »svoj« uski ležaj prekriven grubom dekom. Sad su sasvim veseli. Tapšaju po pokrivačima na ležajevima. Smiju se. Strahu, koji ih je grčio dok su otvarali, nema više ni traga. Samo su ugodno uzbuđeni kao da su uselili u svoju novu kuću.

U jednom uglu su dva para visokih čizama, u drugom mala peć na drva ispod koje leži nekoliko trijesaka. Iznad peći prazna polica.

- Svaki dan ćemo dolaziti ovamo - zanosno reče Miro. - Samo moramo paziti da nas nitko ne vidi.

- Ha, gledat ćemo kako prolaze dečki i djevojčice - dopunjava Stanko ugođaj. - Oni nas neće vidjeti. Mi ćemo vidjeti sve, a nas neće nitko.

- Tako je - potvrđuje Miro njihov uspjeh i slogu.

- Čuj, Miro, idemo se preseliti u ovu prikolicu - predlaže mu Stanko sasvim ozbiljno.

- Zar da i spavamo ovdje?

- Pa naravno.

- Jesi li lud! - brzopleto će Miro. — Misliš da će me tata pustiti? Ni tebe mama neće pustiti.

- Pustit će nas, vidjet ćeš. Smislio sam kako ćemo se izvući. Zamolit ću tvoga tatu neka te pusti da ovih nekoliko dana praznika spavaš kod mene, a ti ćeš moliti moju mamu da mene pusti k tebi.

Miro se dugo češkao po tjemenu, po vratu, iza uha i na kraju prihvatio Stankov prijedlog. Čim su stupili na prag stana, Stanko će Mirinom tati:

- Molila je moja mama da pustite Miru k meni.

- Nikad i nije kod kuće - odgovori Mirin tata. - Gdje je dosad bio nego kod tebe.

- Mama je molila da spava sa mnom - nastavi Stanko molećivo, pognut do zemlje, da se čovjek sažali nad njim.

- Pusti ga - javi se Mirina mama. - Sva su djeca nekamo otišla pa neka i on ode makar kod prijatelja.

- Nisam rekao da ne smije poći kod Stanka. Tko mu brani, neka spava ako će do kraja školske godine - reče tata takvim popustljivim tonom da se Miro nije mogao načuditi.

Tako brzu i laku pobjedu nisu očekivali, pa joj se nisu previše ni radovali. Stanko je stisnuo usne misleći kako mu mama baš ovaj tjedan mora raditi u prvoj smjeni kad on ima dugo očekivane proljetne praznike. Makar da radi u drugoj, ako već ne u trećoj. Iz druge smjene stiže u dvadeset i tri sata i, mrtva umorna, odmah pada u krevet, a sutradan kuha ručak, sprema kuću i žuri na posao. Kako Mirini roditelji uvijek rade prije podne, ona ne bi imala nikakve prilike da ih sretno. Ovako ih lako može sresti i malo porazgovarati o njima, njihovim sinovima.

Miro je brzo smotao pidžamu i strpao je u plastičnu vrećicu. Tiho su se spustili niza stube. Vrećicu s pidžamom sakrili su u grm i krenuli Stankovoj mami. Sada će Miro još snishodljivije odglumiti pred Stankovom mamom:

- Teta, moja je mama molila da pustite Stanka neka kod mene spava.

- Zar ne možete ovdje zajedno spavati? - pita ih ona.

Stanko se naglo trgnuo, kosnulo ga cijelim tijelom, u duši ga nešto prožeglo. Nije očekivao takvo mamino pitanje. Sva sreća da mama nije gledala u nj nego u Miroslava koji je savršeno glumio poniznog i naivnog dječaka:

- Ali, teta, već smo se dogovorili s mojim roditeljima...

- Onda idite, tko vam brani - ravnodušno nastavi Stankova mama.

Večerali su i pošli na spavanje u svoj novi dom, u kamp-prikolicu »Cestogradnje«.

Nakon druge noći, u sami cik zore, desilo im se zlo da gore biti ne može. Nešto je dugo šušкао oko prikolice. Zatim je zaključao lokot koji je s vanjske strane vrata preko noći ostao otključan. Prikolica se neko vrijeme tresla u mjestu, zatim polako krenula.

- Što misliš gdje će nas odvesti? - sav blijed, leden i ukočen, procijedi Miro koji nije navikao na pustolovine kao Stanko.

- Baš me briga - reče Stanko - neka voze kamo god hoće, ionako se nisam dugo vozao.

- Ako nas odvezu u Podsused?

- Baš dobro - reče Stanko bez trunka zabrinutosti. - Volio bih vidjeti Podsused.

Odjednom su, nakon kraće i polagane vožnje, stali. Miro je udario šakama o vrata prikolice, davao znakove prolaznicima da mu otvore. Ali nitko nije prišao blizu, kamoli da im otvori. Poslije nekoliko trenuta krenuli su dalje.

- Bio je semafor - reče Stanko. - Čekali smo zeleno.

- Zar tebe ništa nije strah? - upita ga Miro uplašeno i ljubomorno.

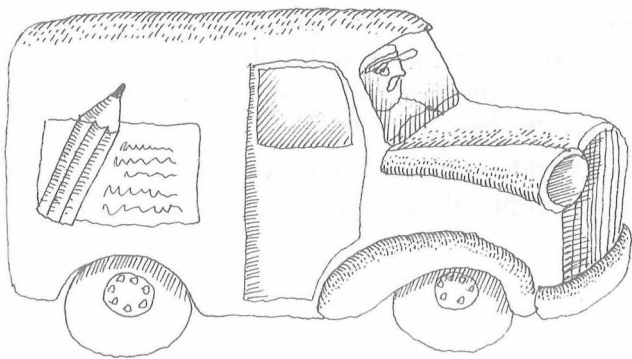
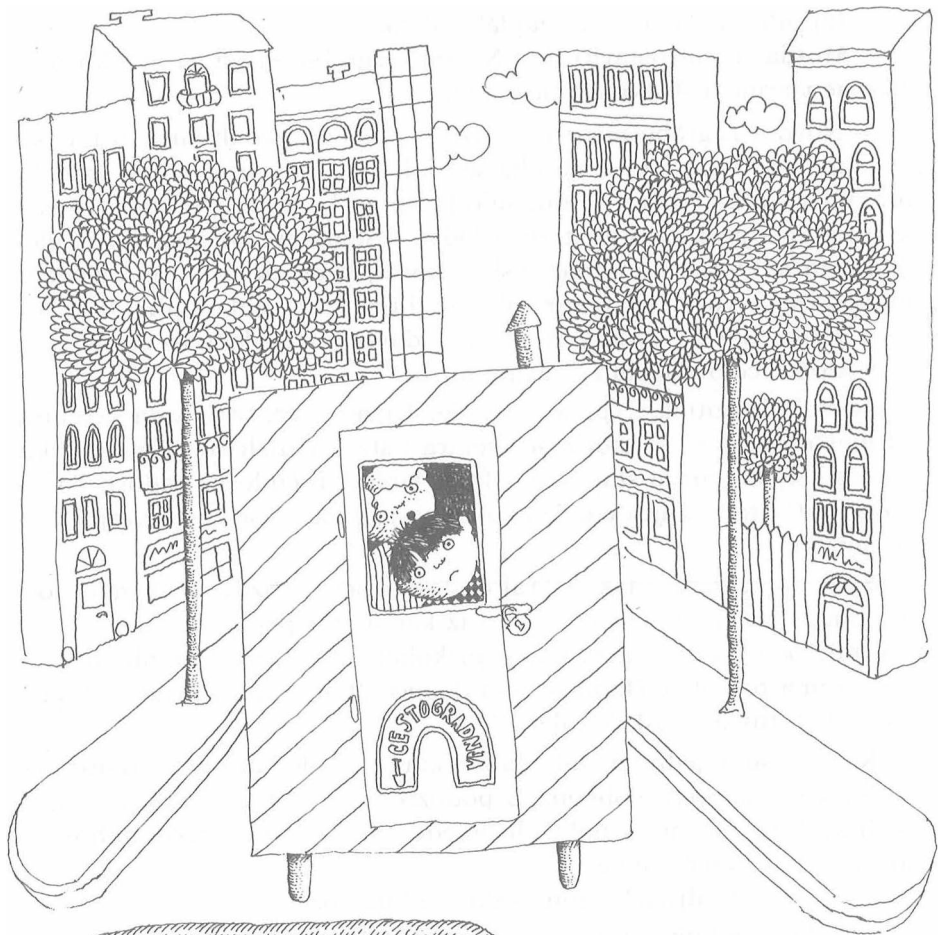
- Ne! Čega bi me bilo strah?

- Ne znam. Svega. Što smo zatvoreni i što nas nekamo voze. Sigurno nas je netko vidio da spavamo u njihovoj prikolici i prijavio nas. Možda nas odvezu u neku šumu i tamo ostave.

Stanko je slušao i upijao svaku Mirinu riječ, ali strah koji je mučio Miru, nije prešao na njega. Nije mu bilo svejedno, ali što može. Vozit će se i čekati dok stanu. Sjetio se one tužne i hladne noći u luna-parku kad su ga Miro i Riđi, ne ubrajajući Maju i Suzanu - ostavili na cjedilu. Njega su onda saslušavali milicionari, a njih sada vozi neki nepoznati vozač kamiona. Jedino ga muči pitanje zna li taj vozač da su oni u prikolici, ili ne zna. Ako zna, onda je on hulja, a oni će nastradati; ako pak ne zna, onda će na kraju puta biti zanimljiv susret s njim. Tako je razmišljao Stanko dok je Miro drhtao od straha i uzbuđenja.

Jurili su otvorenom cestom. Ljudi su proljetali pored njih kao ptice. Njih dvojica, kao dva majmuna iz kaveza, promatrali su nepoznate prostore i nepoznati svijet. Čim bi onaj koji ih je vozio malo usporio u koloni, ili stao na križanju, osjećali su se kao na slobodi. To su bili samo trenuci poluradosti i polutrpnje za vrijeme vožnje u nepoznato. Odjednom je pod njima počelo tutnjiti, mumlati...

- Pogledaj, vozimo se preko Save - reče Stanko.

- Joj, gdje će s nama... - zaplaka Miro.

- Možda će nas ostaviti tu u Novom Zagrebu - tješi ga Stanko, a ni sam ne vjeruje u skoro zaustavljanje.

U Novom Zagrebu nisu stali. Pročelja velikih, novih kuća, ostala su iza njih. Vozili su se kroz naselja seoskih katnica i prizemnica, između oranica i ledina i ništa im nije bilo jasno: ni kamo idu, ni kada će biti kraj njihova puta. Sad je strah ovladao i Stankom. Obojica šute i gledaju van kako promiču telefonski stupovi, kuće, drveće; tupo gledaju mimoilaženje vozila i prostor kako bježi i okreće se oko njih.

- Velika Gorica - vikne Stanko ugledavši plavu ploču uz cestu.

- Možda će ovdje stati - zavapi Miro.

Nastala je šutnja. Trpnja. Čekanje. Točno u centru grada skrenuli su lijevo. Vozili su se stotinjak metara i stali. Vidjeh su radnike kako na cesti sijeku gornji stari sloj asfalta. Oblila ih čudesna radost. To su radnici »Cestogradnje« čija je ovo kamp-prikolica i ovdje je kraj njihovoj pustolovini.

Stali su na zaravanak pokraj ceste. Vozač je razdvojio kamion od prikolice. Vidjeh su ga kako izlazi iz kamiona i prilazi radnicima. Ničim nije odavao da zna za njih u prikolici. Nitko, zapravo, nije ni gledao prema prikolici. Onda su njih dvojica stali lupati i drmati je. Prikolica je tutnjila i poskakivala.

Radnici su najednom stali. Zabezegnuto su gledah što se to događa s njihovom kamp-prikolicom. S podozrenjem i prikrivenim strahom pošli su k njoj. Čim su ugledah blijede i skušene dječake, njihov se strah pretvorio u čuđenje.

- Čija su ti to djeca? - upita jedan radnik vozača.

- Nemam pojma - reče vozač ne prestajući se čuditi.

- Kako to? Ne znaš koga voziš. Gdje si ih pobrao?

- Nisam ni znao da su unutra - nastavi on zabezegnuto kao da je dovezao dva duha, a ne dva bezazlena dječaka.

Vozač s nevjericom pride vratima i otključa lokot.

- Što radite unutra? - upita ih radnik.

- Sinoć smo se igrali skrivača - reče Stanko snalažljivo - pa smo zaspali.

- Koliko je meni poznato naša je prikolica bila zaključana - nastavi radnik ne dajući se smesti. - Je li tako?

- Tako je - potvrđuje Stanko.

- I vi ste provalili u tuđu prikolicu...

- Nismo htjeli, striček... - šepRTLjavo se upliće Miro. - Samo smo probali i lokot se odmah otvorio. - Govorio je tako kao da ima pravo otvarati tuđe prikolice. - Moj ključ otvara lokot vaše prikolice, a vaš ključ lokot moje šupe.

- Ma nemoj - nakrivivši cinično glavu, reče radnik. - Kako to da mi nismo probali naš ključ na tvojoj šupi?

- Pa, probajte, tko vam brani - nastavi Miro naivnije nego ikada dosad.

- Dobro, neka vam bude za ovaj put - smiruje ih radnik. - Kako mislite sada natrag?

Obojica sliježu ramenima. Drhte pred ovim ljudima koji ih ispituju, kao da su na kraju svijeta odakle se nikad više neće vratiti svojim kućama. Njihovom strahu i izgubljenosti pridonio je i golemi zrakoplov koji se uz strašnu buku dizao iz zračne luke i letio iznad njihovih glava. Nikad se nisu nalazili tako blizu pod zrakoplovnom grdosijom.

- Imate li novaca? - pita ih vozač.

- Nemamo - reče Stanko.

- Ništa?

- Ni dinara.

- Evo vam stotinu dinara - reče vozač i pruži Stanku jednu crvenu novčanicu. - Tamo vam je autobus za Zagreb. Odmah da ste otišli prvim koji dođe. Jasno?

- Jasno... - izustiše obojica.

- Točno u podne dolazim provjeriti jeste li stigli. Budite na mjestu gdje je bila prikolica. A sada ravno na autobus.

Žurili su prema autobusnoj postaji. Ušli su u prvi autobus i odvezli se do Zagreba. Onda su prešli na tramvaj do Dubrave i od Dubrave ponovno autobusom do kuće.

Točno u podne čekali su vozača na ugovorenom mjestu. Čekali su ga čitav sat, ali vozač nije došao. Šetali su uokolo ne bi li ga negdje ugledali. Nigdje ga nije bilo.

- Baš smo bez veze - reče Stanko.

- Zašto smo bez veze? - pita ga Miro.

- Tako. Bojimo se tog vozača, a on ne zna ni kako se zovemo, ni gdje stanujemo...

Obojica su udarila u grohotan smijeh.

Odlučili su nikome ne kazati što im se desilo. Ili im dečki ne bi vjerovali, ili bi im se rugali. Ali nisu izdržali. Cijelu su pustolovinu ispri-povijedali Maji i Suzani. One su se zaklele da nikome neće kazati. Do-sad zaista nikome nisu rekle. Koliko će dugo izdržati to nitko ne zna.

IX.

unce i cvrkut ptica u krošnjama drveća oko kuće. Sve se topi u mirisu cvijeća. Žamor i vika djece u Staračkome - Maju neodoljivo vuku. Ne smije van. Mora biti u kući, mora napamet naučiti pjesmicu za Prvi svibnja. Recitirat će ispred učenika cijele škole, od prvša do osmaša.

Mama će je nazvati telefonom da čuje kako joj ide učenje pjesmice. Dijeli je još samo tjedan dana od Prvog svibnja. Maja se sva naježi kad pomisli na svoj prvi nastup pred tolikim svijetom. Čitala je u sebi, pa naglas. Onda je zažmirila i šaputala stihove. Sve je naučila. I sve će biti dobro ako ne dobije tremu. Poredala je svoje lutke: Tomislava, Gretu i Barbiku. Popela se na stolicu i recitirala im da se ohrabri za školu kad stupi pred djecu i nastavnike. Govori stihove bez ijedne pogreške. Hoće li tako znati i u školi? Još tjedan dana. Ih, kad je to! Do tada će Maja prvosvibanjsku pjesmicu stotinu puta izrecitirati svojim lutkama.

Već je deset sati a mama je još ne zove. Kad bi je sad nazvala, mogla bi se još više od jednog sata - sve do odlaska u školu - igrati u Staračkom. Ali mama ne zove i ona ne smije izići iz stana. Može je nazvati baš onog trena kad iziđe iz kuće. Bože, što bi joj sada dobro došla baka! Morala se razboljeti baš sada kad joj je najpotrebnija.

Maja priđe telefonu i okrene broj devedeset pet. Nije stigla ni pitati koliko je sati, teta se već javila:

- Devet sati, pedeset pet minuta i dvadeset sekundi...

- Pa, Maja... Znete onu djevojčicu kojoj je onaj čovjek uzeo otisak ključeva i htio provaliti u stan...

- O, ti si, dobra djevojčice... Izvoli, Majo, što si trebala?

- Tako... Htjela sam vas pitati gdje je sada onaj čovjek...

- Kako misliš, gdje je?

- Pa, tako... Gdje je on sada? - promuca Maja, samo što ne plače. -

Mene je jako strah.

- Strah? Od koga te strah?

- Od onog čovjeka. Rekao je da ne smijem odati tajnu njegova sapuna. Odala sam je najprije baki...

- Dobro si učinila. Da nisi kazala, mogao je svašta učiniti.

- Mogao je ući u našu kuću...?

- Tako je. Dobro si učinila. Spriječila si ga da provali u vaš stan. I u mnoge druge stanove.

- Aha, onda dobro...

- Nikog se ti nemoj bojati.

- Ni onoga sa crnim sapunom?

- Ni njega. Nisi ti odala nikakvu tajnu. On se odao sam. Varao je djecu. I tebe je htio prevariti.

- Ako on dođe?

- Neće doći. Ne može.

- Kako znate da neće doći?

- Znam, dušo, neće doći. Budi mirna i ne boj se. Nikada on više neće doći.

- Ali, kako znate da neće doći?

- Ne može doći.

- Je li on u zatvoru?

- Pa... jest, u zatvoru je.

- Ako vam pobjegne?

- Ha, ha, haaa...

- Zašto se smijete?

- Smijem se jer si ti smiješna djevojčica. On nam nikako ne može pobjeći.

- Ako ipak pobjegne i dođe ovamo?
- Ti mu nećeš otvoriti.
- Ako bude jako lupao?
- Neće doći i neće lupati - reče oštro glas s druge strane. - Reci ti meni jesi li napisala zadaću.

- Jesam, još sinoć. Naučila sam i pjesmicu za Prvi svibnja.
- Ti si dobra i vrijedna djevojčica - reče on. - Sad moramo prekinuti. Imam puno posla.

- Hoćete li da vam recitiram pjesmu?

- Hajde, da čujem.

Maja govori stihove u telefonski mikrofoni. Tako je naglašavala pojedine riječi kao da recitira prava glumica a ne učenica drugog razreda. Na kraju posljednjeg stiha čula je pljesak s druge strane žice. Snažni pljesak lupao je u njenoj slušalici i taj joj je pljesak vratio samopouzdanje i hrabrost.

- Ti si to pročitala iz knjige - reče on.

- Nisam - reče Maja.

- Šalim se ja. Ti si dobra djevojčica. Sad moramo prekinuti.

- Dobro - reče Maja. - Nazvat ću ako onaj dođe.

- Tko ako dođe?

- Pa onaj zločesti čovjek sa crnim sapunom.

- Naravno - odgovara on. - Samo ti nas nazovi. Ali on nikako ne može doći.

- Znam - reče ona. - Ako ipak dođe, neću mu otvoriti vrata.

- Niti govora - složi se on.

- Ako bude jako lupao?

- Ni onda.

- Dobro. Ako bude jako lupao, ja ću vas pozvati.

Posljednje su joj riječi bile zvonke i staložene. Odnijela je Tomislava među ostale lutke i ponovno im stala recitirati prvosvibanjsku pjesmu. Brujalo joj u ušima i u duši. Čula je oduševljeni pljesak i odobravanje. Bila je presretna što su je i Barbika i Greta, koje su stigle iz Austrije, dobro razumjele kao i sve ostale lutke zajedno s Tomislavom.

Krenula je u školu pola sata ranije. Malo će se s prijateljicama i prijateljima igrati pred školom.

Djeca je nikad nisu vidjela tako veselu. Poskakivala je kao balerina. Školski pribor šušкао joj u torbi koja je poigravala na njenim leđima.

X.

roljeće je vuklo djecu u Starački. Maja i Suzana i ne izlaze iz njega. Kod kuće su samo dok jedu i pišu zadaće. Suzana ne izlazi bez Amona, kojeg i Maja često navlači za uziću. Kad se one igraju, on skakuće oko njih. Jedino kad naiđe neki pas, Amon zaboravi da je došao sa Suzanom.

- Djeco, idemo u jagode - vičući, ispadne odnekud Miro, uskočivši između Maje i Suzane.

- U jagode...? - čudi se Maja. - Kamo?
- Na tržnicu - reče Stanko i udari u smijeh.
- Bezobraznici! - reče Maja i okrene im leđa.
- Šali se on - priđe joj Miro. - Idemo u moj vrt. Ima puno zrelih jagoda. Ozbiljno, vjeruj mi, jutros sam bio tamo.

Stžana je jedva dočekala da nekamo krenu. Nije imala previše strpljenja igrati se na istome mjestu. Voljela je šetati s Amonom dalje od naselja.

Miroslavov vrt se nalazi poviše naselja, ispod Granešine. Tu je sve do prethodne godine bila neprohodna šikara u koju su ljudi iz grada navažali svakakav otpad. Na toj prostranoj ravnici svakog je jutro osvanjivalo nekoliko novih ružnih brdašaca. Općinari nikako nisu mogli spriječiti tajno dovoženje otpada pa su cijeli prostor podijelili stanovnicima naselja za vrtove. Tako će oni sami spriječiti daljnji navoz otpadaka u ovaj netaknuti prostor podno Medvednice.

Ljudi su pohrlili na teren, na diobu zemljišta. Svatko je mogao uzeti koliko hoće, koliko misli da može obraditi. Miro i njegov otac uzeli

su oveći komad zemlje uza sami potok. U sušno proljeće zalijevali su svoj vrt.

- Vi, cure, nemate pojma kamo vas Miro poziva u jagode - opet nešto mudruje Stanko.

Djevojčice ga pažljivo slušaju.

- Njegov se jagodnjak nalazi na balkonu, ha.

- Daj, prestani - odgurne ga Miro. - Još će ti povjerovati.

Suzana ih je samo promatrala vrteći se na peti.

- Idemo u jagode! - vikne Miro što je mogao jače.

- Idemo grlom u jagode! - ruga mu se Stanko.

- Zar nas cijeli Starački mora čuti - kori ih Maja. - Zar svi moraju znati kamo idemo? Što je tebi danas? - pita ona Stanka.

- Veselim se Mirinim jagodama. Prije nekoliko dana su procvjetale, a danas su već zrele. Tako brzo rastu i zore jagode samo u našeg Miroslava. To su čarobne jagode.

- Budeš li previše galamio, nećeš ih jesti - prijeti mu Miro.

Stanko je umuknuo. Prišao je Miri i zagrlio ga.

Krenuli su preko utrčina prema vrtovima. Pred njima su visjele padine Granešine kojima na vrhu čuči Pionirski Grad. Stigavši u vrt pokraj potoka, Miro reče:

- Jesam li vas prevario, a? - Pokazuje im crvene plodove na puza-vim viticama. - Berite i jedite. Ne treba ih brisati, ni prati, nismo ih uopće prskali - nastavi Miro i ubaci u usta krupni crveni plod.

Neko vrijeme nisu razgovarali. Čučali su i brali jagode. Vedro su se pogledavali. Smiješili se. Obrazi su im nabujali od punih usta - obrazi rumeni kao jagoda.

- Amon je našao društvo - prekine Maja šutnju.

- Gdje je? - poskoči Suzana kao oparena.

- Eno ga tamo, igra se s nekim psom. Pogledajte kakav je, koliki mu je rep pokazuje Maja na Amona i neku čudnu psinu na gomili otpada.

- To je lisica - vikne Miro ukočivši se od čuđenja.

- Lisica? - uzbuđeno reče Suzana.

- Amone, brzo dođi ovamo! - naređuje Stanko psu da se vrati.

Zaigrani Amon nije ni čuo, ili nije želio čuti Stankov glas. Kao da se zaljubio u tu lukavu zvjerku. Lisica skače na nj. On skače na lisicu. Igra se s njom kao s Medom. Grize je. Udara šapama. Dječaci i djevojčice gledaju i čude se. Nije im jasno otkud toliko prijateljstvo između psa i lisice...

Odjednom Amon bolno zacvili, zalaje i stane bježati svojim prijateljima. Istog je trena lisica nekud iščezla, nestala, kao da je propala u zemlju.

Amon je prišao Suzani. Stao se umiljavati, maziti.

- Ugrizla ga, bezobraznica - vrisne Suzana. - Pogledajte, točno poviše oka. Prokleta zvjerka! Mogla mu je ozlijediti oko.

- Nije to ništa - tješi je Stanko. - Samo ako lisica nije bijesna...

- Bijesna? - reče Suzana drhtavo kao da ima deset groznica. - Joj, što će mi reći teta Rezika?

- Nećemo sada cmizdriti - upada Miro.

- Hej, znate što - prekida ih Maja.

Svi se ukočili u stavu mirno da čuju što će im kazati.

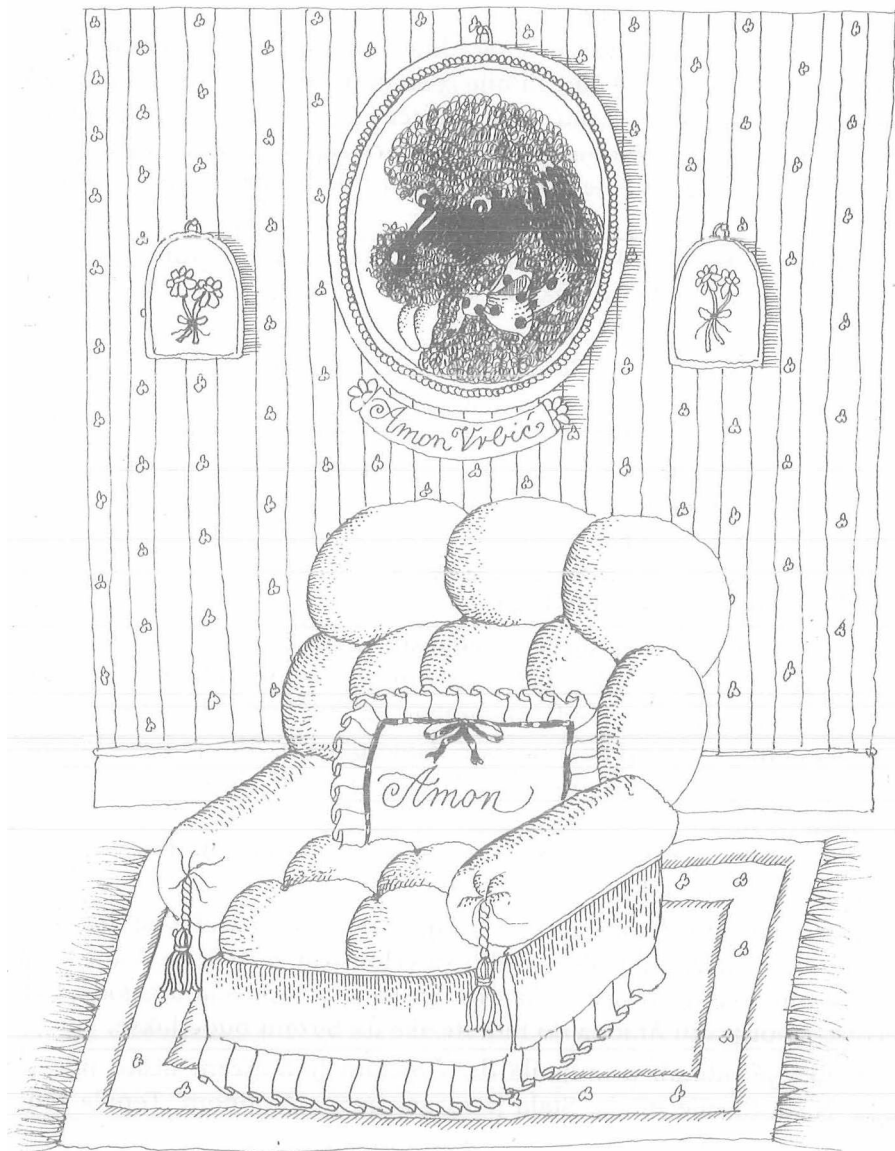
- Nitko ni riječi o lisici. Jedva se vidi gdje ga je ugrizla. Ako teta Rezika primijeti, reći ćemo da se ogrebao na trn.

- Ma nemoj - iskrivi se Stanko. - Pametna si ti. Ako je lisica zaista bijesna, onda je od sada bijesan i Amon. Lisica je ugrizom prenijela bjesnoću na njega.

- Što je tebi, Stanko? - smiruje ga Maja. - Kakva te bjesnoća spopala? Amon se samo uplašio divlje zvjerke i ništa više.

Nagađajući je li Amon bijesan, ili nije, stigli su u naselje ne dogovorivši se što će kazati teti Reziki. Bili su vrlo tužni. Šutjeli su. Najteže je bilo Suzani koja odgovara za Amona, jer ga je ona povela u jagode. Svi četvero su otpratili Amona do tete Rezike da Suzani bude lakše.

Rezika je odmah primijetila da s njenim ljubimcem nešto nije u redu. Ništa ih nije pitala. Stala je razgovarati s Amonom. Tepala mu.

Mazila ga. Tapšala ga po mekim ledima. Ljubila ga. Nervozno i zabrinuto. Podigla je glavu i upitno uperila pogled u četvero djece.

- Ugrizla ga lisica - jasno i glasno reče Stanko.

- Molim... - zadrhta Rezikin glas.

- Vašeg je Amona ugrizla lisica - ponovi on glasnije i još jasnije. - Najprije su se lijepo igrali. Onda ga je lisica ugrizla i pobjegla.

- Zašto si ga vodila u Maksimir? - hramljući prema Suzani, gnjevno reče Rezika.

- Nismo bili u Maksimiru, nego u Miroslavovu vrtu - upada Stanko. - Brali smo jagode.

- Išli ste brati jagode a uopće niste pazili na mog dečka...

Suzana je ćutjela da se prijekori odnose samo na nju. Ona je molila tetu Reziku da pusti Amona s njom u šetnju. Rezika joj ga dala kao uvijek. Sad je pognula glavu i samo šuti, jeca, šmrca.

- Teta Rezika - upada Maja. - Ona je lisica bijesna...

- Ti si bijesna! - skoči Miro kao uboden. - Što govoriš gluposti!

- Što ti znaš o bijesnim liscama? - pita je Stanko. - Ništa ti ne znaš i bolje ti je da šutiš.

- Da nije bijesna, ne bi ga ugrizla - izvlači se Maja.

- Može ga ugristi i ako nije bijesna - reče Miro.

Rezika je, ukočena kao drvo, sva izvan sebe, zateturala po sobi i upala u naslonjač pokraj stolića na kojem je stajao telefon i vaza sa cvijećem. Neko vrijeme je šutjela sklopljenih očiju. Onda je digla slušalicu i okrenula samo dva broja: devet i četiri.

- Halo, je li tamo Hitna pomoć? - rekla je tiho.

- Da, ovdje Hitna pomoć - bolje se čuo glas s druge strane nego njen.

- Molim vas, hitno je... - Rezika nije više mogla zadržati plač.

- Tko je bolestan?

- Moj dečko... Moj jadni Amon. Ugrizla ga lisica. Ako je bijesna...

- Nemojte se šaliti, gospođo. Brzo govorite koga je ugrizla lisica. Kako se zove ugrizeni?

- Amon...

- Je li to ime ili prezime?
- Ime.
- Recite i prezime.
- Prezime... Meni je prezime Vrbić... Rezika Vrbić... Pišite Amon Vrbić...
- Vi ste mu majka?
- Što je vama, čovječe, kako mu mogu biti majka... Ja sam mu više nego majka...
- Dobro, gospođo, ne srdite se. Koliko mu je godina?
- Četiri.
- Aha, dijete. A gdje stanujete?
- Granešinska devedeset osam.
- Dobro, gospođo, odmah će stići kola.

Gospođa Rezika, sva uzdrhtala, sva uzbuđena, sprema svoga Amona za bolnicu. Umila mu njušku i oči, očetkala njegovo kovrčavo smeđe runo i čeka Hitnu pomoć.

- Jadni moi dečko - rekla je tiho i poljubila ga

Čuvši sirenu Hitne pomoći, djevojčice se uzbudile, a dječacima, Stanku i Miri, sve to postalo nekako smiješno i glupo. Ali cijeli događaj i njih tjera da ozbiljno porazmisle o lisici koja je ugrizla Amona, a koja bi uistinu mogla biti bijesna. Ako je bijesna, velika opasnost prijeti čitavom naselju: ljudima i domaćim životinjama.

Na Miroslavovo lice odjednom sjela neka čudna i ledena briga. Zamišlja sebe kako čuči u vrtu i plijevi povrće, a iza leđa mu se šulja lisica. ..

Stanko je ostao postojan i hrabar kao uvijek. Ponaša se kao znatiželjni promatrač događaja koje ne može mijenjati, niti ikome pomoći. Zbog toga ni slučaj s Amonom i lisicom ne uzima previše ozbiljno.

Kola Hitne pomoći, škripeći kočnicama, stala su ispred ulaza. Iz njih su iskočila tri čovjeka u bijelim ogrtačima. Prvi je, s velikom crnom torbom, išao liječnik, a za njim bolničari s nosilima.

- Gdje je bolesnik? - upita liječnik čim su se otvorila vrata.

- Evo ga - reče gospođa Rezika držeći psića u naručju.
- Molim...! - začuđeno reče liječnik i ostade otvorenih usta.
- Da, gospodine doktore, ovo je moj Amon... - umiljato i brižno procijedi gospođa Rezika. - Njega je ugrizla lisica. Evo, pogledajte, ovdje pokraj oka.
- Kako se usuđujete...! - ukočeno reče liječnik.
- Ali... gospodine doktore... - Sklopila je ruke i skrušeno moli da njezina miljenika prevezu u bolnicu...
- Ne stignemo liječiti ni ljude, kamoli pse... - reče liječnik uvrijeđeno i brzo iziđe.

Mrko je pogledavši, za liječnikom su jurnuli bolničari s praznim nosilima. Za bolničarima su najprije izišla djeca, a onda gospođa Rezika s Amonom u naručju.

Kola Hitne pomoći izazvala su znatiželju i privukla pažnju žitelja nekoliko kuća uokolo. Susjedi se počeli skupljati oko Rezike i njenog psa. Znatiželjnika je bivalo sve više. Njihova znatiželja, čim su čuli što se dogodilo, vidno se pretvarala u brigu i strah. Bijesna lisica nadomak njihovog praga... To nikako nije dobro. Možda ta lisica noću luta naseljem? Možda ih ima više? Zalaze u njihove šupe i u otvorena stubišta. Lutaju s mačkama i psima lutalicama i na njih prenose svoju opak i opasnu bolest. Tko uopće može dokučiti kolika opasnost vrebaba iz te lukave i bijesne zvjerke? Ako jedna od tih životinja ugrize dijete...? Nitko tako nešto ne može ni zamisliti. A djeca te napuštene i prognane kućne miljenike koji se klatare gradom, miluju i maze...

Među nazočnima našla se dva člana lovačkog društva »Trčka«. Odmah su sagledali opasnost koja može biti kobna za onoga koga ugrize bijesna životinja, bila to lisica, pas ili mačka. ..

- Nosite ga veterinaru - reče lovac Reziki. - Ne smijete se igrati, vrlo je opasno - nastavi on.
- Kako ću kad ne mogu hodati? - reče ona pokazujući bolesnu nogu.
- Ja ću vas odvesti - ponudi joj se drugi lovac.
- Idem i ja s vama - reče prvi.

Ušli su u automobil i odmah odjurili. U naselju je zavladao strah. Glas o bijesnoj lisici brzo se raširio po cijelom naselju. Roditelji paze na svoju djecu. Prate svaki njihov korak. S nekim čudnim nepovjerenjem, moglo bi se kazati s pritajenom mržnjom - promatraju svoje pse i mačke. Svi postavljaju isto pitanje: je li njihov miljenik bio u dodiru s bijesnom lisicom? Ako jeste, nosi li klicu bjesnoće? Stoga svi jedva čekaju kad će se vratiti lovci s gospođom Rezikom, da čuju je li Amon uistinu zaražen bjesnoćom. Čim su se vratili, opkolili su automobil pa su lovci i Rezika jedva izišli.

Nema Amona. Gospođa Rezika briše suze. Svi se skamenili. Lisica je, znači, bila bijesna. Zbog toga se nitko nije usudio pitati za Amona. Lovci su kazali da je ostao na ispitivanju. Prekosutra će dobiti nalaz. Napomenuli su djeci neka ne diraju nepoznate životinje i neka izbjegavaju mačke i pse lualice.

Ljudi se razišli. Nisu bili nimalo veseli. Mnogi su svoju djecu vodili za ruku. Djeci je sve to bilo čudno: nije im odgovaralo prije mraka uvući se u kuću i gledati kroz prozor.

Nikad Starački nije bio ovako rano pust.

Čim je svanulo, lovci lovačkog društva »Trčka« krenuše u hajku na lisicu. Temeljito su pročešljali teren poviše naselja, uzduž i poprijeko, ali lisice nigdje. Neki su govorili da je nije ni bilo i da je sve to plod bujne dječje mašte. Neki su se smijali, a neki su bili ljutiti na djecu.

- Kako smo mogli povjerovati toj balavurdiji - reče jedan lovac zabcacivši pušku o desno rame.

- Nije lisica luda da dođe tako blizu grada - doda drugi.

- Tko ti daje lovačku dozvolu kad ništa ne znaš! - ljuti se onaj koji je vozio Reziku i Amona. - Svaki pravi lovac znade da lisice obilaze naselja i da neke čak žive po naseljima. Danju spavaju, a noću traže hranu po smetištima. I ova, koja je ugrizla Amona, došla je na otpad koji su ljudi istovarili nadomak gradu. Bijesna lisica osobito voli lutati po naseljima. Ona upravo traži na koga će prenijeti svoju bolest...

- Dobro, znam, znam ... - odvratit on. - Ali lisice nema. Da je ima, istjerali bismo je.

- Volio bih da su nas djeca prevarila - reče jedan veseljak. - Baš je lijepo što smo se okupili u ovolikom broju. To su djeca i htjela, ha. Znaju klinici da smo mi lovci zaboravili lovište...

- Tako je - javi se onaj prvi. - Neće nam škoditi malo šetnje.

Prešli su potok i krenuli prema Granešini. Onda su od Granešine zaokružili prema Trnovčici. Ali lisici ni traga ni glasa. Iz trnova guštika nadomak Trnovčici poletio fazan. Jedanovac podiže pušku i opali. Promašio je. Fazan je odletio preko potoka i sletio u šikaru niskoga grmlja i kupiništa.

- Zar ne znaš da je u proljeće lovostaj na svu pernatu divljač? - upozori ga onaj koji je vozio Reziku i Amona. - Osim toga, nismo došli u lov na fazane, nego u hajku na lisice.

Ovaj je samo šutio. Zna on dobro koja bi ga kazna čekala da je ubio fazana. Opravdavao se da je bio previše napet i da mu je puška sama poletjela uvis, a on je nesvjesno povukao otkonac.

Stigli su i do Trnovčice, ali nigdje nisu opazili ni miša, kamoli lisicu. Sad su udarili poprijeko s juga, kroz razrijeđeno naselje »divljih« kuća, prema sjeveru, u pravcu Pionirskog Grada. Možda se bijesna lisica krije baš u tom »divljem« naselju. Ali lije nema, pa nema. Samo su razdražili pse po dvorištima koji su tako ljutito lajali i režali da bi sigurno - kad bi se otrgli - natjerali lovce u bijeg.

Hajka je prošla, a lisice nema. Svi čekaju nalaz iz bolnice za životinje gdje ispituju Amonovu ranu.

Već sutradan javili su Reziki da dođe po svoga psa koji je zdrav kao dren. Ona ranica kraj oka uopće nije ugriz, nego obična ogrebotina koju je najvjerojatnije zadobio dok se provlačio kroz trnje.

Cijelo naselje poprijeko gleda Suzanu, Maju, Miru i Stanka. Nazivaju ih lažljivcima, lukavim liscima i liscicama, samo zato što lovci nisu istjerali lisicu i što Amon nije obolio.

- Ispali smo lažljivci - reče ogorčeno Miroslav. - Nitko nam ne vjeruje da smo vidjeli lisicu. A svi smo je dobro vidjeli. Evo, čini mi se da je i sad gledam.

- Naravno da smo je vidjeli - reče Maja.

- Amon se uopće nije provlačio kroz trnje - dodaje Suzana. - Ja sam ga vodila na uzici. Vidjeli smo kako se igrao s lisicom.

- Onda je zalajao i dotrčao k nama s ogrebotinom pokraj oka - reče Maja.

- Tako je - reče Stanko. - Neka oni govore što god hoće, glavno je da naš Amon nije obolio. Lisica je bila tamo i ugrizla ga. To znači da ni lisica, koja ga je ugrizla, nije bijesna.

- Da nismo kazali i da je lisica bila bijesna, opet bismo mi bili krivi - dodaje Miro.

Ljudi su brzo oprostili djeci i već su počeli zaboravljati priču o bijesnoj lisici, a neki su je i posve zaboravili. Samo onaj lovac, koji je vozio Reziku i Amona veterinaru, nije zaboravio i nije nikako mirovao. U njemu su neprekidno tinjale znatiželja i lovačka strast. Gorjele su kao plamičak vatre koji se može razbuktati u opasan požar. Svakog je dana predvečer, kad lisice obično izlaze iz svojih skrovišta i odlaze u potragu za hranom, šetao pokraj potoka. On je dobro znao da će se lisica, ako se krije negdje u blizini, jedne večeri pojaviti. Oprezno je motrio hoće li odnekud izići. Tek sedmog dana uzastopnog promatranja - pri zalasku sunca, kad su se ljudi dobrono prorijedili u vrtovima - ugledao je lisicu točno na onome mjestu gdje su je vidjela i djeca. Ukazala se kao duh i brzo nestala. Kao da je propala u zemlju, ili ishlapjela u zraku. Gdje je nestala? Hodao je tamo-amo, gore-dolje i vrtio se u krugu. Toptao je nogama, Fićukao. Štropotao je limenom punom kamenja, ali se lisica nije pojavljivala. Nešto mu nije bilo jasno. Nešto se nije podudaralo s njegovim lovačkim znanjem i iskustvom s tim lukavim zvjerkama. Počeo je sumnjati u sebe. Ili mu se pričinilo, ili je zaronila u potok kao riba...

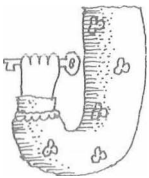
S Pionirskog Grada, preko Granešine, spuštao se suton. Lovac je stajao blizu gomile svakakvih otpadaka. Među otpacima bila je zatrpana salonitna cijev. Samo je polovica njena otvora virila iz gomile. Jedva se nazirao njezin hrapavi rub. Lovac se sagnuo i zavirio u cijev. Pri dnu je ugledao nekakvo svjetlo, buket svjetla, nalik okupljenim krijes-

nicama. Uplašio se, uzbudio, naježio. Zatim se obradovao, strastveno, lovački. Otišao je kući i odmah pozvao Maju, Suzanu, Miroslava i Stanka.

Sutradan su se našli na kraju naselja. Lovac je ponio debelu vreću pletenu od trostrukih plastičnih niti. Metnuli su je na otvor cijevi. Zatim su lupali po gomili sve dotle dok nisu u vreću utjerali tri mlade lisice. .. Lupali su dalje da istjeraju i staru liju koja je ugrizla Amona. Ali stare lisice i lisca nije bilo. Ni iskusnom lovcu nije bilo jasno zašto lisica i lisac ne borave zajedno sa svojom mladunčadi...

Miroslav, Stanko, Suzana i Maja iznenada postadoše junaci svoga naselja.

XI.

utros je mama vikala na Grgu i probudila Maju. Grgo se nije dao odjenuti, a Maji se jako spavalo. Mama će zakasniti na posao, a Grgo na doručak u vrtić.

- Nemoj ga tući, mama - zijevajući ispod pokrivača, promumla Maja.

- Šuti i spavaj, jer ćeš dobiti ti umjesto njega.

Maja je umukla. Stisla se između sna, Grgina plača i mamina vika-

lio Talzn Ki

, i AC Stimplo n A V. « r D » V x i z i o Irinn i nit « V » A J S » i V x i - j V V j d V e i p i u. C

ju o prozor.

- Tri i pol godine i još se ne zna odjenuti - prepuna jeda što će zakasniti na posao, cvilila je mama. - Previja se kao da je od tijesta.

- Nije on mlitav kao tijesto, nego ste ga razmazili ti i tata - vireći samo nosom i ustima ispod pokrivača, opet se javi Maja.

- Rekla sam ti da spavaš, a ne da brundaš - reče joj mama.

Sreća njena što je mama nije razumjela. Inače bi mogla dobiti prije ustajanja, umjesto doručka...

- Teta Maca kaže da ga poslije popodnevnog spavanja odijevaju četiri djevojčice. Kao nekog princa - sada sasvim razbuđena, razgovijetno reče Maja.

Mama je Grgu napokon odjenula. Prišla je Maji i poljubila je u čelo.

- Spavaj još malo - reče meko i toplo. - Baka će jutros malo zakasniti. Mora ići u dućan, na tržnicu i u ribarnicu. Danas ćemo za ručak imati ribu.

- Dobro, mama - odgovori Maja i okrene se na drugu stranu.

Odmah je zaspala, ali ne tako tvrdo da ne čuje kišu koja joj tiho šapće na prozorskom staklu, kao da joj pjeva jutarnju uspavanku umjesto živahne budnice.

Maja je u polusnu. Ili spava.

Maja sanja.

Vidi čovjeka sa crnim sapunom, s tamnim šeširom na glavi. Primiče joj se. Neobrijan, spuštenim obodom šešira slični na strašilo. Maja bježi u Starački. Sjeda na klupu između dviju starica. One je zaklanjaju svojih drhtavim rukama i ne dopuštaju onom provalniku da dođe do nje.

U Majin san upada lupanje na vratima. Podiže glavu. Trlja oči. Drhti od straha. Budi se. Ništa joj nije jasno. Pred vratima je onaj zločesti čovjek. Neka mekana ruka tupo lupa po vratima. Nije to sitna dječja šaka, nego velika mesnata, šaka nekog debelog čovjeka. Takva je ruka onoga provalnika. On je pred vratima. Nije Suzana. Da bar jest. Nije ni Stanko. Da je bar on, ili Miroslav. Nije nitko od Majinih ključaša. To su debeli prsti stisnute šake onog zločestog čovjeka koji joj je bio govorio kako je njegov crni sapun čaroban. A nije. Bio je to običan mirisavi sapun kojim je uzimao otiske ključeva. To je on. Neće mu otvoriti. Neće ni pitati tko je. Neka misli da nikoga nema u kući. Neće prilaziti vratima, ni u hodnik da ne čuje njegov ružni glas. Ona će telefonom pozvati miliciju. Mora ih pozvati. Odmah. Neka ga uhvate i ponovno odvedu.

Polako, meko, na prstima, prilazi telefonu. Tiho, laganom ručicom okreće brojeve. Telefon je samo jednom dugo zatulio i odmah je na drugoj strani dignuta slušalica.

r Ovdje stanica milicije. Izvolite, tko zove? - javi se glas.

- Ovdje Maja - zacvili ona tihim drhtavim glasićem. - Došao je - nastavi kroz plač, pa je onaj u milicijskoj stanici nije mogao dobro razumjeti. Čuo je da je netko došao, ali tko je došao i gdje - nije razumio.

- Tko je došao? - upita on.

- Onaj provalnik.

- Gdje je došao provalnik?

- Pred vrata - plače Maja. - Još je pred mojim vratima. Stalno lupa da mu otvorim.

- Ma koji provalnik? - oštro pita milicionar.

- Onaj sa crnim sapunom - reče Maja sada puno jasnije.

- Ahaaa... tamo je djevojčica Maja. Što ne kažeš da si to ti? A gdje je sada taj čarobnjak?

- Rekla sam vam da je pred mojim vratima. Brzo dođite, mene je strah. Čujete li kako lupa?

- Čujem nekakvo lupanje - reče on sada ozbiljnim i zabrinutim glasom i sam znatizeljan što se događa pred vratima stana u kojem je djevojčica sama. - Budi mirna i nemoj otvarati vrata. Dolazimo odmah.

- Dobro - plačno, ali donekle smireno, reče Maja i spusti slušalicu.

Nestrpljivo je čekala kada će stići milicija da odvede onog opasnog lopova koji vara djecu i uzima otiske njihovih ključeva. Svaka minuta čekanja duga joj je kao cijeli školski sat. I to onaj najteži kad uče računanje ili pišu diktat. Ali milicije nema pa nema. Tako su blizu da bi mogli, kad bi požurili, za pet minuta stići pješice.

Maja je čučala ispod telefona i čekala. Poslušala je milicionara i nije se niti primicala vratima nego je čekala i svašta mislila:

Možda se miliciji pokvario automobil kad je stigla do pola puta?

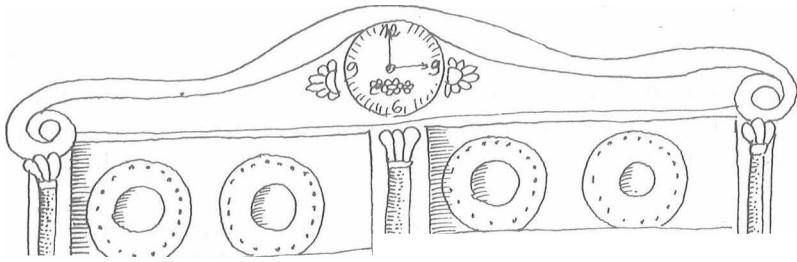
Možda se u isto vrijeme negdje dogodila prometna nezgoda pa je morala poći na mjesto te nezgode?

Možda su se samo šalili s njom i uopće neće doći?

I, dok je Maja tako razmišljala, onaj pred vratima smanjio je lupanje. Malo pokuca pa stane.

Odjednom je čula škripu milicijskih kola na zavoju blizu kuće. Pretrčala je hodnik i kuhinju da iz dječje sobe vidi jesu li milicijska ili neka druga kola. Nije ih vidjela jer su zašla za drugu stranu kuće. Odmah zatim kola su se zaustavila ispred kuće.

Maja, čuvši korake uza stubište, potrči prema vratima. Najprije je čula razgovor pred vratima. Čula je dva muška i jedan ženski glas. Prislonila je desno uho na ključanicu. Prepoznala je glas svoje bake. Do-

Zk

3B

0^X. 0MO J VfcyWQe" -

m

V/

i 0

V.

$\text{K} : \cdot \langle \text{J} \rangle^{\text{ff0}} \text{O}^{\text{L<Q}}$

$\text{jrf}^{\wedge}, \text{o}^{\text{i}^{\circ} \text{o} \text{4}} \text{i}^{\text{q.}} \text{t}^{\text{=}} \text{81}^{\text{^{\circ} / \text{v}}} // \text{Xn}^{\text{!}} \text{>} \text{j}^{\text{^{\wedge}}} \text{r}^{\text{7}} \text{w}^{\text{7}}$

$\text{I} \text{Y} \langle \text{ } \rangle \text{(:}^{\text{*}} \text{0} \text{oj} \text{-i}^{\text{v}} \text{ffloy}^{\text{M^{\wedge}C''}} / \# / \wedge$

$\text{g}^{\text{P}} \text{5} \text{t}^{\text{;}} \text{-}.$

If

$// \text{®} \text{1H}$

$\text{f}^{\text{;}} \text{^{\wedge}} \text{A} / \text{7} \text{_____}$

šla je baka. Brzo je uhvatila za kvaku i naglo otvorila vrata. Pred Majom su stajala dva milicionara i njezina baka. Bili su to oni isti milicionari koji su na tom istom mjestu prije nekoliko mjeseci uhvatili opasnog provalnika.

Baki su potekle suze. Već je mislila kako se njenoj Maji nešto dogodilo. Ništa nije govorila. Bila je previše sretna što se sve dobro završilo. Nije prigovarala svojoj unuci. Sama je kriva što svoje ključeve ne nosi sa sobom. Trebalo bi joj ih objesiti oko vrata kao i Maji. Imala je pune ruke prtljage pa je izgledala umorno i tužno.

Gledajući svoju baku, Maja je odjednom udarila u plač. Bilo-joj je tako žao bake, da više nije mogla izdržati.

- Nemoj plakati - reče joj milicionar. - Bolje što nisi otvorila baki, nego da je bio onaj čovjek i da si mu otvorila. Zar nije bolje što je baka malo čekala, nego da je bio on?

- Bolje je - reče Maja. - Puno je bolje što je moja baka.

-A sada me dobro poslušaj - reče milicionar. - On se više neće vratiti. Nikoga se nemoj plašiti, jer mi sve vidimo, mi vas čuvamo, da znaš. Jesi li razumjela?

- Jesam - reče Maja.

- Sada poljubi svoju baku - doda onaj drugi.

Maja priđe baki i stade je ljubiti.

- Oprosti, bako - rekla je.

Milicionari su krenuli niza stube prema svome automobilu.

Baka je uzvratila poljubac. Još više, puno više: zagrlila je svoju unuku i savila je u svoje krilo.

- Ružno sam sanjala, bako - zapijuka Maja kao pile iz bakina krila.

- Sigurno si sanjala onog provalnika. Zato si pozvala miliciju.

- Vidjela sam ga, bako...

- Znam, dušo. Sanjala si ga i vidjela u snu. Ali ga, u stvari, nisi vidjela. Svemu sam ja kriva...

- Nisi ti kriva. Nisi... -

- Trebalo je, čim sam ustanovila da sam zaboravila ključeve, da pođem u javnu govornicu i zovnem te telefonom._

- Joj, zbilja, da si se sjetila - reče Maja nekom čudesnom mekoćom kako samo unuka baki može govoriti.

- Žurila sam da ti pripravim doručak. Zato sam toliko lupala.

- Tako sam gladna, bako.

- Odmah ću ti prirediti - reče baka i stade zveckati posuđem po štednjaku. Vadila je namirnice koje je kupila i razvrstavala ih. Čim ih je stavila na svoje mjesto, razrezala je dva svježja peciva. Svaku donju polovicu namazala je maslacem, maslac prekrila kolutićima salame, a zatim sve pokrila gornjom polovicom. Brzo je ugrijala mlijeko, usula u nj veliku žlicu čokolade u prahu i nešto manje šećera. Malo je promiješala i metnula ispred Maje.

Danas je poremećen cijeli dnevni redoslijed male ključarice. Ona i ne pomišlja da je svemu krivo Grgino dugotrajno odijevanje kojim je prekinuo njen jutarnji, najslađi san. Kriva je i mama što mu nije složila odjeću na jedno mjesto, nego je jutros prevrtala po ormaru i samo gundala kako je mali Grgo ovakav i onakav. Svi znaju da se Grgi ne žuri u vrtić. Kad bi se njemu pustilo na volju, ne bi stigao ni do ručka. A tete ga ludo vole. Da su Maju voljele samo upola tako, ona bi prva dolazila u vrtić. Tete su ga najviše i razmazile. Njihov dobri Grgo, njihov lijepi dečko... Hm, kao da ostala djeca nisu i dobra i lijepa... Istina, tete vole svu djecu, ali s Majinim bratom ipak pretjeruju. Mama prigovara tati da ga je on najviše razmazio. Grgo, zapravo, nije razmažen. On je pametan pa koristi sve blagodati ljubavi koju mu pružaju odrasli i djeca.

- Jesi li napisala zadaću? - upita je baka čim se Maja najela.

- Jesam, bako - reče ona. - Napisala sam je jučer čim sam došla iz škole.

- A jesi li naučila čitati?

- Da ti pamet stane.

- Da mi pamet stane?

- Da, tako sam dobro naučila, bako.

- Dobro, dušo - reče baka nježno. - Uzmi koturaljke i izidi malo u Starački. Dobro će ti doći malo igre prije škole.

Odmah je odjurila po koturaljke i strčala niza stube. Za nekoliko trenutaka baka je čula zvrčanje koturaljki ispod prozora. Maja je jurila prema Staračkome.

Pod lipom, na ulazu u Starački, dočekala je Suzana. Nije bila vesela kao obično. Nije se smijala niti se vrtjela na peti. Stajala je mirno, tiho i potišteno.

- Joj, Maja, da znaš što sam sanjala - procijedi nekako plačno.

- Što si sanjala?

- Sanjala sam da je nestao Amon.

- Hm... sanjala si da je nestao Amon - reče Maja malo podrugljivo.

- Sanjala si zato jer je zamalo nestao. Da je lisica bila bijesna, ne bi se ni vratio iz bolnice. A ja sam sanjala kako je došao onaj provalnik i lupao mi na vrata. Jako sam se uplašila.

- Je li došao? - uzbuđeno je pita Suzana.

- Nije došao. To je bila moja baka - reče Maja. - Dugo je lupala na vratima pa sam zvala miliciju.

- Jesu li je odveli?

- Koga? Moju baku?

- Joj, zbilja, što sam ja šašava... - uzvrti se Suzana. - Tvoja baka nije provalnik. Ti si tako sretna, tebi se ružni snovi ne obistinjuju, a meni se obistinjuju. Ti si sanjala provalnika, a bila ti je baka. Ja sam sanjala kako je nestao Amon i on je uistinu nestao - govorila je Suzana kao da plače.

- Zbilja - reče Maja. - Jadna teta Rezika.

- Nije ona jadna - reče Suzana. - Nego ja. Ja sam jadna bez Amona.

- Zašto bi ti bila jadna zbog tuđeg psa?

- Zato jer je teta Rezika odselila u drugi dio grada i sa sobom odvela Amona. Boji se bijesnih lisica. Još uvijek misli da je ona lisica bila bijesna.

- Neka misli i neka je odselila, baš me briga.

- A tko će joj ga tamo voditi u šetnju?

- Ni to me nije briga - reče Maja odmahnuvši rukom pa jurne na

koturaljkama poprečnom stazom preko Staračkoga. Na puteljcima nije bilo nikoga, osim dječaka koji je kružno jurio na biciklu.

Maja se naglo zaustavila i zagrlila stup javne rasvjete na sredini perivoja. Na biciklu je bio Stanko. Na novom novcatom biciklu Stanko je jurio kao vjetar. Zašto juri tako ludo? Ili mu se žuri ili se pravi važan. .. Njegov novi bicikl sijevne na svakom zavoju. Sunce se od njega odblesne kao od zrcala.

Došla je i Suzana. Još je tužna zbog Amonovog odlaska. Promatraju kako njihov Stanko juri na svom novom biciklu.

- Znaš da je Stanko zacopan u me - reče Maja.

- Ma nemoj. Kako znaš?

- Znam. On mene jako voli. Jučer me milovao po kosi.

- Hm... kao da mene ne voli... - uzdigne se Suzana. - I mene je milovao po kosi. On svakoga miluje po kosi.

- Baš ne miluje svakoga...

Stanko je već na polovici kruga počeo usporavati da stane pokraj njih. Stao je uz klupu, oznojen i zadihan. Ništa nije govorio. Vedrim i sretnim pogledom, kakvog dosad djevojčice nisu vidjele, plijenio je njihovu pažnju i prenosio je na svoj novi bicikl.

- Kako je lijep - šapne Maja Suzani u uho.

- Krasan je - reče Suzana tako glasno da čuje i Stanko.

- Tko je krasan? - opet Maja šapuće Suzani u uho.

- Njegov bicikl - odgovori Suzana.

- Ja sam rekla kako je Stanko lijep...

- Hoćeš se malo provozati? - upadne Stanko između njih dvije, pa one ne znaju kojoj se obraća.

Kotač je bio nakrivljen prema Suzani koja istog trenu postade neobično vedra i vesela; postade ona stara razigrana ključašica. Prije nego što je prihvatila Stankov bicikl, za cijeli se krug okrenula na peti, zaboravivši da je njen miljenik Amon i postojao.

Maja nije gledala Suzanu. Nije gledala ni Stanka. Odjurila je na koturaljkama suprotno Suzaninu kretanju. Je li objesila nos zato što je Stanko dao bicikl prije Suzani nego njoj, ili joj samo tako došlo, to nit-

ko nije mogao znati. Jurila je brže nego ikada ranije. Stanko ih je pro-matrao naslonjen na stup električne rasvjete točno na sredini Starač-koga.

Još malo pa će biti vrijeme za školu.

Stanko krene prema izlazu i tamo ih dočeka. Žao mu je što ga uop-će ne pitaju otkud mu novi bicikl. Zato ih želi sam obavijestiti, ali ne-kako izdaleka, da ne pomisle kako im se nameće i hvali.

- Pozivam vas, cure, na rođendan - reče on nježno.

Odmah im sine kako mu je mama za rođendan kupila bicikl.

- Kada ti je rođendan? - pita ga Maja.

- Sutra - reče Stanko. - Hoćete li doći?

Djevojčice šute i gledaju jedna drugu. Maja čeka da Suzana reče prva, Suzana čeka da nešto kaže Maja.

- Doći će svi naši ključaši. Bit će lijepo, vidjet ćete - nastoji ih Stan-ko nagovoriti, jer mu je jako stalo da dođu.

- Ja ću doći - reče Suzana.

Maja samo šuti. Objesila glavu i gleda u prednje kotačiće svojih ko-turaljki. Pomisli kako je sasvim u redu što je Stanko prije dao bicikl Suzani nego njoj. Nije joj ni mogao dati kad je ona bila na koturaljka-ma. Sad grize usnice što se toga prije nije sjetila. Žao joj što se ljutila na Stanka pa odjuri malo dalje.

- Imam veliko iznenađenje za vas - reče im Stanko, važno se izvija-jući preko novog bicikla.

Maja je čula što Stanko govori i brzo se vratila načulivši uši od prevelike znatiželje. Ni Suzana nije bila ravnodušna.

- Ispunit ću vašu davnu želju, udovoljit ću vašoj velikoj znatiželji koju ste toliko puta iskazivale - nastavi Stanko.

- Je li lijepo ili ružno iznenađenje? - pita ga Suzana.

- Ne može iznenađenje biti ružno - upada Maja.

- Može - reče Suzana.

- Na rođendanu ne može - uporno će Maja.

- Najljepše na svijetu - glasom punim zvonke radosti, reče Stanko.

- Onda, hoćete li doći?

- Hoćemo - odgovoriše djevojčice u jedan glas. kao da su se dogovorile, kao da su uvijek bavale odgovor.

- Dobro - reče on tiho, prigušenim glasom, kao da guta vlastite suze. - Mom će tati biti vrlo drago da vas upozna. Pričao sam mu o vama dvjema. Puno sam mu pričao o vama i on se raduje što će vas vidjeti na mom rođendanu.

- Tvom taaatiii...? - reče Maja i ostade začuđena, otvorenih usta... U ušima joj zujalo kao da je prasnula bomba pokraj nje...

Zinula je i Suzana, začuđena, bez riječi.

- Da, bit će mu vrlo drago - nastavi Stanko. - Eto, vratio se moj tata. Vratio se kući. - Zadnju misao rekao je radosno i plačno.

Ni djevojčice nisu mogle ostati ravnodušne na radost svoga najboljeg i najdražeg prijatelja.

- Rekao si da nemaš tatu - reče Suzana nešto oštrije, kao da ga kori što na njena i Majina pitanja o svome tati nije davao zadovoljavajuće odgovore.

- Nikad vam nisam rekao da nemam tatu - odbijao je on Suzanine optužbe. - Samo sam na vaša znatiželjna pitanja odgovarao: što vas briga. Morao sam vam tako odgovarati je nisam znao hoće li se ikada vratiti. Sad su se mama i on pomirili. Nikada više neće otići od mene i mame.

- Je li ti on donio ovaj novi bicikl? - pita ga Maja.

Stanko joj potvrdno kimne glavom i pođe prema kući.

Maja i Suzana dugo gledahu za njim.

Jedan je čovjek, kojeg nikad prije nisu vidjele, mahao sa Stankova prozora.

BILJEŠKA O PISCU

Nikola Pulić, rođen u Bićinama kraj Skradina (1926), nedaleko Krke i Prukljana - u rodnom kraju provodi djetinjstvo i dio mladosti. U većini svojih knjiga iskazuje veliku privrženost i odatnost zavičajnom prostoru i doživljajima u njemu. Rodni kraj napustio je za vrijeme rata, ali neraskidiva životna nit sudbinski ga veže za zavičaj. Piše romane, pripovijetke, putopise, drame, filmske i TV scenarije. Dosad je objavio slijedeće knjige: *Krkom uzvodno*, putopis (1967), *Procesija*, roman (1969), *Posljednja igra*, roman (1971), *Sinovi orjune*, feljtoni (1971), *Zli brodovi*, roman (1976), *Dolina zečeva*, pripovijetke (1976), *Morska prašina*, pripovijetke (1976), *Proljeće na Griču*, putopis (1976), *Mlakarova ljubav*, roman (1977), *Prpilova škola*, roman (1980), *Nobelova djeca*, roman (1981), *Ključić oko vrata*, roman (prvo izdanje 1985), *More i more*, putopis (1987), *Put u Izrael*, roman (1988), *Sablja Vuka Mandušića*, roman (1989), *Sinovi orjune i novo četništvo*, feljtoni (1991), *Sakralni Zagreb*, putopis (1991), *Strah me, mama*, roman (1992).

Pulić je dvostruki dobitnik nagrade »Grigor Vitez«. Prvu je dobio 1971. za roman *Posljednja igra*, a drugu 1985. za *Ključić oko vrata*.

Nagradu »Ivana Brlić Mažuranić« koju mu je dodijelio službeni žiri za roman *Mlakarova ljubav* 1977. ondašnje vlasti nisu dopustile da mu se uruči.

MLADOST d.d.
izdavačku, grafičku i informatičku djelatnost,
unutrašnju i vanjsku trgovinu
Zagreb, Ilica 30

Generalni direktor
Ivan Baumgartner

Tehnički urednik
Ivan Petravić

Korektor
Marija Spiranović

